

Anna Munch

To Mennesker

bokselskap.no
Oslo 2021

Anna Munch: *To Mennesker*. Tekstkritisk utgave ved Jorunn Hareide, Det norske språk- og litteraturselskap/bokselskap.no, Oslo 2021.

Teksten i bokselskap.no følger 1. utgave, 1897 (Kristiania/Biglers Forlag). Digitaliseringen er basert på fil mottatt fra Nasjonalbiblioteket (nb.no)

ISBN: 978-82-8319-627-6 (bokselskap.no),

978-82-8319-628-3 (epub), 978-82-8319-629-0 (mobi)

Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

Forord

I digitalisert versjon får gammel litteratur nytt liv. Det norske språk- og litteraturselskap kan med dette presentere Anna Munchs i dag nesten helt glemte roman, *To mennesker*, utgitt i 1897. Jorunn Hareide, professor emerita i nordisk litteratur, har utgitt den på grunnlag av førsteutgaven, med ordforklaringer og en utførlig innledning. Anna Munch ble født i Christiania, 1856, og døde i Oslo, 1932. Hennes liv og verk er innskrevet i den frigjøringskampen norske kvinner førte mot patriarkatet ved århundreskiftet 1800/1900. Hennes eget mislykkede ekteskap ble oppløst; med skilsmissen fulgte sosialt stigma og dårlig økonomi. I det hun skrev, enten det nå var romaner eller dramatikk, spilles gjerne platonsk kjærlighet ut mot erotikk. Når Anna Munch innbyr til lesing etter hundre år, kan det langt på vei forklares med denne fortsatt akutte konflikten. Nysgjerrigheten pirres også av hennes omdiskuterte relasjon til Knut Hamsun.

Blindern i mai 2021

Jon Haarberg

Innledning

Romanen *To mennesker* (1897) av Anna Munch (1856–1932) åpner med følgende motto: «Jeg er som gutten i eventyret, der søker.» Under sitatet står det «(Fru Sigrd Strøm, «Dobbeltgængere». 1892.)», noe som kan få leseren til å tro at Sigrd Strøm er en virkelig person som har forfattet verket det siteres fra. Men det er hun ikke, hun er den kvinnelige hovedpersonen både i romanen *To mennesker* og i Anna Munchs enakter *Dobbeltgængere*, utgitt i 1893.¹¹ Også en av de to andre personene i enakteren, Sigrd Strøms fetter Erik, har en liten rolle i romanen. Sitatet i romanens motto, en av Sigrd Strøms sentrale replikker i enakteren, er høyst relevant for begge arbeider. *Dobbeltgængere* virker som en kort og knapp forstudie til *To mennesker*.

I enakteren har enken Sigrd Strøm truffet en interessant mann, ingeniør West, som hun har invitert på formiddagsbesøk. Men hun er usikker på om han til tross for sitt tiltalende vesen i virkeligheten er «et Mandfolk», liksom de fleste menn, derfor vil hun ha sin fetter til å sette ham på prøve, mens hun selv skjuler seg innen hørevidde. Hun er riktignok forelsket, men: «Tror du jeg er bergtagen, som en ung pige? [...] Jeg er bare som gutten i eventyret, der søker. Glipper det nu – – – ja, så er han ikke den rette. Så venter jeg» (s. 28).

West ankommer, og fetteren lokker ham ut på glattisen ved å snakke om selskapet de hadde vært i kvelden før, hvor det hadde vært mange elegante kvinner. Men West er misfornøyd: Til tross for at de er «virkelige damer», er de for dristige, de kan ikke holde seg i skinnet og «gjør rent kur til en». De er så frittalende at det ikke blir noe igjen å studere ved dem, ingen gåte. Dessuten, den kvinnen en mann vil ønske å gifte seg med, er hun som kan «gjøre en mand af en, få en til at *ville* noget!»

Dette høres vel og bra ut. Men straks etter avslører West seg. Han antyder nemlig overfor fetteren at fru Strøms unge, vakre stuepike, som har vært innom et øyeblikk med en beskjed, kunne være et mulig objekt for hans erotiske interesser. Like etter er hun tilbake med et lite kort fra fru Strøm til West, hvor hun beklager at hun ikke er riktig bra og må be seg unnskyldt. Så har hun tilføyd: «Og jeg er så bange for dobbeltgængere.» West forstår ikke riktig: «Hvad er *det*? – dobbeltgængere ... uf!». Fetteren sier bekræftende: «Dobbeltgængere.» – mens de ser på hverandre «en stund». Og så går teppet ned.

Ved første øyekast kan dette virke forvirrende. Ingeniør West har ikke noen opplagt dobbeltgjenger. Tittelen *Dobbeltgængere* henspiller nok ikke på West direkte, men heller på at alle menn er like når det kommer til stykket. Under et polert, dannet, elskverdig ytre skjuler det seg et rått og hensynsløst jaktinstinkt hva kvinner angår. Dette er også den anonyme anmelderen i *Morgenbladet* (dagen etter premieren, 29.9. 1894) forsiktigvis inne på når han skriver at stykket skildrer en ung kvinne som tiltrekkes av en mann, men er i tvil om «Helheden og Ægtheden i det Væsen hos ham, som tiltrækker hende.» Hun forsøker så å

finne ut av dette, men resultatet er ikke «i den forønskede Retning».

Som dramatisk debutarbeid står stykket seg godt, mener anmelderen, for selv om det ikke gir stor mulighet for å vurdere forfatterinnens komposisjonsevne eller anlegg for dypere personkarakteristikk, er hun selvstendig, og det tydelig at hun har noe på hjertet.

«Never the twain shall meet»

I romanen *To mennesker* har Anna Munch kunnet utvide formatet og gi leserne mulighet for å vurdere både evne til menneskeskildring og komposisjon, i tillegg til at hun selvsagt har kunnet utbrodere tematikken fra *Dobbeltgængere*. Hun var ingen novise som romanforfatter; hun hadde flere romaner og skuespill bak seg. Allerede debutromanen *Kvinder. Et stykke udviklingshistorie: En Kristiania-fortælling* (1889) vakte en viss positiv oppmerksomhet. Som Irene Iversen skriver i *Norsk kvinnelitteraturhistorie*, er det på mange måter et typisk 1890-tallsverk: Det handler om hvordan en ung kvinne nesten ødelegges av den moderne, frigjorte kjærlighetsideologien.

Kvinnesakskvinnen og kritikeren Mathilde Schjøtt var begeistret for *Kvinder*, men hadde et viktig forbehold: Usedeligheten var skildret på en altfor tiltrekkende måte (Iversen 1988, 182 f.). Det samme kan knapt sies om to norske paralleller, Laura Kielers

drama *Mænd af Ære* (1890) og Hulda Garborgs roman *Et frit Forhold* (1892).

To mennesker tar imidlertid opp en annen problemstilling, nemlig at menn og kvinner er så ulike av natur og gemytt at de egentlig aldri kan forstå hverandre eller møtes på like fot. Menn er styrt av sitt driftsliv på et helt annet vis enn kvinner. Dette er også et gjennomgangstema i Anna Munchs forfatterskap.

Da romanen var utkommet i april 1897, skrev hun til sin venninne og kollega Hanna Butenschøn (1851–1928, forfatternavn: Helene Dickmar) for å be om hjelp til å få den anmeldt. Samtidig røper hun litt av hva hun ville med den: «Kunde man engang nå så vidt som til den gensidige påvirkning mand – kvinde imellem og omgang som *frie mennesker*, uden at *mangel på beherskelse* av det erotisk-sanselige trådte hindrende i veien». Menn og kvinner har ulike «fysiske behov», men det forstår ikke mannen.¹²

Denne innsikten – eller oppfatningen, om en vil – anslås allerede i åpningskapitlet i *To mennesker*, der Sigrid Strøm konverserer en mannlig bekjent etter at de har vært og hørt et foredrag om Nietzsche og teosofien av forfatteren Leif Erlandsen. Hun spør: «Men kunde De tænke Dem, [...] hvorledes det vilde gaa, hvis to saa modsatte ting stødte skarpt sammen i to personligheder, som» – og hennes ledsager fullfører: «Mand og kvinde? kærlighed, mener De?» Hun bekrefter det, mens han innvender at retninger, anskuelser og standpunkter ikke behøver ha så mye å si for et forhold. Sigrid Strøm påpeker da at dette er et typisk mannfolksynspunkt, og at livssyn eller standpunkt ofte henger sammen med ens innerste individualitet, slik at store

forskjeller på dette nivået gjør et intimt og forståelsesfullt forhold umulig. Og det er nettopp dette boken skal illustrere, gjennom skildringen av forholdet mellom Sigrud Strøm og Leif Erlandsen.

Innledningsvis fortelles det at han gjorde et sterkt inntrykk på henne da hun hørte hans foredrag; hun gjenkjenner ham fra en drøm hun hadde fire uker tidligere, og synes også at hun kjenner noe av sitt eget i ham. Men egentlig er hun ferdig med menn: «Hvorfor kommer han paa min vei? — *Mit* eventyr er jo forbi ... siden han skuffed mig dengang, den anden» (s. 8), tenker hun da hun overveier kveldens begivenheter. Episoden med ingeniør West fra *Dobbeltgængere* berøres altså så vidt i *To mennesker* som en erfaring hun har trukket lærdom av.

Likevel tar Sigrud Strøm kontakt med Leif Erlandsen etter foredraget, og de har litt sporadisk kontakt før de omgås nokså regelmessig under Sigrud Strøms opphold i Paris tre års tid senere, hvor hun skal forsøke å komme til krefter. Hun føler seg hverken mentalt eller fysisk frisk etter tapet av sin mor og sin lille sønn. I Paris inngår hun og Leif Erlandsen en pakt om å være gode kamerater, men forholdet er tvetydig. Fortelleren beskriver Erlandsen som en mann som hadde kjent kvinner nok, men mest fra den erotiske siden:

Det var hans fornøielse at jage – naar han gad. [...] Hos kvindene var hvad han saa paa og kendte: skønhed, sundhed – ungdom – helst lidt robuste naturer, modstand, som egger, spændingens stimulans, selve jagtens fornøielse. Det finere, mere komplicerte i den kvindelige natur, det moderlige f.eks., forstod han vel instinktmæssig, men regned lidet med det som faktor i livet. (s. 25)

Leif Erlandsen og Sigrid Strøm har blant annet diskusjoner om hun er «et kønsmenneske», men hun erklærer at han kan være trygg for henne. Likevel sier hun litt overmodig at hun kanskje en kveld vil komme til ham, «stolt og fri». Dette skaper komplikasjoner senere. Begge er da tilbake i Kristiania, og hun oppsøker ham på hans hotellværelse sent på kvelden for å forklare ham noe om sin merkelige oppførsel et par dager tidligere. Han tror hun er kommet i et annet ærend, og vil være med henne inn på hennes rom. «Men det var, som noget lød sterkt op fra dybet i hendes indre: 'Nei, ikke det ... Endnu ikke. Det *var* jo ikke dét, jeg vilde!'» (s. 112) Følgelig stenger hun ham ute. Det som betyr noe for henne, er at han kan gi henne «af sin rigdom og glæde», og hjelpe henne mot sykdommen hun plages av; den forvirrer henne og får henne til å gjøre og si uoverveide ting. Han på sin side mener etter hvert at de ikke bør omgås; det vil aldri gå, underforstått: når han begjærer henne og hun ikke vil!

Han forstår heller ikke hvor syk hun er, tenker Sigrid Strøm. «Og om han vidste det, vilde han ikke forstaa mig. Aldrig, aldrig. Mand og kvinde forstaaer ikke hinanden. Og enten vi prater og vrøvler, eller vi «undgaar hinanden», saa blir det lige galt, med os to. Jeg forstaaer ikke mig selv mere» (s. 79).

Fortsettelsen av historien er en bekreftelse på dette. Senere kommer Sigrid Strøm og Leiv Erlandsen, ikke helt tilfeldig, til å bo på samme pensjonat på fjellet, han for å arbeide, hun igjen for å komme til krefter. Forholdet mellom dem bølger mellom åpenhet og varme, kulde og avvisning, i takt med hennes utallige forsøk på å forklare seg for ham via myriader av brev. Hun har tydeligvis en slags tvangsnevrose som ytrer seg gjennom denne vanvittige

brevskrivningen, mens han føler seg forfulgt og avviser både henne og brevene. Han kan ikke bli klok på henne, og undres på om hun er gal – eller forelsket i ham. En kur hos en nervelege hjelper henne bare kortvarig. Legen mener for øvrig at hennes «hodesyke» henger sammen med en svakhet som var «bundet dybt i hendes kvindelige natur». Fortelleren hevder at hun var «for legemlig syg til erotik», og derfor føles det ikke som noen ulykke at Leif Erlandsen hadde sagt han ikke var forelsket i henne. Men han plages av henne og presser henne til å flytte fra pensjonatet, og de skilles for godt. Like etter dette omkommer hun i noe som kan tolkes som et ikke planlagt selvmord.

To mennesker er ikke bare et forsøk på å beskrive et dramatisk forhold og et sykdomsforløp, det er også et forsøk på å skape forståelse. Som Anna Munch skriver i et langt senere brev til Hanna Butenschøn, er det bare kvinner som kan skildre kvinner på ekte vis; menn er ikke i stand til det. Sommeren 1917 forteller hun fra København at hun leser mye, ikke minst takket være avisen *Politikens* bibliotek, der hun har fast abonnement. Hun synes det skrives mye vidunderlig, ikke minst av amerikanske kvinner.

Og hvergang nogen av vort kjønn skriver rigtig godt blir jeg stolt og glad – for hvor *er* vi ikke heglet igjennem i aarhundredernes løp for vort manglende «geni». *Nu* er kvindeliteraturen ved at bli en magt, og med rette, for der kommer de frem alle de uendelig mange smaa nye og fine psykologiske ting, som mændene ikke ser og aldrig har set. Bl.a. fordi de næsten aldrig bryr sig om andet hos kvinden end hendes kjønn, og der laver de hende mest efter sin egen fantasi.

Med undt. av Shakespare [sic], Ibsen, Cherbuliez og non enkelte har nu ikke jeg stor respekt for mænds kvindepsykologi.¹³

Også Alvilde Prydz kom til å utgi en roman med tittelen *To mennesker*. Hun hadde utgitt romanen *Mennesker* 1892 og oppfølgeren *Drøm* 1893, og samlet dem i ett bind med tittelen *To mennesker* i 1918. Da var det gått nesten tyve år siden Anna Munchs roman var utkommet, så den var vel gått mer eller mindre i glemmeboken.

Det er imidlertid interessant at de to forfatterinnene la to vidt forskjellige ting i tittelvalget. Mens Anna Munch altså som vi har sett mente at mann og kvinne aldri kunne forenes fordi de var for ulike, argumenterte Alvilde Prydz for at mann og kvinne hver for seg måtte respekteres for sine egenskaper og holdninger på like fot, som to selvstendige individer; kvinnen skulle ikke være underlagt mannen på grunn av sitt kjønn. For Anna Munch er det negativt å være «to mennesker» i et parforhold, for Alvilde Prydz positivt.

Et varsel om død

Sigrid Strøm kan likevel ikke la Leif Erlandsen være i fred. Hun får for seg at hun må foreta seg et eller annet avgjørende for å sette punktum:

I de stunder, hvor man bare har én ting klar for sig, da er der snart ikke længer tale om mod eller feighed. Hun havde *erfare*t, at det var saa, men det var en stund siden; i de sidste tider var hun blevet for mat. Og det, hun tænkte paa, var ikke at ta livet af sig; det var at gøre ham en afbigt, i skælvende lidelse gøre ham en afbigt; han fik opta det, som han vilde. Og saa? Ja, bag det vidste hun ikke mere. (s. 194)

Men tankegangen fortsetter i retning av at når man har stelt seg som hun, «ja, da burde en mulig ikke kunne leve, hvis en var rigtig ved sin forstand, da gjorde en det. Naa ja ... omstændighederne» (s.st.).

Omstendighetene fører til at hun fryser i hjel i snøen etter å ha falt og skadet seg; hun har da i hemmelighet fått overrakt Leif Erlendsen en bukett hvite blomster på fjellpensjonatet der han bor – en slags grotesk gravbukett? – og er på vei nedover fjellsiden til hybelen i byen.

Leif Erlandsens ødeleggende virkning på Sigrid Strøm og hans psykologiske medvirkning til hennes død er forespeilet allerede i romanens åpning. Etter å ha hørt Leif Erlandsens foredrag om Nietzsche og teosofien hadde hun nemlig en foruroligende drøm om ham:

I drømmen ... dér stod vi paa et høit sted. Himlen var over os, skyerne drev i rød belysning. Frit stod vi, i høi lys luft; men foran os, dybt nede, var der taaget mørke og en afgrund ... og jeg skimted noget som dyb, ren, hvid sne. Vi stod imod

hinanden, jeg saa paa ham, paa hans øine, og saa ned i afgrunden. Han fanged mit blik, og hans eget var ubevægelig fæstet paa mig, et havmandsblik, uudgrundeligt. Jeg stirred paa ham; da løfted han sin høire haand og pegte ned i afgrunden, pegte bydende, som han vilde sige: Spring ned! Men jeg stod, jeg trodsed ham, som hans jevnbyrdige, indtil det svimled for mig, og jeg vaagned ... vaagned ved, at jeg faldt fra en stor høide. Hvad var det, mon? aa, – drømme! Skulde *han* kunne gøre mig ondt? (s. 8)

Hun glemmer hele drømmen, inntil den skjebnesvangre kvelden da hun fryser i hjel. Men mens hun strever seg oppover fjellstien mot pensjonatet fra stasjonen i dalbunnen, minnes hun den plutselig:

Hun stansed og saa sig om, hvor langt hun var. Jo, dér var hun, netop ved det eiendommelige sted med stenbrokkene og buskene og – sneen. [...] Hun erindred sin drøm.

«Ja, dér er det, – dér var det, jeg saa dette sted,» tænkte hun og følte en slags gysen. Og den underlige maade, hendes drøm lod til at gaa i opfyldelse paa, slog hende nu. Nei, hvor tydelig hun husked det. Hans blik ... hans bydende pegened, her, hvor hun nu stod. Hun fik med ét en fornemmelse af angst og skyndte sig at komme forbi stedet (198 f.).

Men på hjemveien, etter at hun har falt og slått seg, er det nettopp ved dette stedet hun legger seg i snøen.

Hun stansed og saa sig om. Hvor var hun? Jo, lige ved stedet, ved *det* sted.

Med ét blev hun sterkere betaget af den underlige svimle træthed, blandet med ængstelse. Hun følte, at hun maatte sætte sig ned et øieblik, før hun nu orked at gaa længer. [...] Nei, hun var saa træt ... ligesom saa drømme-træt ... Men da hun vel havde sat sig ned, lige i den bløde sne ved en busk og en af de store stene, følte hun sig ikke ængstelig mere, men bare, at hun hvilte ... [...] Det lød for hende: en melodi, eller linjer, strofer af en gammel sang; hun vidste ikke, om hun hørte den inde i sig selv ... eller lød den omkring hende, som sang i luften: Tag hende ømt og blidt! – Løft hende let! – Se! hun har drømt og lidt! ... nu er hun træt! ...¹⁴ Det toned, som paa harpestreng, vuggende, – længere borte – nærmere ved – som en aandesang.

Og *var* der nogen der? Hun syntes, at hun *saa*? ... Men hvor skønt ... at hvile ... hun drog et dybt, sødt aandedrag ... og sovned. (s. 200)

En nøkkelroman om Knut Hamsun?

Anmelderne fant ikke *To mennesker* riktig overbevisende. *Dagbladet* var ganske tidlig ute med en kort, anonym omtale (23.4 1897), hvor det ble hevdet at dette var den gamle historien om «en Mand og en Kvinde, som drages mod hinanden, men samtidig frastødes». Den har imidlertid den litt spesielle vrien at det her er kvinnen som er den aktive og mannen den passive. Sykdomshistorien synes å ha unngått anmelderens oppmerksomhet. Den samlede vurderingen er at boken er trettende med de mange gjentakelsene, men at den er båret av et kunstnerisk alvor og «på flere steder» avdekker en betydelig kunstnerisk evne. Til slutt antydes det at forfatterinnen har hatt en modell for den mannlige hovedpersonen: Han synes å stå klart for oss av persongalleriet, «med Træk, som minder om Fysiognomiet hos en af vore mest talentfulde, yngre Stilkunstnere».

Navnet på denne «stilkunstneren» røpes ikke, men det varte ikke lenge før det var kjent for alle i den litterære verden. Beskrivelsen av Leif Erlandsens utseende med de klassiske trekkene samt de ytre omstendighetene i hans liv er slående lik Knut Hamsuns: han er nordlending med en fortid bl.a. som sporvognskonduktør i Boston, og han har holdt offentlige foredrag som har vakt furore rundt om i Norge. Dessuten ble også Hamsun etter hvert utsatt for det han oppfattet som en forfølgelse fra en kvinne, nemlig fra Anna Munch selv.

Sladderer gikk så voldsomt at Anna Munch ganske snart så seg nødt til å rykke ut med en beriktigelse. Men heller ikke hun henger bjella på katten. I *Bergens Aftensblad* og i *Bergens*

Adressecontoirs Efterretninger for den 29 mai 1897 kunne man lese følgende (*in extenso*):

I «Aftenposten» læses:

Hr. Redaktør!

Tør jeg bede Dem godhedsfuldt at optage nedenstaaende Linjer i Deres Blad.

For 5 Uger siden udkom der paa Aktieselskabet Biglers Forlag fra Undertegnedes Haand en Bog med Titel «To Mennesker». Bogen er nærmest en psykologisk Sygehistorie med endel Tragikomik og et Spil af Tilfældigheder, hvor en mandlig og en kvindelig Opfatning staar skarpt mod hinanden og jevnlig kommer i Strid. Den er, skjønt der tildels er benyttet «levende Model», fuldstændig saglig *og fri for personlige Angreb*.

Nu vel. Denne Bog har ikke været ude i 5 Dage, før der her i Byen [Kristiania] begynder at gaa i Svang et formeligt Forfølgelsessystem mod enkelt Person, i Form af Chikaner og anonyme Brev – Trusler, Beskyldninger og længselsfulde Udgydelser i behagelig Afvexling – adresserede til Vedkommende selv, til Bladredaktører, Privatmennesker m.m.

Da Haandskriften i disse Henvendelser af flere findes at ligne min, og det Hele med Forsæt synes sat i en Slags

Forbindelse med nævnte Bog, anmoder jeg herved om Ret til at oplyse – hvad der i Tilfælde af en retslig Efterforskning skal være mig en Fornøielse at godtgjøre eller bekræfte mere høitideligt – at jeg *intetsomhelst* har med disse Sager at gjøre.

I Ærbødighed

Anna Munch

To dager før hadde imidlertid *Trondhjems Adresseavis* avslørt hvem den forfulgte var:

«**Forfatterinden** Anna Munch, hvis Haandskrift skal ligne den, der findes i de anonyme Breve om Knut Hamsun, fralægger sig i «Aftenposten» ethvert Ansvar i saa Henseende.»

Saken var, som Anna Munch skriver, at det i kjølvannet av utgivelsen av *To mennesker* var begynt å florere en rekke sjikanerende brev til og om Hamsun, tilsynelatende skrevet av henne selv. Hamsun følte seg så forfulgt at han anla sak mot henne for det vi i dag ville kalle *stalking*. Anna Munch bedyret sin uskyld ikke bare offentlig, men også i brev, blant annet til Hanna Butenschøn. Hun refererer til våren 1897, da det huserte noen anonyme brev «*hvor for en stor del min haandskrift var efterlignet*». Saken ble aldri oppklart, hevder hun, bortsett fra hennes «Frikjendelse – som vel var uomtvistelig». En håndskriftekspert mente at håndskriften i brevene ikke var hennes, og Hamsun oppga å forfølge saken videre. Anna Munch

viser også til at Hamsun selv frikjente henne; i versedramaet *Munken Vendt* hadde han nemlig gitt henne oppreisning, forteller hun Hanna Butenschøn.¹⁵

Henvisningen til *Munken Vendt* dreier seg sannsynligvis om at tittelpersonen langt fra er noen munk, men en sjarmør og kvinneforfører som lever på siden av samfunnet. Rolf Nyboe Nettum peker på at i vrimmelen av personer og begivenheter er det Munken Vendts ambivalente forhold til Iselin, en slags middelaldersk borgfrue, som skiller seg ut (Nettum 1975, 160). Også A. H. Winsnes fremholder at Munken Vendt er en kvinnebedårer (Winsnes 1961, 284). Anna Munch mener altså at Hamsuns drama er en innrømmelse av at det var han som har lagt an på henne og ikke omvendt. Denne fortolkningen kan nok diskuteres.

Bredo Morgenstjerne berører ikke spørsmålet om eventuelle modeller i sin anmeldelse av *To mennesker* i *Aftenposten* under sitt vanlige merke «-V-», to-tre måneder etter at romanen var utkommet (2.7.1897). Derimot fokuserte han på sykdomshistorien. Anna Munch har villet vise at et forhold mellom en mann og en kvinne aldri kan lykkes fordi de er altfor forskjellige til å kunne forstå hverandre, sier han, men romanen har ikke overbevist ham. Fru Munch forteller «en sjelelig Sygehistorie, der har sin pathologiske Interesse, men som kun har lidet at sige os om en erotisk Brydning mellem mandlige og kvindelige Karakterelementer». Årsaken er primært at leseren lærer den kvinnelige hovedpersonen bare noenlunde å kjenne, og at mannen utelukkende vises fram i bruddstykker; dette er altså ikke nok til at man kan vurdere hvordan de virker på hverandre.

Dessuten er det ingen virkelig gjensidighet i forholdet; det er vesentlig et forhold «mellem en, der plages, og en, der plager». Når kvinnen har «kastet sin plagsomme Kjærlighed» på denne mannen, og går til grunne på det, er det ikke hans skyld. Om hun hadde kastet sine øyne på en annen mann, ville historien ha vært den samme. Årsaken er en sykkelig mangel på likevekt hos henne selv, og den kan neppe betegnes som typisk kvinnelig, etter Morgenstjernenes mening. Leseren kan nok føle medlidenhet med henne, men det er vanskelig å få sympati med henne. Dertil er hun blant annet altfor latterlig!

Når romanen likevel har en viss interesse, er det som et *document humain* (et «menneskelig dokument», med Émile Zolas og naturalismens uttrykk). Det er en viss troverdighet over den, og selve det litt pinlige inntrykket den gjør, er en slags attest for skildringens kunstneriske intensitet og ekthet, mener Morgenstjerne, som likevel understreker at det er lite av interesse her ut over det som rører seg i fru Strøms sjeleliv. Det skal derfor «en mere end almindelig psykologisk Forskertrang til for ikke snart at trættes». Anna Munch har skrevet bedre romaner tidligere, og vil nok også komme til å skrive bedre bøker enn denne, sier han trøstende til slutt.

Bredo Morgenstjerne visste kanskje ikke at Anna Munch faktisk selv hadde en psykisk sykehistorie bak seg på dette tidspunktet. Ifølge Selma Lønning Aarø, som har skrevet dokumentarromanen *Hennes løgnaktige ytre* (2016) om Anna Munch og Knut Hamsun, var hun en kort periode pasient hos dr. Ernst Westerlund (1839–1924) i Enköping i Sverige, i perioden før hun skrev *To mennesker*.ⁿ⁶ Westerlund var en berømt psykiater som drev en nerveklinikk, kjent over hele Nord-Europa, og skal ha

oppfunnet begrepet og metoden *arbeidsterapi* (Aarø 2016, 208–216). Hvor «gal» Anna Munch var, er ikke så lett å si. Antagelig var 1890-tallet en vanskelig periode for henne, for det var da hun omsider rev seg løs fra sin første mann Ragnvald Munch, som visstnok skal ha vært både brutal og svært autoritær og ikke tillot at hun skrev. Skilsmissen medførte også at hun måtte overlate sitt eneste barn, datteren Signe, til ham, slik var loven den gangen.

Robert Fergusson beskriver i sin Hamsun-biografi Anna Munch som en patetisk kvinne som led av en mental sykdom. Han er ikke i tvil om at det var hun som skrev alle disse brevene. «It was a grotesque and pitiful case of hopeless love and imagined scorn.» Anna Munch så det som sin oppgave å forsøke å ødelegge Hamsuns forhold til forloveden Bergljot Goepfert ved å oversvømme parets offentlige og private liv med «poison-pen letters» (Fergusson 1987, 169 f.).

Hamsuns advokat Sigrid Strays fremstilling av brevsaken er mer nøktern. Hun peker på at det var flere andre navn i bildet da Hamsun meldte Anna Munch til politiet, og at Hamsun selv som nevnt i hvert fall midlertidig slo seg til ro med at en håndskriftekspert utelukket at hun kunne ha skrevet dem. På sine eldre dager ville han likevel gjerne komme til bunns i saken; han skrev til Sigrid Stray i mai 1935 at han hadde hatt atskillig grunn til å mistenke Anna Munch, og det sporet ble jo også fulgt, men det var dessverre «rivende galt». Eksperten fra den gangen mente tvert imot at Hamsun kunne ha skrevet brevene selv, men denne «bløte idioti», at han skulle ha skandalisert seg selv med anonyme brev, gled i bakgrunnen for ham fordi det var så mye annet som opptok ham da, forteller Hamsun videre. Sigrid Stray mente at det måtte nye undersøkelser til og fikk hjelp av en fransk ekspert, som

i april 1936 konkluderte med at det etter all sannsynlighet *var* Anna Munch som hadde skrevet brevene. Hun var imidlertid død fire år tidligere, så denne konklusjonen fikk ingen konsekvenser, utover at Hamsun nå fikk fred (Stray 1979, 37–46).

Også Selma Lønning Aarø nevner dette i etterordet i sin roman, uten ytterligere kommentarer. Hvem som hadde rett av de to skriftekspertene, er kanskje ikke så godt å si? Selma Lønning Aarø antyder imidlertid at Anna Munch selv var overbevist om at hun *ikke* hadde skrevet brevene.

Uansett kom det en roman ut av dette, og man må være enig med Bredo Morgenstjerne i at den er skrevet med stor intensitet og virker som et ekte *document humain*. Sigrid Strøms ubevisste dragning mot døden bidrar til denne følelsen. Antagelig er det et poeng her at hun liksom sin skaper var teosof og trodde på en gjenfødelse etter en tid i Devachan, en slags teosofisk ekvivalent til himmelen.

Litteratur og kilder

Brev fra Anna Munch til Hanna Butenschøn, NB Ubehandlet 32: 5

Ferguson, Robert 1987. *Enigma : The Life of Knut Hamsun*. London/Melbourne/Auckland/Johannesburg: Hutchinson Ltd. (Se særlig kap. 9: «Persecution and Marriage. *Victoria*».)

Iversen, Irene 1988. «Dannelses- og utviklingsromanen». I: *Norsk kvinnelitteraturhistorie*, red. av Irene Engelstad m.fl., b. 1. Oslo: Pax, s. 176–199

Nettum, Rolf Nyboe 1975. «Knut Hamsun». I: *Norges litteraturhistorie*, red. av Edvard Beyer, b. 4. Oslo: Cappelen, s. 129–183

Stray, Sigrid 1979. *Min klient Knut Hamsun*. Oslo: Aschehoug

Welhaven, J. S. 1990. *Samlede verker*, utgitt ved Ingar Hauge, b. 2. Oslo: Universitetsforlaget

Winsnes, A. H. 1961 (ny utg.). *Norges Litteratur*, b. 5 (*Fra 1880-årene til første verdenskrig*). Oslo: Aschehoug

Aarø, Selma Lønning 2016. *Hennes løgnaktige ytre* (roman). Oslo: Cappelen

Aasen, Elisabeth. «Anna Munch». I: *Store norske leksikon*, <https://snl.no>.

2 75,

Anna Munch

To mennesker

◀ Kristiania

Aktieselskabet Biglers Forlag

Omslag, 1. utgave, 1897

FORSPIL

Motto:

«Jeg er som gutten i eventyret, der søger.»

(Fru Sigrød Strøm, «Dobbeltgængere». 1892.)

[3] Folk strømmed ud fra oplæsnings-lokalet.

En tummel og tale af mennesker midt imellem sporvogne, gaslygter og hestekørsel i den halvmørke oktoberaften. Paraplyer sloges op, det smaaregnet. Par efter par eller tre-fire i følge tog menneskene vei til alle kanter under livlig snak og diskussion. En enkelt fremmed slutted sig til et følge og vilde ha besked: – Hvad *var* det saa egentlig for noget?

– En himmelstormer. Trods og individualitet, Nietzsche og overmennesket og en ny verdensorden. Han er opfinder af et system, et nyt system, som hverken er Hegels eller Kants. Naa; ta det med ro.

– Det var gut, som kunde snakke fra leveren, lød det fra en anden kant. – Aa kling klang. – Ja, men der er en vis fart, og den ene paradoks slaar den anden i svime, som det heder. – En kraft, men af hvad slag? Fan tro ham. Kommer han ikke der og *stiger*

paa katedret som selveste Apollo for de ni muser.^{k1} La du mærke til dem paa første bænk? – Ja, Minka var med. – Naa, derfor! men de var pyntede som til en virtuoskonsert, og der steg en duft, mille-fleures^{k2} eller ... virak?^{k3} – Hm, det lod ikke til at angribe ham ... enfin! manden er fuld af mening og lar sine meninger springe med knald og fart. *Høre* paa ham maa man, og det er hovedsagen.

[4] Drøftelser og meninger tabte sig udover i det fjerne til alle veie. Man gik hjem og fortsatte inden fire vægge. Det bobled og bruste lidt rundt om i hjemmene, og byen, skønt hovedstad, var ikke større, end at dette satte mærker i de første fjorten dage. Nogle var vrede; andre, som havde mere sans for humor, tog det gemytlig.

– Ja, nu kan de gerne gaa hjem og lægge sig, de andre, lige fra Platon og Aristoteles.^{k4} Vel, den som lever, faar se. La ham komme med sit «system», la ham bare komme! Vi skal se ham efter i sømmene! Vi skal vel prøve, hvad han du'r til ... denne nye Leif, som har opdaget Amerika.^{k5}

Et par mennesker, en dame og en herre under hver sin paraply, gik sin vei hjemover, op mod slottet og ind i parken; han fulgte hende.

«Nu, frue? De er saa stille.»

Hun vendte paa hodet, smilte og tvang sig til at tale. De tog fat paa den afbrudte meningsudtalelse.

«Ja, det var dette om «teosofi»^{k6} og Nietzsche.^{k7} Det er «overmenneske» paa forskellige maader.^{k8} Men kunde De tænke

Dem,» sa hun efter en taushed, hvor hun havde været langt borte med sin tanke, «hvorledes det vilde gaa, hvis to saa modsatte ting stødte skarpt sammen i to personligheder, som» ... hun stansed med ét.

«Mand og kvinde? kærlighed, mener De?»

«Aa ja, gerne det.»¹⁷

«Naa; retninger, anskuelser, standpunkter, – skulde vel ikke da ha saa meget at betyde?»

«Det siger *De*? mandfolk, mandfolk! det mener De ikke. For det ved vi jo, at et livssyn eller et standpunkt ofte hænger sammen med ens inderste individualitet. Er det ikke mærkværdigt,» lo hun, «selv en fremskreden «teosof» som De er ikke nøie med dét forhold. Der har De som mand lidet brug for det etiske. Tænk [5] Dem om og skam Dem! fordi om Deres hustru er et barn.» Hun saa et øieblik smilende paa ham og faldt derefter hen i grublerier igen.

«Jo, jo. Jeg mener ogsaa, det vilde let bli til brydninger. Men dette med «personligheder», den forbigaaende forening af en bestemt aand i en bestemt menneskelig form, som man «holder af», det er jo en overgangstilstand, som egentlig er noget andet» ...

«Nei, det er ikke noget andet,» afbrød hun energisk. «*Det* har jeg imod teosofien, derfor kan jeg ikke helt følge eder, fordi– fordi De har dette uendelige langsyn, fordi De glider over og ser *forbi*, hvad der lever og fylder os: *frem*, uafsladelig frem til, hvad der vil ske om tusener, millioner aar, da vor personlighed kanske, som De altid synes at længes efter, vil gaa op i og bli ét med det hele,

guddommelige. Men hvad hjælper at *leve* det, som ikke *er*: altsaa endnu ikke eksisterer uden som anelse; det, som endnu ikke vor sans forstaar? Og imens gaar vi her og lever og lider, ikke mindst i vort forhold til mennesker, – fordi det *er* saa, at personligheder *skal* støde sammen, blandes, gi hinanden gensidig af sit indhold; rive hinanden ned, bygge hinanden op, – netop *for* at dette kan ske, som De venter paa, om tusener, millioner aar.»

«Ja, det er rigtigt, det kan saa være.» Han saa paa hende med sine klare «teosofiske» øine. «Men tror De ikke, at det alt i vort nuværende liv kan lykkes os – hvis vi *vil* – at arbeide os op til ligesom at komme *over* tilværelsen? Ta tingene og vort forhold til mennesker med den ro, det stadige overblik, som bevidstheden om det mere uvæsentlige, overgangstilstanden, jordiske forholds store uvarighed gir en?»

«Hvis vi vil? Ja, men saa *vil* jeg ikke,» sa hun med hurtig energi. «Jeg vil ikke den ro, De taler om. Er [6] ro, er stadigt overblik da saa stor en lykke? Ja, hvis en havde prøvet alt, kendte livet.» Hun gik og saa frem for sig og taug en stund. «Nei, det at komme over, det er ikke at gaa af veien. Hvad sag var det da? Nei, nei! vi skal leve livet, prøve og dømme ... og *saa* vælge.»

«Naar? naar da? – naar man blir sytti aar? – Forresten, De har ret. Jeg tilhørte ikke det broderskab, som har saa sterk en tro paa *erfaringer*, hvis jeg ikke medgav det. – Men fruene synes mig saa urolig iaften,» sa han og saa igen paa hende med det forskende, rolige blik, noget af lærerens overfor discipelen. «*Er* der noget? noget særskilt, bestemt?»

«Nei, nei.» Hun fulgte sin egen tankegang og hørte lidet paa ham. «Jeg tror paa dette med mennesker,» sa hun med sært

eftertryk, men dæmpet. «Personligheder, som en møder og møder igen, kanske i forskellige tilværelser; – fordi man ikke er *færdig* med hinanden, fordi modvægt skal opnaaes, retfærdighed øves ... og til at supplere hinanden eller lægge hinanden øde, for en tid» ...

Hun gjorde en bevægelse, som hun frøs, og begyndte at gaa hurtigere. *Han* talte et par gange, men det blev ikke mere end tilløb, hun var stadig tankefuld. Han forstod, at hun arbeided med noget, og da de kom længer op i vestkanten, hvor hun bode, sa han hende farvel udenfor porten og gik hjem.

*

Fru Sigrig Strøm stod og tog af sig inde i spisestuen, hvor der var dækket aftensbord til tre. Temaskinen surrede borte paa buffeten blandt de skinnende sølvsager; der var lyst og hyggeligt. Hun gav pigen en besked og bar sit tøj ud i entreen.

«Hvor er mor» ...

[7] «Fruen gik ud med Lillemand. De skulde paa bazaren. Men til kl. 9 kommer de.»

Hun blev staaende stille, da pigen var gaat ud. Ganske ubevægelig, rank stirred hun ind i lampelyset. Øinene blev blanke, mørkere, som duggede.

Hun havde mørkt rødgyldent haar og bløde, men fast skaarne, meget udtryksfulde træk. Figuren ligedan: fast bygget med bløde konturer og en ganske liden tone af yppighed. Teinten^{k9} hvid og frisk. Om munden laa i øieblikket et paa en gang bestemt og vemodigt drag. Hun stod stille et minut, saa hvisked hun:

«Drømmen, drømmen.»

Hun strøg haanden over øinene, flytted sig, satte sig i en gyngestol, som stod der, og tænkte.

«Jeg saa ham jo ... For fire uger siden. Dér var *dét*, jeg ikke kunde huske. Et sekund husked jeg, i samme nu jeg vaagned. Men saa var det borte. Ja, jeg saa ham i drømmen, og dér ... kendte jeg ham fra før! Men nu iaften, da han kom frem, steg op paa katedret, da kendte jeg ham bare fra drømmen? ... nei, det var noget *mere*, det var noget nært, kendt, noget af mit eget, som slog mig imøde, da han kom frem.»

Hun *sa*ham paany, som han kom fra sidedøren og gik over gulvet, rank, med det bydende og iagttagende blik og den høie pande. Han stod et øieblik og saa udover salen, ligesom paa en gang fremskuende og indadvendt, man kunde ikke se, *hvad* han saa paa – og begyndte saa med en stemme, hvis kraft og musik øieblikkelig tog tilhørerne fangen. Med korte bestemte sætninger, men med en eiendommelig subjektivitet i behandlingen af emnet, som kunde virke irriterende.

«Jo, jeg kendte ham.» Hun reiste sig af stolen og stod opret, rank hun ogsaa, som var der en trods i [8] hende. Øinene fik et spottende udtryk, hun smilte hen for sig: «Hvad *varsaa* det hele? – Løst henkastede aforismer, tidens tanker sat i stil, udtalt med en mine, som det var *nyt*. Sandt, ganske sandt, god smag, kritik og samlende overblik – stor evne til at finde pointet ved en ting ... og kanske mangel paa grundige kundskaber ... Naa ja, *det* skal vi ikke tale for meget om.» Hun lo hen for sig, selv var hun noget nær autodidakt. [k10](#)

«Hvorfor kommer han paa min vei? – *Mit* eventyr er jo forbi ... siden han skuffed mig dengang, den anden. Naa, det er ikke netop *det*» ... hun smilte. «Men jeg gaar ikke længer paa jagt efter *mennesker*, det lønner ikke umagen. Der er intet, som staar paa. Jeg har mor og Lillemand og fører et lykkeligt liv. Tak, jeg behøver ingen. Her er godt at være, og jeg arbejder i menneskehedens tjeneste. Har set mit liv rolig fremover lige til enden. Drømmen,» hviskede hun igen og gav efter for den sælsomme fornemmelse, som betog hende: «I drømmen ... dér stod vi paa et høit sted. Himlen var over os, skyerne drev i rød belysning. Frit stod vi, i høi lys luft; men foran os, dybt nede, var der taaget mørke og en afgrund ... og jeg skimtede noget som dyb, ren, hvid sne. Vi stod imod hinanden, jeg saa paa ham, paa hans øine, og *saaned* i afgrunden. Han fangede mit blik, og hans eget var ubevægelig fæstet paa mig, et havmandsblik, uudgrundeligt. Jeg stirrede paa ham; da løftede han sin høire haand og pegte ned i afgrunden, pegte bydende, som han vilde sige: Spring ned! Men jeg stod, jeg trodsede ham, som hans jevnbyrdige, indtil det svimlede for mig, og jeg vaagnede ... vaagnede ved, at jeg faldt fra en stor høide. Hvad var det, mon? aa, – drømme! Skulde *han* kunne gøre mig ondt? – Som han stod der paa katedret og tordnede. ^[9] Men de, som rumler værst, er ikke de slemmeste. Og hvad var det for noget vrøvl, han sa. Sandelig, man faar sende ham en udfordring! Vi følger da en smule med her paa bjerget ogsaa.»

Hun satte sig straks til skrivebordet og begyndte et temmelig skarpt angreb paa manden, mens hun ventede paa sin mor og lille søn. Arbejdet faldt hende ikke vanskeligt; hun var vant til at skrive, sendte stundom ting til blade og tidsskrifter og fik dem næsten altid ind. Men hun skrev ikke til noget blad nu; det var et privat angreb, i brev.

Det ringte i entreen om lidt, og ind traadte den ældre frue, hendes mor, og en vakker lyshaaret 6 aars gut. Han gik lige bort til skrivebordet og fik fat i hendes arm:

«Mama, jeg har vundet en kage! En stor kage!»

Hun reiste sig smilende: «Nei, gutten min, har du?»

«Vi faar den til dessert. Budet kommer med den. Aa, men mama, jeg er saa sulten.»

«Ja, nu skal vi spise. Godaften, mor! Tag bedstemamas tõi, Eigil. Nei, du maa ikke slæbe sløret henover gulvet.»

«Har du ventet paa os, Sigrid?»

«Nei, ikke netop. Jeg har arbeidet lidt. Og kommer fra et foredrag. Bazaren var vel storartet?»

«Ja, der var mange deilige ting. Jeg gik nu for guttens skyld. Kanske jeg tar ham med en trip derhen imorgen ogsaa. Der er jonglører, som holder et herligt spektakel, og stor tombola og kostymer. Du skulde set hans fryd.»

Fru Sigrid smilte. Hun kendte sin mors morsomme smaa svagheder i bazarveien. Saa inderlig gerne maatte hun ha dem. Hun saa sig om, stuen var lun og hyggelig, hun følte sig glad som et barn. Nei, med disse to! Der [10] kunde intet ondt naa hid. Let paa foden var hun ved køkkendøren.

«Nu faar vi teen ind. Nei, har du lavet salat, Jeannet. *Den* er bra. Kom, Eigil! Kom mor.»

Hun lyste over bordet som en ung pige, lo og talte. De to andre fortalte om bazaren, og kagen kom til dessert. Da saa Lillemand var vel i seng, tog hun fat paa brevet igen. Samme aften laa det i kassen med adresse: Hr. Leif Erlandsen.

*

Dagen efter, om formiddagen, stod fru Sigrid alene i dagligstuen og holdt paa at studere et mønster til en guttebluse, da det ringte i entreen. Uden at tænke over gik hun selv ud og lukked op og stod med ét ansigt til ansigt med en høi mand i lang graa reisefrak: gaarsaftenens «himmelstormer» i egen person.

«Fru Strøm? Er det fruene? Ja, jeg saa Dem jo i salen igaar. Jeg kommer for at takke for Deres elskværdige brev,» sa han med lyst ansigt og stemmen fra igaar.

De stod et sekund, mens hun fik tid til at samle sig over hans hurtige tilsynekomst. De gik begge ind, og hun smilte:

«Elskværdig? Tænk, jeg trode, at jeg havde været saa grov,» sa hun, mens hun i hast fik ryddet lidt af veien, endnu noget betagen.^{k11}

«Ja vel var De grov, men bare det, at De skrev, den interesse. Og saa varmt og velskrevet. Lur mig ikke, frue, der var lidt deltagelse paa bunden. Ikke sandt?»

«Jo, dét maa De vel forstaa,» lo hun.

«Men jeg kan jo ikke sætte mig, naar De staar. ^[11] Skal vi ikke sætte os? Saa. Naa, saa det var Dem, i den røde kjole. Kære ... har De børn?»

Han spurgte, da hun flytted paa en liden skammel.

«Ja, en gut.»

«Jeg er saa glad i børn.»

«Er De?» sa hun, satte sig nu rolig ned overfor ham og smilte.

«Ja vist. Kan ikke la dem være i fred, hvor jeg ser dem. Og Deres mand, frue?»

«Min mand er død, for fire aar siden.»

«Ah,» sa han langsomt, «skulde vist ikke spurgt. Graver om alt muligt» ...

«Kære, det var saa naturligt. Jo, min mand var doktor, og han blev paa sjøen deroppe.»

«Hvor?»

«I Nordland.»

«Dr. Strøm? dr. Axel Strøm ... Ja vel, jeg erindrer begivenheden. Den stod i bladene.»

«Ja. Vi bode fem aar i Nordland. Der var storartet og vildt ... oppe ved Lofoten. Sjøen stod lige ind, det var paa en af øerne. Bare baadskyds, og farligt, ja, De kan tro! Naar jeg sad der alene og ventede, mens sjøen skummed og sprøited og der lød nødskud fra skibene langt borte. Jeg satte altid min ensomme lampe i vinduet.»

«Som jeg ikke kender Nordland,» sa han smilende og strøg sin manke af haar fra panden. «Kære, jeg er nordlænding, hele min

barndom har jeg levet i Nordland. Ja da. Men det er længe siden. Senere har jeg faret verden vide om.»

«Jeg ved det. Og prøvet alt. Jeg har læst om det.»

«Ja, jeg reiste hjemmefra tidlig, var ikke konfirmeret. Det var trangt og lavt hjemme, liden glæde. Det [12] forstod de ikke. De læste i betragtningsbøger^{k12} og drak kaffe. Og vi barn, vi fik grød og laa paa loftet. Ja, deroppe laa jeg og keg ned om aftenen paa min mor og kendingerne hendes. Engang havde jeg havt en stor næve salt i kaffeen til dem. Da blev det opstandelse!»

De lo begge, han rent gutagtig.

«Og saa reiste De Deres kos?»

«Ja, saa reiste jeg. Og hjemmet blev hjemme, har ikke set det siden. Men fik vel erfare det, som verre var senere, for déts skyld.» Hans ansigtsudtryk, som et øieblik havde havt saa meget af gutten, skifted med ét; der kom noget mildt og træt, næsten gammelt over det.

Hun saa paa ham og iagttog det.

«De har havt det meget ondt?» sa hun med lidt af en mors udtryk.

«Jeg?» Han saa glad op igen og lo: «Nei ... men De kan tro, jeg er dreven i noget af hvert haandværk, frue; jo, arbeide var det da at faa. Jeg har dyrket jord herhjemme, pløiet og tilsaaet mangel ager. Har været plankekører og læsseskriver og hele tre aar ansat ved postvæsenet. I Boston var jeg i elleve maaneder sporvognskonduktør. Jeg arbeided i gruber og var ansat ved

jernbanen og i snedkerlære og pukked sten. Og ude i prærien passed jeg farmen og kreaturerne. Naar saa manden og kærtingen reiste bort, kunde jeg være alene menneske paa mange miles afstand. Noget ræd af mig har jeg altid været, og derude paa prærien hændte ikke sjelden overfald.»

«Overfald?»

«Ja, en maatte stænge og forskanse sig vel for at berge sig. Det hændte et par gange, at de brød ind til mig. Men, frue ... De ser ud som en «Venus consolatrice»,»^{k13} afbrød han sig. «Hvor De er ungdommelig. [13] Og saa har De noget, saa en kunde sige alt til Dem. Nei, jeg snakker saa meget,» blev han ved. «Det er det, at jeg ved bare halvt, hvad jeg siger. Jeg er nemlig saa for alvor – ja, saa aldeles alvorlig ulykkelig forelsket, frue, det er sagen.» Han reiste sig hurtig, da han sa dette, og fra det djerpe, ligefremme, som nylig laa i hans væsen og stemme, skifted udtrykket igen braat om til noget mildt, fint, næsten raadvildt.

«Er De forelsket? det var da – morsomt, havde jeg nær sagt.»

«Ja, er det dét? Jo. Det var i den by, jeg sidst kom fra. Jeg blev der længer, end jeg skulde. En dag, da jeg gik ud, mødte jeg paa min vei en dame, som var saa vakker, at jeg simpelthen – ja simpelthen tiltalte hende paa gaden. Hun virked slig paa mig; jeg kunde ikke la det være. Men *hun*, naturligvis, hun blev ræd og løb sin vei. Man kan ikke fortænke hende i det. Nei. Men jeg gik hjem og fik ikke ro i syv dage. Kunde ikke arbeide. Byen er ikke større, end at jeg snart kom efter, hvem hun var. Og skønt hun var af «god familie», som man siger, voved jeg at skrive til hende.»

«Ja ... nu, hvorfor ikke? Ligesaa vel da, som om hun *ikke* havde været det.»

«De har ret. Jeg voved at skrive, jeg bad hende møde mig en bestemt eftermiddag paa et aftalt sted. Ved en kirke.»

«Og kom hun saa?»

«Ja, det var det vidunderlige, frue. Det var det ubegribelige, altfor ufattelig lykkelige, at hun kom. Ler De –?»

«Nei, slet ikke ... og saa? Men De ser jo ganske bedrøvet ud.»

«Ja; for det utrolige hændte, at *da* jeg *saa* hende [14] komme, blev jeg saa betagen, at jeg ikke var istand til at sige et eneste fornuftigt ord.»

Nu lo fru Sigrid.

«Ikke gøre rede for mig. Ingenting. Gik der som en tomsing, saa at sige. Ja, De ler. Men De kan ikke tænke Dem, hvor det var pinagtigt.»

«Jo! jeg kan godt forstaa det.»

«Ja, kan De? Gud velsigne Dem.»

«Men hvordan gik det saa?»

«Jo, historien er ikke slut endnu. Men nu vil vi ikke tænke paa det.» Han begyndte at tale om hendes brev fra igaar, og de kom ind paa «tiden» og andre spørsmaal. «Det er skævt altsammen, verden er af lave,» drev han paa. «De siger: nu venter jeg paa

Deres næste bog. Ja, *det* er kniben, det rigtig forløsende ord, gaadens løsning! Nei, herregud! er det Deres, den?»

Lillemand stod i døren med røde kinder og blanke øine, med ransel og penal og alt tilbehør.

Leif Erlandsen tog og løfted ham op paa sine stærke arme.

«Nei, slig en!» Han krysted ham, løfted ham flere gange mod taget i gutagtig, vild henrykkelse. Gutten saa forundret og smilende paa ham.

«Ikke ræd, nei. Vi kender hinanden, vi. Alle børn kender mig,» sa han og satte ham varlig ned igen. «Saa du gaar paa skole? Det er mere, end jeg har gjort, tør jeg sige. Du lille, kom hid igen. Nei, jeg maa se alt det, du har der i penalet.»

De to var snart i travl prat.

Fru Sigrid gik ud og ind, gutten skulde ha mad, naar han kom fra skolen. Erlandsen reiste sit løvehode og saa efter hende fra og til; saa tog han fat paa gutten igen og var bare stemning.

[15] «Her er saa lyst og hyggeligt. Kan jeg bli en stund til? Eller skal vi gaa ud? Det var ikke saa galt, i dette skønne høstveir. Hvad, frue?»

«Ja, saa gerne. Se her, Eigil, nu maa du spise din mad. Nei, tænk, han vil ikke fra Dem. Du, som pleier at være saa sulten.»

«Jo, nu gaar vi begge to. Tag bare paa Dem, frue. Vi skal nok greie os.»

Straks efter var han hos hende og hjalp hende med kaaben. Hun satte paa sig den lille runde skindbaret,^{k14} og han sa:

«For et vakkert hode De har.»

De gik i parken og henimod spaserveiene. Han fryded sig over hver smaating, fugle og børn. Hun følte sig vel; dette menneske lod ikke til at være saa vanskelig. *Hende* vilde han ikke tillivs, og hun var selv ganske rolig. «Consolatrice» havde han kaldt hende; ja, netop raadgiverske, veninde, dét kunde man være for saadan en som han. Der gik han som et barn og nynned; hun saa paa ham fra siden, var det virkelig den samme, som igaar stod der med herskerblik og tordned fra katedret? Der var i disse ansigtstræk noget rørende, intelligent yndefuldt, næsten kvindelig fint – for øieblikket. «Hvor den mand har mange sider,» tænkte hun. «Men jeg skal nok greie ham.»

Hun lo ved tanken, overgivent, uden at vide af det.

«Nei, hvad ler De af? De er jo som et barn.»

«Nei, det er *Dem*, som er det.»

«Er det *mig*? Nu, saa er det begge to. Hvad heder De? Til fornavn, mener jeg?»

«Sigrid.»

«Sigrid. Det er vakkert. Men hvorfor heder De ikke Sigrun?» spurgte han med ét og saa paa hende, som var alvorlig igen.

[16] «Hvorfor skulde jeg hede Sigrun?»

«Jo, Sigrun, det er Dem. Naar man ser paa Dem siger man Sigrun. Det er gaadefuldt ... Heldbringende eller uheldvarslende som De selv, hvor De gaar frem,» sa han og udtalte ordene som halv ufrivillig, ud af en indskydelse fattet i et nu. «Og Deres blik er sort, skønt Deres øine ikke er det. Jeg tror, De er en gaade. Den, som nu havde tid til at gætte Dem.»

«Men imorgen reiser De jo?»

«Ja, det var meningen. Til næste by, som den «farende svend» jeg er. Det er ikke morsomt, netop. Men jeg kommer til at huske Dem. De virker ikke «norsk»,» blev han ved. «Deres hode og ansigtsform er romersk, aldeles romersk. De mangler bare den antike ring om hodet.»

«Ja, og Deres næse er aldeles græsk.»

De lo af dette.

«Nei, skal vi gaa ind et sted? Der sidder vi i ro og prater.»

Hun nikked.

«Mindre end champagne kan det ikke være,» sa han, og de gik til nærmeste konditori.

Mens de sad der, talte de om den bog af ham, som først havde gjort ham kendt. «Hvor jeg fik sympati for Dem,» sa hun.

«Aa, jeg havde nu staset mig til,» svarte han øieblikkelig, som for at betage hende illusionen.

«Det var en vakker brystnaal,» hun pegte paa hans slipsnaal. «En krans af perler om en diamant.»

«Jeg har gaat med den et par aar. Jeg fik den af en dame i Amerika. Hun var rig og vilde gifte sig med mig.»

Han var med ét blevet aandsfraværende. Med det cigarfuttal, som han tog op af lommen, fulgte der en [17] konvolut, han saa paa den og sukked: «Ak, Gud hjælpe os! nu havde jeg glemt det.

Undskylder De, frue? Det er bare et brev, jeg ikke har faat set ordentlig.» Og han gav sig til at læse, mens hans udtryk fik noget usikkert, næsten som en skolegut, der er grebet i fusk.

Han putted brevet i lommen og sukked igen.

Fru Sigrid la sin gaffel ned og stansed midt i en kage: «Er det noget sørgeligt?»

«Aa ja, det er det. D. v. s. brevet er fra en pige. Vil De se, hun kan ikke engang skrive ordentlig. Aa nei, det er ikke værdt.» Han gemte igen skrivelsen. «Ja, Gud hjælpe os! jeg er en slyngel.»

«Hr. Erlandsen, det vil jeg ikke haabe,» sa fru Sigrid meget strengt.

«Nei, De faar ikke misforstaa. Det er ikke noget *saadant*. Men jeg er altid uheldig. En pige, jeg engang holdt ubegribelig meget af, hun sveg mig for en vognmand. Denne foretrækker mig for sin lovlige kæreste og med en vis ret, formodentlig.» Han sukked endnu en gang og mumled noget om, at han vilde reise til England.

Fru Sigrid var en smule indigneret og syntes paa samme tid synd i manden. Hun maatte smile af hans sært skyldbetyngede

udtryk og eiendommelige aabenhed. Men en stund efter talte de om andre ting igen.

Da de tog afsked, som mulig kunde bli for lang tid, sa han: «Jeg vilde gerne eie Deres fotografi, Deres og Eigils. Hvis jeg sender Dem et af mig, har jeg saa haab om at faa Deres og kanske et par ord tilbage?»

Fru Sigrud loved det.

*

En uges tid efter sendte han sit fotografi i kabinetsformat.^{k15} Ved det første blik paa det vak hun paany [18] som den gang, han kom frem paa katedret. Ti dér var det igen, dette eiendommelige fysiognomi: seerblikket, det indadvendte og dog fremskuende, som hun kendte, som fra et *liv*fra før – meget sterkere fremtrædende end hin gang, hun talte med ham. Et blik i et ansigt, som bar i sig alt, himmel og helved, sært, ubeskriveligt, rettet paa hende, ikke med «havmandsblikket», som i drømmen, men *guddommeligt* nu, skønnere, end han havde forekommet hende i virkeligheden. Det var formodentlig taget i et lykkeligt øieblik.

Fru Sigrud blev siddende og se paa det; men hendes skræk fortog sig lidt efter lidt og gav plads for en glad fornemmelse af lykkeligt velvære. Hun la billedet ned i sin skrivebordskuffe og kasted hodet kækt tilbage.

«Jeg holder af ham,» tænkte hun. «Han er min kamerat, og jeg er hans «Venus consolatrice». Vi kan kanske faa brug for hinanden engang. Men det haster ikke. Jeg er sund og sterk og fri. Ikke afhængig af noget menneske i verden.»

TROLD TIL RORS

I.

[21] Oppe i et leiet beboelsesrum paa venstre Seinebred, Rue de la Grande chaumière, Paris, sad en aften en maaned over jul «systemets» opfinder, Leif Erlandsen, ensom blandt sine papirer.

Han havde lagt nyt brænde i kaminen og reiste sig, noget langsomt, for at gaa til sit arbejde igen. Arbeidet havde han siddet over hele vinteren og havde endnu nogen ark igen, før han var færdig. Han gik næsten ikke ud. Nordboerne paa den skandinaviske kafé og andre kaldte ham «menneskesky». Og udtrykket kunde vel træffe.

Som han med sin eiendommelig tyste, glidende gang gik hen til bordet og med en lidt haard, tør hoste bøied sig over papirerne, ligned han ikke helt den mand, som for tre aar siden havde løbet storm mod hele «landsens stellet». Det havde været tre svære aar, aar, som han delvis maatte ha kunnet vente sig, ifølge den simpleste menneskelige lov. Ja vel, han kunde vide det. Men disse bladskriverier fra alle hold, ofte fra personligheder, som han inderst følte stod langt under ham i begavelse, og folks, som det syntes ham, merkelige mangel paa evne til at ta ham rigtig *au sérieux*^{k16} [22] havde trættet ham ganske ordentlig, og han saa

mindst seks aar ældre ud. Det kunde vel gjøre sit til, at han ved den sterke kulde i Paris det aar havde hentet sig en haardnakket brystbetændelse og inflammation og for tiden altsaa var syg.

Han skrued lampen op og satte sig, nu ikke til arbeide, men til at se igennem paany et om formiddagen ankommet brev fra en dame. Han tænkte over, om der skulde svar, og kom til den slutning, at det ikke var nødvendigt. «Nu kommer hun jo altsaa kanske herved om en tid. Hm.»

En liden tid blev han siddende og tænke over denne korrespondence, hvordan den var begyndt.

Ved juletider ifjor havde han, foruden til flere andre, sendt sin sidst udkomne bog – den bog, som han, da han skrev den, saa usvigelig følte var et *digterværk*, men som man senere havde rakket saa ned for ham, at han ikke videre taalte at tænke paa den – til en dame af den litterære kreds i Kristiania, en fruⁿ⁸ Sigrig Strøm, som han for et par aar siden havde mødt deroppe. Det var saadan en indskydelse. Han havde husket hende iblandt; et par-tre gange læst indlæg af hende, som var godt og raskt skrevne, i et eller andet blad. Nu vel. Han havde sendt hende bogen og ikke tænkt videre ved det efterpaa. Nogen takkeskrivelse, kort eller lang, var ikke indtruffet i løbet af vinteren; dette var kommet ham flygtig i tanke, og tanken drev bort igjen. *Denne* bog havde skaffet ham saa megen plage, at han stundom kunde føle sig som et tirret og jaget dyr. Det havde haglet med anonyme breve, voldsomme angreb i aviserne; den og den navngivne personlighed skulde ha været digterens model; det var en skam og skænsel, som den og den var blit behandlet. Naa, det var altsaa ikke noget at takke for, vel? Han ^[23] likte ikke bogen mere, likte slet ikke at tænke paa den.

Og alligevel havde han levet intenst med baade hjerne og hjerte i, hvad han dengang skildred, og værkets psykologiske side havde interesseret ham endog mere end vanligt. Nu vel, han var færdig med det, bogen var ødelagt for ham. I det hele, hvad er en bog for forfatteren, naar den vel er skreven, og publikum, det profane dyr, har faat tag i den? Selv om det blir til hyldest og beundring – *hans* bygning, hans indre hemmelige rigdom, som han bar frem, det, han kærest og inderst har tænkt og ment, forstaaes dog bare af enkelte faa.

Naa! Han reiste fra det hele og var sommeren efter dybt inde i skovensomhed og natur og endnu dybere inde i en ny skabelse, da han en skøn eftermiddag modtog et brev, sendt fra hans forlægger, til hvem det var adresseret: et brev, som i hans daværende sindsstemning faldt som en dugregn over ham. Et underligt og ganske mystisk brev, ret og lige paa, talt som fra det ene naturvæsen til det andet, ligesom sterkt kaldende paa hans egen høiere natur. Det var ord, som gjorde ham glad, uden at han vidste hvorfor, et bud fra en sjæl, som ligesom var halv løsgjort; hun var ikke ræd død eller undergang; der var en livets morgen, et pust af evig blivende aand over dette blad papir. Og denne kvinde havde for ikke et aar siden mistet sit barn. Det gik blødt gennem hans sind, han følte, der smelted en del is i ham. I skrivelsen var tak for den tilsendte bog udgangspunktet; den havde synlig grebet adressaten sterkt, om hun end ikke havde udtalt sin mening før nu, flere maaneder efter. Han blev siddende og drømme og tænkte saa efter en stund paa, at nu maatte han til at arbeide igen. For tiden [24] var han meget sterkt optaget af sin bog og burde ikke lade for meget fremmedartet trænge ind.

Sommeren og høsten udover tænkte han mangen gang, at han vilde skrive til fru Strøm. Han *tænkte* paa hende, ønsked, at de engang kunde træffes, slog det hen igen, arbeidet optog ham paany. Da bogen var færdig, gjorde han alvor af det. Han skrev et langt brev, varmt interesseret, som hans følelse var. Han erindred hende saa godt, frisked op træk fra deres møde, talte om gutten. Bad hende skrive igen. Ikke længe efter reiste han igen til udlandet. Der modtog han en tid efter brev fra hende, egentlig mest en recension over hans sidste bog, kækt skrevet, og fik paany lyst til at svare, skønt han sjelden skrev breve. Han sendte hende saa en julehilsen. Efter den tid havde han modtaget hele to breve fra hende. De var holdt i en noget anden tone; der var noget tungt, nedtrykt og trist ved dem, næsten som hos en, der bærer paa en stor byrde og har trang til at lægge den over paa et andet menneske, fri sig fra noget, skrive, fordi det letter. Hun kendte ham jo ikke meget, sa hun; «men jeg skriver, saa gaar tiden»; hun skrev eiendommelig, om flere tunge, saare ting, hun havde gennemgaat meget, mistet sin mor, mistet sit barn, var for nogen maaneder siden staat op af en haard sygdom, hvis følger hun endnu led under. Nu skulde hun til udlandet, ogsaa til Paris. «Ja, vent Dem ikke stort af mig. Da vil De bli skuffet. Jeg er ikke glad, ikke videre ung, ikke videre pen mere, tror jeg; men vi kan jo være sammen for det. Vi vil ikke skuffe eller forstyrre hinanden.»

Nu; dette lød jo ikke netop morsomt. Han holdt mere af den kække, udfordrende tone. Hun var kommen [25] til at staa i lidt usikker belysning for ham, hvad var hende og hvad ikke? Hun havde havt det ondt, stakkar, var ældet kanske; naa ja, tiden gaar. En intelligent dame, – de kunde jo ha en smule at tale om, «fælles interesser». Vel. Kommer hun, saa kommer hun.

Og han satte sig til at arbejde igen.

Leif Erlandsen havde kendt kvinder nok, men de havde kan hælde ikke været af meget kompliceret art. Og han kendte dem mest fra én side, den erotiske: vildtet, som jages og gør modstand eller gir sig. Det var hans fornøielse at jage – naar han gad. Men ofte gad han ikke, mindre nu, som tiden gik. Han udtrykte sig ofte: da jeg var ung, dengang jeg var en yngling. Og han var dog ikke mere end 35 aar. Hos kvinderne var hvad han saa paa og kendte: skønhed, sundhed – ungdom – helst lidt robuste naturer, modstand, som egger, spændingens stimulans, selve jagtens fornøielse. Det finere, mere komplicerte i den kvindelige natur, det moderlige f.eks., forstod han vel instinktmæssig, men regned lidet med det som faktor i livet. Han kendte hverken mor eller søster, kendte endog lidet til *andres* mor eller søstre. Paa hoteller og i «møblerede værelser» havde han tilbragt sit liv. Han, den ukendte, kun kendt af adskillige underlige, usikre sagn, som gik om ham, havde lidet adgang til familier, brød sig ganske vist ikke meget om det heller. Han var ensom og satte en slags stolthed, trods og tilfredsstillelse i at være netop dét. Men det gjorde ham stundom unødvendig sky og mistænksom, hvad der kunde ha slemme følger for ham selv og andre.

For tiden var han altsaa optaget af sit arbejde. Han drev paa, og arbeidet nærmed sig sin slutning.

[26] Henved tre uger efter hændte det, at Erlandsen blev stanset af sin vært en formiddag, da han kom tilbage til sit logis efter at ha været ude for at déjeunere i et «*crémerie*». [k17](#)

«*Il y a été une dame ici, monsieur.*» [k18](#)

«*Une dame? – Saa. En dame til mig? La hun ikke noget kort?*»

«*Non, monsieur. Elle vient retourner.*»[k19](#)

«Jeg kan ikke ta imod nogen dame nu, jeg arbejder. Er syg desuden. Hvis madame kommer igen, vil De saa give hende den besked.»

Leif Erlandsen gik ind i sit rum uden at tænke videre over, hvem damen kunde være. Der kom ingen damer til ham for tiden. Han arbeided med slutten og havde udbedt sig ro. Hans damebekendtskaber vidste det.

Om eftermiddagen samme dag kom værten ind til ham med en billet.

«*Il y a été une autre dame, monsieur.*»[k20](#)

«Nu igen. Det var meget til kvindfolk. *Attendez un peu, s'il vous plait.*»[k21](#) Skal der svar?»

«*Non, monsieur. Madame est sortie.*»[k22](#)

Erlandsen havde aabnet billetten og saa den igennem. «En anden dame, siger De?»

«*Oui certainement.*»[k23](#)

«Det er dog den første, som skriver. Hun, som var her i formiddag. Hun var her, siger hun. Hm. Var det da ikke den samme, som var her nu?»

«*Non, pas du tout.*»[k24](#) Værten gjorde en *gestus* og begyndte at beskrive de to damer, fornemmelig den sidste, som var ung og

«*jolie, très jolie*». [k25](#) Den sidste bar lorgnet.

Erlandsen gren af lorgnetten.

«*Il ne fait rien,* [k26](#) *monsieur. Elle est jolie pourtant.*» [k27](#)

[27] «Vel, *merci.*» Værten gik.

«Saa, hun er altsaa kommen,» tænkte han. «Godt. Men jeg kan jo ikke træffe hende nu. Jeg maa først bli færdig. Nu kommer vaaren, saa kan man ta det roligere. Hm. Hun er vist en smule nervøs. Hvem var den anden, mon? En veninde, søster kanske?»

Han satte sig ned og skrev svar paa billetten. I en efterskrift kunde han ikke bare sig for at tilføie, skønt han følte, det var lidt maliciøst: [k28](#) «Hvad var det for en dame, som bragte Deres brev? Værten siger, at hun var saa vakker, og jeg maa faa se hende.»

To-tre dage efter kom der en billet fra fru Strøm, kort og lystig, dryssende af «confetti» fra micarême-dagen. [k29](#) I en efterskrift var der tilføiet: «Da Deres vært sikkert har sagt Dem, at det var *den samme dame*, han modtog begge gange, vil jeg udtale min formodning, at hans udtalelse vist skyldes en tilfældig belysning. Hun er slet ikke netop *vakker*, efter min smag.»

Leif Erlandsen var lige ved at bande, baade over confetti'erne, som han fik dryssende ud over frak og benklær, og over den uventede mystifikation.

«Fan, det var jo ganske artig. Hvem skal man nu tro, værten eller hende? Lorgnetten kan jeg ikke erindre. Nu, vi faar se.» Hans nysgerrighed var en del vakt. Han drev paa med bogen og

bestemte sig til at se indom skandinavernes kafé en af dagene. Det var længe siden, han havde læst norske aviser nu.

II.

Fru Sigrîd Strøm stod i sit rum i *Rue de l'Abbé de l'Epée*, lige ved *Boulevard St. Michal*. Det var om aftenen, micarême-dagen. Hun havde skrevet en billet, [28] nu tændte hun lys paa kaminen og vilde lægge sig. Da hun hegted kjolen op, dryssed det med confetti i store hauger.

Hun lo. De havde været flere i følge ude og galne og lystige hele dagen. Især nu om aftenen. Men det *var* nu ogsaa rart. Hele Paris var som et eneste stort barnehjem, hvor børnene havde fri og slos paa moro og dængte hverandre af hjertens lyst. Sligt kunde aldrig gaa for sig i Norge. Der kunde ikke mennesker gi sig saa umiddelbart hen. Men nordboerne i Paris, det var en anden sag. Hvor alle blev elskværdige hernede, hvor de tøde op, disse høitidelige nordmænd. Misted al forbeholdenhed og alle de skæve sidetanker og hensyn, som en ligesom kan føle tvers igennem sig, naar man er sammen hjemme.

Og den lille danske billedhugger Kruse! Stod han ikke der og dansed foran den adstadige kusk som en anden hallingmand! Midt paa det asfalterede trottoir i *Avenue de l'Opéra*. Naa, asfalten mærked en jo ikke stort til. Hele gadelægningen var bedækket med confetti saa tykt som efter et rigtig sneveir i Norge. Ja, dér hjemme! der har de kanske sneveir nu, virkeligt sneveir. Ikke for

det. Her er ikke for varmt netop. Men imorges solgtes dog friske viole paa gaden. Store dybe sort-violette, med en duft! Fru Sigrid saa paa en buket af dem, som hun havde sat i vand. Saa la hun et brændestykke paa kaminen, ti det var en smule koldt mod natten.

Ja. Her var hun, altsaa. Og det havde egentlig været et stort tiltag at komme saa langt. Ikke vidste hun, om Paris var det rette sted heller, ikke endnu. Hun havde bare følt, at *noget* maatte hun gøre. Det kunde ikke gaa længer, som det var.

Hun havde taget kjolen af, kasted om sig en rød [29] silkesatins peignoir^{k30} og satte sig en tid paa chaiselonguen. Stillingen var bekvem, og hun følte sig inderlig træt efter dagen. Træt, og det var ikke bare nu. Hun kunde ikke skønne det selv; men denne underlige *træthed*, den var over hende fra dag til dag og havde været det i lange tider nu, i maaneder. Og det var ikke en træthed, som var istand til at finde sin hvile og efter hvilen forsvinde og erstattes af kraft; denne besynderlige træthed, som hun især følte i hodet, den ytrede sig netop i *hvileløshed*, i det mærkelige, at hun trods sin træthed eller paa grund af den ligesom altid maatte foretage sig noget. Ja, hun følte den kanske mindre da, hun kunde rent ud glemme den, til tider. Men blev hun alene, var den der igen, saa hun blev bange. Og den eiendommelige lidelsesfulde fornemmelse, som paa en gang var fysisk og psykisk smertelig, den jaged hende paa en egen maade bort fra sig selv. I de gladeste stunder, naar hun var interesseret og opspillet, følte hun alligevel, som hun ikke var paa høide med sig selv, – som hun, hvis hun *varsig* selv, ikke netop vilde sige og gjøre det, hun just nu sa og gjorde. Det var en ubegribelig pinagtig tilstand, ikke mindst, fordi hun var sig den saa klart bevidst; fordi hun inderst inde saa helt *var* sig selv og hendes tanker klare. Hun havde fuldt overblik over

det hele. Hvorfor skulde hun da stundom tale og handle, næsten som var hun en anden – og saa gerne gaa og angre paa det bagefter?

En stund før hun reiste, havde hun gaat til sin læge med dette, den samme læge, som havde tilset baade hendes mor og hendes gut under deres sygdom. Da hun havde forklaret ham symptomerne, sa han rolig og ligefrem som overfor noget velkendt: «De er simpelthen overanstrengt, frue. Hvor kan De ogsaa tænke, [30] at et menneske skal kunne staa ud et aar som det, De nylig har gennemlevet, uden at faa en eller anden eftersmæk og mén af det for en tid? Dette er en naturlig reaktion og følge af Deres gennemvaagede nætter, Deres bekymringer, den angst og spænding, De har udstaaet. Formodentlig ogsaa eftervirkninger af den haarde influenza, De laa syg af for tre maaneder siden.»

Hun spurgte ham, hvad hun skulde gøre, og han svarte, hvad hun ogsaa havde tænkt paa i længere tid, men der havt saa lidet tiltag, at hun endog grued for at pakke en kuffert. «Jeg vilde raade Dem til at komme bort fra vante forhold og omgivelser, til at reise, frue, hvis De kan. Og De er jo, saavidt jeg ved, nogenlunde istand til det. Se at komme til et par vakre og livlige steder. Reis ikke for meget og hurtig fra sted til sted, men slaa Dem til ro; se skønne ting, adspred Deres sind, mor Dem, om De vil; dét kan stundom være den bedste hvile. Tag tre-fire maaneder til det. Fyld Deres sind med nye indtryk, og De vil komme frisk og rask tilbage. Det er min overbevisning og mit raad.»

Fru Sigrid tænkte, at doktoren ganske vist kunde ha ret i en stor del af, hvad han sa. Men paa samme tid havde hun ligesom paa instinkt, at han kanske ikke tog sagen alvorlig nok. Han saa

det hele overveiende psykisk, men hun følte, som roden let kunde ligge i noget andet, kanske i et eller andet legemligt onde. Men egentlig var hun lettet ved at slippe fra det, og naar han nu ikke sa noget om det eller syntes at tænke paa det, saa – –

Ja, saa fik hun reise. Hun havde sandelig intet, som holdt hende tilbage, hun stod temmelig alene i verden. Hun havde sin gifte søster, men søsteren havde sin mand og sine børn. Ja, fætter Erik og arkitekt ^[31] Bratli, de vilde kanske bli lidt bedrøvede, men –. De havde begyndt at faa lidt glæde af hende igjen denne vinter, og selv var de bundne til hovedstaden. Men kære, tre-fire maaneder kunde jo ikke skille. Og hendes venner teosoferne, menneskevennerne? Ja, de fik greie sig selv saa længe.

Til Paris vilde hun først, hun havde ikke været der – kun i Tyskland. Hun vidste og skjulte det ikke for sig selv, der laa en del under, at *han* var der, det underlige menneske. De skulde jo træffes engang. Det slog ogsaa han paa i sine breve, og hun vidste det saa sikkert som skæbnen. Den ting, at de traf hinanden, behøved ellers ikke at betyde noget mere end et sammentræf mellem mennesker med samme interesser. Og ganske vist havde hun reist til Paris nu alligevel, selv om han ikke havde været der. Men naar hun tænkte paa ham, som hun var nu, var det altid paa samme maade som de gange, hun havde skrevet til ham. At han ikke var ganske som andre, at han var altomfattende, at han stod hende saa nær som en bror. Hun saa ham løsgjort fra jordiske baand og hensyn, fra lokale omgivelser. Fri stod han som naturvæsen, en *oprindelig* aand, som forstod, en sterk og god magt. Nu, det var kanske en slags kaprice^{k31} af hende, at han skulde være det? Kanske dette ogsaa et udslag af denne delvise handlen udenfor sig selv, hvem ved? tænkte hun.

Fru Sigr id reiste sig og gik nogen gange frem og tilbage foran det store speilskab. Hun smilte lidt over billetten og confetti'erne, hun havde sendt for en stund siden. Saa stansed hun foran speilglasset og betragted sig selv. «Det var da pudsigt, at manden kunde ta fejl og ta mig for to forskellige fremtoninger. Eller kanske ikke saa underligt endda. Hvor mange mennesker [32] kan vi saadan rumme inde i os? Mon ikke flere end to? Jeg tænker, baade fem og syv, nogen af os. Det var vel ikke bare kaaben og lorgnetten, som voldte det.»

Saa klædte hun af sig og krøb ned i den store franske himmelseng.

*

«Hvor skal vi spise middag?»

«I 'Guldakset' Ikke?»

«Nei, netop ikke idag. Idag gaar vi i Montesquieu, jeg byr paa champagne. Idag er det søndag, og nu er vi saa prægtig samlede. *Allons marche!*»^{k32}

«Det var f elt til hastv erk.»

«Ja, men k ere, klokken er halvsvy. Endnu er der ikke overfyldt i Duval'en. Vi tar et større bord ovenpaa. Kom!»

En del af den skandinaviske klik, som havde siddet med glas og drikkevarer udenfor *Café de la R gence*, reiste sig. Det begyndte at m rkne i den lette vaarlufft. Damerne drog sine kaaber tættere om sig og laved sig til at gaa.

Der var tre norske og en dansk dame, den lille danske billedhugger Kruse, en høi lys, temmelig bekendt svensk forfatter og en ditto mørk norsk musiker. Desuden – *last but not least* – en af vore berømte landsmænd, en billedhugger, som for alvor havde slaat sig ned i Frankrig og bod der i flere aar. Det var han, som havde proponeret^{k33} champagnen.

Han tog fru Sigrid med sig og vandred foran over *Théâtre Français*-pladsen. Men om lidt gjorde de andre opstand og vilde endelig spise i «Guldakset». «Der faar [33] man jo et rum for sig. «Et væ-ærelse, hører du, Will,» raabte lille Kruse og haled ind paa billedhuggeren.

«Saa, for fan. Naa, saa er der ikke anden raad.» «Will» gjorde helt om marsch med fru Sigrid og fortsatte sin konversation om Yvette Guilbert.^{k34}

De andre snakked og lo; den lange musikeren havde taget en af damerne, en 18 aars forlovet pige fra Aalesund, under sin beskyttelse, d. v. s. sin tynde arm. Hans søster og en dansk distingveret dame gik med Kruse; den høie svenske forfatter Lundin gik alene og tænkte paa, at han helst burde dineret for sig selv. Han gik og grunded paa noget. Og nu havde Will G. taget fru Sigrid fra ham, netop som han var dybt inde i sin næste digtning med hende.

I restauranten oppe paa et hjørne i *Avenue de l' Opéra* var der sterkt oplyst ovenpaa. Selskabet gik op og fik anvist sit rum.

Will G. hjalp fru Sigrid kaaben af. Hun bar en sort fløielskjole med halværmer og romerske perler. Han saa paa hende med sit kenderblik og sa: «Jeg skulde ha lyst til at modellere Dem som

Kleopatra. Eller kanske det burde males. Med blodrødt draperi og armene fri; Deres arme er meislede. Jeg faar vel lov at sidde ved siden af Dem?»

Fru Sigrid smilte over hans komplimenter, hun var alt træt. Men som det næsten altid gik: de havde ikke siddet længe ved bordet, før den gode anretning, vinen, lysene og de andres udmærkede stemning virked stimulerende paa hende. Verden blev skøn igen, syntes hun.

Hun skaaled tvers over bordet med musikeren, hans mørke øine var som et sort dyb. Han skildred og fortalte livlig noget fra sin hjemstavn; han var ikke fri for at bande og blev hver gang knebet i armen af ^[34] sin sidedame, den unge pige. Kruse sad nede for bordenden og var bajas, som sædvanlig, og Lundin og frk. Spenner, musikerens søster, havde for øieblikket helt fundet hinanden.

Tilsidst kom isen og champagnen, og til *allersidst* hændte det, at billedhuggeren nægted at betale den, «ikke han alene, nei, de andre herrer skulde værsgo' være med, det var sammenskudslag.» Saa skete, under kraftig indignerte protester fra Kruse, som bandte og forsvor sig paa, at han ikke havde mere end 80 centimes i lommen.

«Kom med dem.»

Man brød op.

«Naa, fru Strøm. De har en farve! Er det ikke morsomt i Paris?» Den høie Viggo Spenner slynged kaaben om hende, hun knytted sit hvide slør, og de fulgtes nedover avenuen.

De otte mennesker naadde omtrent paa samme tid samlingsstedet, hvor der skulde drikkes kaffe. Hele kliquen traadte ind i den oplyste hal med en del snak og støi.

*

I det øieblik, da Spenner og fru Sigrud viste sig i døren og blev staaende et øieblik paa gulvet for at finde en plads, reiste der sig en høi mand borte fra en krog af kaféen.

Han gik lige hen og stansed foran fru Sigrud.

«Godaften, fru Strøm.»

«Godaften ...» fru Sigrud saa spørgende paa manden.

[35] «De kender mig ikke, kanske?»

«Nei, jeg maa virkelig tilstaa ...» hun saa intenst og endnu mere spørgende ind i hans ansigt.

«Erlandsen,» sa han.

Hun var lige ved at sige høit: «Det er ikke sandt!» Saa aldeles fremmed syntes denne mands ansigt hende i første nu. «Er det virkelig? Jeg kjendte Dem *aldeles* ikke.» Hun rakte ham haanden.

«Nei, jeg er vist blevet gammel,» sa han i en resigneret tone.

«Nei, – men jeg kan endnu ikke rigtig forstaa ...» Hun var saa meget mindre end han, at hun næsten maatte reise sig paa tærne for at se, og hun saa vedholdende op i hans ansigt. En tanke streifed hende: «Er det denne mand, jeg har skrevet til? Det er jo en fremmed mand.»

Hans ansigt havde noget træt og hårdt, den ensommes træthed og stivhed over trækkene. Øinene var matte, og han var blevet noget førere. *Hun* stod der i sin oplivede selskabsstemning, hun følte sig saa ung og mest oplagt til at holde skøi.

«Kom! skal vi ikke sætte os?»

«Jo. Men kan De gaa fra Deres selskab?»

«Aa, for en liden stund.»

De fandt et bord for sig selv.

«Jeg synes, jeg begynder at dra kensel paa Dem,» sa hun om en stund. «Naar De taler, blir De saadan lidt efter lidt Dem selv, som jeg husker Dem.» Hun talte selv i ét væk, lidt springende fra det ene til det andet. Han saa stadig paa hende.

«De ser saa godt ud,» sa han. «Eller er det bare iaften, kanske?»

Hun lo. «Ja, De skal se, imorgen kender De mig ikke igen. Det vil gaa Dem ligesom Deres vært.»

[36] «Det er sandt,» lo han. «Hvordan pokker kunde det gaa for sig? Har man hørt magen!»

«Kære, jeg havde en anden dragt. Om formiddagen havde jeg denne, senere en kulørt «bohémienne»-kaabe. Det var kanske *den*, han fandt saa deilig.»

De blev ved at le. «Jeg tror, De er lidt «glad» iaften, frue?»

«Hvordan?»

«Jeg mener saadan «lidt glad» bare. Nei se, de sidder og kiger paa os, de andre. Nu bør De kanske gaa?»

«Nei, det haster ikke endnu.»

«Har De været i selskab?»

«Ja da. Drukket vin ogsaa. Champagne. Og De? Sig nu lidt om Dem selv. Holder De Dem virkelig saa ganske borte fra alt?»

«Ja, i vinter har det faldt sig saa.»

«De har en haard tør hoste, De bør være forsigtig.»

«Ja. Jo, jeg har været ensom. Arbeidet svært, slidt. Men nu synger den paa det sidste – bogen. Nei, De kan tro, det er ikke greit mangen gang, frue,» gav han efter for en trang til at meddele sig til en. «Man slider sig igennem. Ved De, jeg har ligget der alene, paa min sofa, ja, paa mit gulv – ligget og grædt.»

Hun taug og saa betagen paa ham.

«Men De overdriver dette,» sa hun. «De ser det værre, end det er.»

«Hvilket? min upopularitet? nei langt fra. De skal faa se. Selv De kan komme til at lide for, at De sidder her og taler med mig.»

«Aa langt fra.»

«Mærk mine ord.»

[37] Hun kunde ikke tro paa det. «Ved De, jeg tror, det er Dem selv, som drar Dem tilbage. De skulde blande Dem mere med de

andre.»

«Med kliker. Nei. Og *mit* navn, det du'r ikke længer. Det har de slaat lyden af.» Han reiste sig og stod rank, med trodsig selvfølelse. «Ja, nu faar man vel rusle,» sa han.

«Nei, ikke endnu.»

«Jo, frue, man venter Dem. Savner Dem. Se, nu kiger de paa os igen.» Han drog sig tilbage.

«Skal De nu gaa til Deres ensomme vraa?»

«Til min ensomme vraa, ja. Jo da. Farvel, frue. *Au revoir.*»

Han tog sin kappe og forlod kaféen paa sin tyste maade.

– Fru Sigrid gik hen til de andre. Der blev en spørger og graven.

Hvad i herrens navn havde hun at tale med hr. Erlandsen om? Han, som ikke talte med nogen.

Fru Sigrid satte sig bort til Spenner, som saa en smule fornærmet ud. «Det var ogsaa en manér. Hvad vilde manden Dem?»

«Kære, jeg kender ham jo. Fra før.»

«Ja, det lod til det. Jeg kan ikke fordra den fyren, det siger jeg lige ud.»

«Ja, men lad nu være med det. Sig mig, omgaaes han virkelig ingen her?»

«Jo, et par handelsfyre, tror jeg. Ganske almindelige folk.»

«Omgaaes?» faldt Kruse ind, som hørte det. «Han omgaaes mig, ved jeg. Leif Erlandsen? *Han* er saa gemytlig som nogen, jeg kender ham godt. Men nu har han jo drevet paa med bogen, og da er der ingen hygge ved ham. Jeg skal sige Dem, hvordan Erlandsen er,» [38] blev han ved. «Han er saadan, han siger: Den og den vil jeg ikke præsenteres for. Lad mig være i fred, hører De! Men *om* det alligevel engang kommer dertil! ja, saa blir Erlandsen og vedkommende fyr *intime* venner – fra den dag! som alleroftest! Det er dét, ser De: ingen kan modstaa ham i personlig omgang. Og saa er han godmodig, ja han er en ren godfjot. Og fornuftig, og morsom! Hille den sorte! Vi har oplevet nogen nætter! Folk trilled under bordet af latter.»

«Ja, men herregud, nar han nu gaar her, saa ser han saa stiv og hovmodig og utilgængelig ud, at Gud bevare mig.»

«Naa, men nu lar vi Erlandsen være for den han er,» sa fru Sigrid. «Uf, jeg begynder at bli saa træt. Er der ingen, som vil gaa? Her er ogsaa saa varmt inde.»

Jo, de vilde gaa. Lundin *var* alt gaat; de to billedhuggere stod og talte sig imellem om noget. Det var en aftale fra før. De skulde sin egen vei.

Hvorhen, om man tør spørge?

Jo, til et sted, hvor ikke damer godt kan følge. Ud i forbryderkvartererne, de allerværste. Teglstensværkerne.

Ja, saa siger vi tak. Herrerne gik, og Spenner blev alene med de fire damer. Nu skulde de fire damer hver sin vei, og musikeren

foreslog spurvogn for de to, som bode længst borte. Han og Halfrid skulde samme vei som fru Sigrid.

Men det vilde de to damer ikke. De havde ikke lyst til at gaa hjem endnu. Nu kunde de jo først følge frk. Halfrid og fru Strøm, som var trætte, saa blev det vel en raad siden.

[39] Saa tog Spenner resolut fru Sigrid under armen og langed ud med hende foran de andre. Han fortalte hende om sine «eventyr», om underlige mennesker, som han havde truffet. Det unge begavede menneskes fantasi var i vibrerende stemning i den milde parisiske vaar- og natteluft. De gik over Louvre-pladserne, over Seine-broen, hvor tusen lys og lampetter blinked langs kaierne. Overalt havde han «oplevet» noget med blomster og farver og musik; hans tale strømmed ligesaa fort, som han gik.

Fru Sigrid følte sig underlig opspillet igen, og hendes indre uro drev hende til at gaa paa ligesaa fort som han.

«Men Viggo da! hvorfor flyr du slig? Vi kan jo umulig følge dere,» lød frk. Halfrids stemme bag dem halv leende og halv ynkelig. Hun og de to andre blev rent agterud. «Jeg har aldrig set sligt, som du farer afsted med fru Strøm!»

De stansed; Viggo glodde ud i luften, optagen af de billeder, hans egen fantasi maned frem. Situationen blev ham halv bevidst et øieblik, han lo; saa la han paany fru Sigrids arm i sin.

«Kom saa! Vi gaar. De er vel ikke træt, fru Strøm?»

«Nei!» fru Sigrid gik paa, hun begyndte at fortælle noget, og de glemte sig ganske bort.

Paa den maade gik det en tyve minuters gang gennem *Rue des Saints-pères*, *Boulevard St. Germain* og opigennem den uendelig lange *Rue des Rennes*.^{k35} Hvert femte minut lød der klageraab fra dem agterude.

«Nei, denne gaden er umulig. Kan vi ikke skraa gennem en sidevei? Vi kommer jo aldrig til *Quartier latin*.»

«Naa, Halfrid, er du træt. Nu skal vi følge dig først til hotellet. Saa gaar vi andre ud paa moro.»

[40] Han gik hen til sin søster, som han egentlig var meget øm for. Han regned ikke hende ganske lige med andre damer. *De* var gode nok til at gaa paa gøi. Hun maatte omsorgsfuldt forvares.

De naadde tilsidst hotellet paa *Boulevard du Montparnasse* og saa Halfrid vel og vakkert forsvinde gennem porten.

«Ja, nu skal dere gaa med mig,» sa fru Sigrid, og de fortsatte nedover Montparnasse til *Saint Michel*. Her bruste livet. Skarer af studenter og kunstnere med sine unge piger slentred syngende op og ned paa boulevarden. Fra de oplyste kaféer lød musik, hist og her et brusende orkester. Opvartere fløi frem og tilbage med brætter, folk sad i flokker om borde, inde og ude. Luften var fyldt med vaarbrus, mildt og let la den sig om en; de store træer gav en egen friskhed i det parisiske festlige halvmørke.

«En seidel øl, hvad? Jeg er sandelig saa tørst.» Spenner stansed foran en oplyst indgang og lod sit følge gaa foran ind i kafeen. Musik, damer, studenter, sang. Fru Sigrid følte sig helt fortunlet. Enkelte af disse damer saa ganske tvilsomme ud; de havde hele haver af roser paa hattene.

«Naa, er De fortvilet, fru Strøm. Ja, nu drikker vi vort øl, og saa gaar vi. Følger Dem lige hjem. Og ved dere hvad,» sa han til de andre, «nu faar dere ta sporvogn, for vi orker ikke at gaa til *Place d'etoile* iaften.»

«Nei, slig som De har langet ud med os. Jeg er dødsens træt.»

Den ene af de to var halv fornærmet over den voldsomme spasertur. «Dér har vi *Germain de Près*-vognen. Den «korresponderer». Op med dere, fort!» Spenner hjalp dem [41] gemytlig og uden omstændigheder, den ene efter den anden.

«*Adieu! adieu! au revoir!*»

«Som herrerne er for tiden. Man kan skønne, dere er forvænte. Sjelden vare, fire om én.»

«Ja, men *kan* De nu begribe, hvad de damer skulde paa *denne* side, naar de bor paa den *anden*. Jeg har aldrig *set* noget saa utrætteligt som damer,» sa Spenner halv kjed. «Men kom og ta min arm igen. De er ligesom et barn, fru Strøm. Jo, De er underlig, ligesom et barn, man faar nok passe lidt paa Dem. Og nu har De gaat her og tænkt paa *noget andet* hele tiden, mens De har gaat her med mig. Er det ikke saa?»

«Aa langt fra. Jeg ved slet ikke, hvad jeg tænker paa. Det er sagen. Faar en tid til at *tænke* her, synes De?»

«De skal ikke bry Dem om Erlandsen. Vogt Dem for ham,» sa Spenner med en skælm i øiekrogen, da de var ved porten.

«Tøv, Spenner,» svarte fru Sigrud halv indigneret. «Jeg har aldrig hørt sligt.»

«Ja, vær ikke vond da.» Han ringte for hende. «Farvel, farvel! sov godt!» Han tog hendes haand, hilste og gik sin vei tilbage til Montparnasse, hvor han bode med sin søster.

– «Ja,» tænkte fru Sigrid, mens hun stod og tændte lys. «Jeg føler mig virkelig ofte saa barnagtig ... som et barn, der ikke ved, hvad det vil. – Hvile? er det hvile her, i dette rastløse liv? Her blir jeg vist ikke bra. Og jeg skulde gerne lægge mig ned og sove ved et menneskes skulder. Et godt menneske. Den, som nu kunde faa sove inat.»

III.

[42] «Deux cafés.»

Frk. Halfrid og fru Sigrid slog sig ned ved et bord og fik sin *café noir*. Lundin kom straks efter og satte sig hos dem.

Han foreslog dem at gaa op paa *Boulevard des Capucines*; der var et sted, hvor man fik høre den skønneste musik. Men fru Sigrid havde ikke lyst – endnu. «Vi maa jo læse aviserne først.» Hun titted i det samme bort til et bord i nærheden, hvor Erlandsen sad og læste «Morgenbladet».

«Nei, jeg maa se at faa fat i «Morgenbladet». Jeg undres, hvor det er henne?» Hun gik bort til avisbordet og ledte.

«Var det «Morgenbladet», frue?» Erlandsen saa op fra sin fordybede læsning. Han saa altid ud, som han «slugte» aviserne,

men hvem ved, om det altid var saa.

«Nei, læser *De* det. Kære, det var ikke meningen.» «Jo, jeg er færdig. Værsgo'!» Han kom bort til bordet og søgte mellem aviserne, mens han saa paa hende med sine eiendommelige øine, som ligesom paa en gang *saaog ikke saa*.

«Huf, det er varmt her!» sa fru Sigrid. «Varmt? Javist er det varmt!» sa han paa en gang med en musikalsk, leende røst, rent umiddelbart som en gut. Hans ansigt forandred i den grad udtryk i et nu, at hun vak.^{k36} «Naar *De* sidder med den kaaben paa. Knap op, menneske! det er jo vaar.»

Han gjorde en vid gestus med hænderne som for at betegne en ubegrænset opknapping. Fru Sigrid fornam, som der udgik fra ham et pust af en længe tilbageholdt ulmende glæde. Hun saa op i hans ansigt, smittet og leende hun ogsaa:

«Hvad er det?»

[43] «Nu er jeg færdig med bogen,» sa han.

«Nei, er *De*?» sa hun glad. «Gratulerer. Men da kommer *De* vel og gaar med os. Vi skal paa rangel.»

«Nei, nei – hys! ikke iaften. Jeg skal renskrive.» Han listed bort til sin plads igen med en ny avis. Fru Sigrid satte sig til med «Morgenbladet». Om en stund mødtes de ved bordet igen. Da hun la bladet fra sig, tog han det.

«Nei, var *De* ikke færdig alligevel?»

Han smilte. «Hvad er det for en herre, som sidder henne hos dere?» spurgte han.

«Forfatteren Lundin. Kender De ham ikke?»

Han rysted paa hodet.

«Han tegner ogsaa.»

«Saa.»

Om lidt saa hun fra sin plads, at han laved sig til at gaa. «Nu gaar han igjen,» tænkte hun. «Han gaar bestandig.»

*

Dagen efter kom hun ind paa samlingsstedet et minut efter de andre, som var gaat ind i billardværelset. Hun saa sig om. Der sad Erlandsen lige ved hende med hodet i den evindelige avis. Dreven af en indskydelse satte hun sig ved samme bord.

«Godaften,» sa hun. Han saa op og hilste

Hun havde gaat hurtig, hendes bryst gik urolig. Hun saa paa ham og sa først ikke noget.

«Nu, frue! Har De nu været i selskab igjen?»

«Nei, ikke nu.»

«Er De «lidt glad» iaften ogsaa? De straalere – og blusser som en pige.»

«Nei, jeg er ikke glad. Jeg straalere ikke.»

«Gør De ikke? Nei, De er saa sort. Hvorfor gaar De bestandig i sort?»

[44] «Jeg har jo sorg.»

Han bøied sig taus.

«Jeg er træt,» sa hun.

Han begyndte at fortælle noget morsomt, noget, som stod i avisen. Hun smilte og hørte halvt paa ham, hendes tanker var borte i noget andet. «Jeg er saa træt,» gentog hun, som uden at vide af det.

«Ja, De siger det. Men det maa De ikke være. De skal more Dem. De er jo i Paris.»

«Men hvad er morsomt? I formiddag gik vi omkring i magasinerne. For et mylder! Man blir ganske konfus.^{k37} Og igaaftes sad vi oppe i *Grand café* og hørte paa musiken. Lundin vilde endelig. Ja, musiken er jo aldeles berusende skøn. Og Lundin sad og tegnede – tegnede uafsladelig – kvinder, som er omringet af orme, kvinder, som kommer i spindelvævnet.» Hun lo. «Skal De gaa?» spurgte hun pludselig.

«Nei. Hvad saa?»

«Ingenting. Jo, naar De gaar – ikke netop i dag – saa vil jeg følge Dem. Et stykke,» la hun til, da han blev siddende og se ganske underlig paa hende.

«Dér ud i mørket?»

«Ja. Nei, det behøver jo ikke at være mørkt. I eftermiddag gik jeg over Louvre-pladsen,» hun talte fort og med uro. «Solen gik aldeles rød ned bag om triumfbuen, langt dér borte ... og jeg tænkte, at jeg kunde gaa, – gaa i det uendelige, ubegrænsede, derhen mod aftenrøden, mod det ubekendte. Gaa ved siden af et menneske, jeg holdt af. Og der borte ved den yderste rand, ved solnedgangen, der vilde jeg sætte mig ned og hvile mit hode mod det menneskes skulder og kanske sove der. Det er en drøm, jeg stundom har,» sa hun hen for sig.

«En vakker drøm.» Han saa paa hende med noget [45] forskende, iagttagende i blikket. Hun mødte hans øine og mærked det.

«Nei, jeg mente ikke at fortælle det netop. Men der kommer somme tider saadan lede over mig, jeg keder mig saa, sammen med de andre. Synes De, det er underligt, hvad jeg siger?» spurgte hun med ét og saa usikkert, med pludselig svigtende blik op i hans ansigt. «Jeg er saa træt,» gentog hun og blev siddende og se frem for sig, som ved en tanke, hun ikke kunde komme fra.

«Underligt, nei. Men De er urolig tilsinds, tror jeg.»

Lundin kom med det samme fra billardværelset og blev staaende i døren.

«Der ser man efter Dem, vistnok. Ja, nu faar jeg rusle,» sa han som sædvanlig. Han rakte haanden ud. «Det er den renskrivningen, ved De.»

Han tog sin slængkappe og gik, lydløst som han pleied.

Der gik nogen dage. Fru Sigrid gik i musæer, besaa Louvre-gallerierne og Luxembourg, var med Spenner og frk. Halfrid en aften og hørte «Lacmé»^{k38} i *Opéra comique*. De spaserede i Luxembourg-haven om formiddagen, drev og déjeunerte. I et af hotellerne var der en have med espalier og vinløv, som var ganske uimodstaaelig til déjeuner. Den røde og hvide vin perled, morgenluften var frisk, dæmpet mild og velgørende, de franske smaaretter saa morsomme. Hun var meget ude i luften, i Boulogneskoven, tog en tur nedover Seinen med en af de smaa baade. Lundin var med ^[46] hende som oftest, naar han ikke arbeided. Hun begyndte at føle sig en god del bedre.

Et helt damekompani havde en eftermiddag bestemt sig til at gaa i Duval'en ved Montesquieu og spise middag. Der var den unge forlovede fra Aalesund, den danske distingverede, en engelsk miss, som bode i hotellet, frk. Halfrid og fru Sigrid og endnu en.

De sad ovenpaa i den kæmpestore oplyste Duval og saa ned paa de hundreder af mennesker, som dinerte nedenunder. De drak den røde og hvide vin, valgte retter *à la carte* og mored sig fortræffelig. «Det er fest hver dag her,» sa frk. Halfrid. «Hver aften indbyder Paris paany.»

Naturligvis skulde de drikke kaffe i den skandinaviske kafé. Did gik de i flok og følge og kom ind alle seks, den ene efter den anden.

I det samme fru Sigrid gik gennem forhallen, hilste hun paa Erlandsen. Han sad ved glasvæggen, midt mellem to meget elegante, og, saavidt hun skimtede i farten, vakre damer. Hun gik forbi, bestilte sin kaffe med de andre, og de fik den baaret ud paa

asfalten foran indgangen. Der sad de ved smaaborde og fortsatte sin konversation.

Om lidt hørtes en rungende latter indenfra. Erlandsen og hans følge havde reist sig, de blev en tid staaende ved indgangen, lige i nærheden af damerne. De raadslog, om de skulde gaa i operaen eller paa *Café américain*. Den ene af de to damer holdt sterkt paa operaen, og det syntes, som hun fik overtaget.

Leif Erlandsen stak sin arm ind under damens, og med en ny lattersalve, som genlød langt henover Théâtre Français-pladsen, fjerned de sig.

Fru Sigríd likte ikke optrinnet; hun sad og var ærgerlig og vidste ikke selv hvorfor. Jo, der var ligesom [47] noget tilstelt og forceret^{k39} ved det hele. Hun blev taus og tænkte over.

«Hvorfor skulde han bære sig slig?» – De andre damer talte sagte sig imellem: Ja, han var jo egen, man kunde vist vente sig alt af ham. Forresten kendte de ham ikke, nogen af dem. Men kunde man ikke bli bange for det menneske?

Nei, han maatte gøre, som han vilde, det kom jo ikke hende ved, tænkte hun. Men alligevel. Jo, nu skønte hun, hvad det var, inderst inde. Hun var skinsyg.

Ikke skinsyg saadan, at hun mente eller sørged over, at han kunde være forelsket i nogen. Nei. Men var det ikke underligt ogsaa. Her havde hun været dag efter dag, og det havde ikke lykkedes hende at faa istand en ligefrem omgang mellem dem. Men andre! dem kunde han altsaa gaa med baade her og der, baade i operaen og andre steder.

Mens hun sad med dette, slog med ét den tanke ned i hende: Han skulde da vel aldrig tro, at ... at jeg gaar her og er *forelsket* i ham? – Hvorfor er han ikke ligefrem? Og dette optrin nu. Det saa jo næsten ud som gjort med hensigt ... som der var *sport* i det ... denne sport med at gøre hinanden jaloux o. s. v.

«Det er stygt af ham, hvis det er saa,» tænkte hun. «Han maa da vide, at saadant ikke passer for mig nu. Saa meget ondt, som jeg har havt. Jeg trænger *godhed*, et menneske, som der er *hvile* ved. Kan ikke være med paa nogen jagt, nogen leg. Det skal han da sandelig faa høre.»

Næste dag var hun rolig tilsinds og gik løs paa sagen. Hun traf Erlandsen lige udenfor kaféen; de stansed begge paa en gang, og hun sa:

[48] «Hr. Erlandsen, har De tid iaften? Jeg vilde gerne tale lidt med Dem.»

«Vilde De tale lidt med mig? Nu, hvad er det? Kan De ikke sige det straks?» lo han.

«Det er ikke gjort med en gang,» sa hun lidt braat. Hun syntes, han talte altid, som hun skulde være mindst tyve aar yngre end han, skønt de var næsten lige gamle – og hun endog, i et sært indfald, havde sagt sig endda et par aar ældre, end hun var.

Han mærked øieblikkelig tonen og skyndte sig at gøre det godt igjen. Jo, der var intet iveien. De kunde jo f.eks. gaa ind et sted og ta en seidel. Eller vilde hun heller ude?

«Nei, lad os gaa ind et sted. Men nu kan De jo læse aviser først.»

Følgelig gik de ind og læste aviser en stund.

«Ja, skal vi saa gaa den turen da?» Han var henne hos hende. Det var meget mildt og passe mørkt, de gik over Théâtre Français-pladsen; han med kappen kastet over sig, hun i fløielskjolen, uden kaabe.

«Nu? er De træt iaften ogsaa?» spurgte han.

«Nei, jeg er ikke det,» sa hun og gik let og glad ved siden af ham.

«Ser De? De ser heller ikke træt ud nu. Er det koraller det dér – det, De har om halsen?» han saa paa hende halvt fra siden.

«Ja vist er det koraller.»

«Har De set slig en stor verdensby?» sa han, mens de gik.
«Liker De Dem her?»

«Ja. Gør ikke De?»

«Nei, egentlig ikke. Jeg har tænkt svært paa at reise tilbage til prærien igen, eller til en eller anden ø, eller til Sydamerika. Til Venezuela. Ve-ne-zu-e-la. Er det ikke vakkert?»

[49] «Den bløde lyd? jo. Hvad vilde De gøre der?»

«Ja, f.eks. gifte mig med en indfødt. Og faa ormunger.»

«Uf,» hun ordentlig vak. «De er *gal* til at snakke. Og jeg har tænkt at reise til Indien.»

«Hvad vilde De gøre der?»

«Jo, jeg vilde f.eks. bli troldkvinde. Jeg vilde bo oppe paa bjergene i Tibet og studere naturlovene, til jeg lærte at gøre mirakler. Og saa vilde jeg stige ned i dalen og helbrede folk.»

«Jeg synes, De ogsaa er gal til at snakke.»

«Det er den hvide magi,» sa hun og smilte.

«Det vil sige, det er teosofi. Kom, her skal vi ind.»

Han lukked en dør op, og de kom ind paa et sted, som mest ligned en tysk kneipe eller ølkjelder, kun var det bedre udstyret. Det var lyst og ganske tomt for folk i øieblikket.

Erlandsen bestilte to seidler.

«Herhen, ved speilene, – se, nu kan jeg se Dem fra tre sider paa en gang.» De satte sig overfor hinanden.

«Skaal!» Han saa paa hende. «Ja, nu var det dette da, som De skulde tale med mig om. Jeg kan se, at De sidder og tænker paa det hele tiden, hvorledes De skal begynde,» sa han skøieragtig.

Fru Sigrid følte oprørsaad i sig. «Altid sidder han der og føler sig som situationens herre,» tænkte hun. Hun mødte rolig hans blik.

«Gætter De det ikke, forresten?»

«Nei, skam om jeg gør.»

«Det er – lad mig se.» Hun ledte efter ordene. «Det er noget, som har med det, vi nylig talte om.»

«Med hvad?»

«Med teosofi.»

[50] «Teosofi?» spurgte han forundret. «Jeg kender ikke teosofi. Max Müller^{k40} har jo bevist, at der er ikke noget. Disse folk eksisterer jo ikke.»

«Hvilke folk?»

«De, som kommer ned fra bjergene.»

«Hvad hjælper én mands beviser, som *ikke* har set dem, naar tyve kommer hjem og beretter, som *har* set dem. Men det var ikke dét, egentlig.»

«Nei.»

«Det var noget med mit forhold til – ja, til Dem.»

«Noget med Deres forhold til mig, med *vort*«forhold», ser man det! – Fan! nu blir De vond ogsaa! kære fru Sigrid Strøm, naar De nu sidder der og er saa sød og ser ud som et barn. Jeg *kunde* ikke la være,» sa han afbedende.

«Hvis De ikke vil høre lidt alvorlig paa mig, saa kan jeg ikke snakke, det er vanskeligt nok,» sa hun, lidt bævende.

«Gud velsigne Dem! Jeg nidhører, jeg lytter!»

«Ganske kort: Jeg tror, De synes, jeg har været for ligefrem overfor Dem, helt fra først af, med breve og alt. Men det kommer noget af, at jeg tilhører dette «universelle broderskab», som gaar forbi saa mange hensyn; – noget af *det*, og ogsaa af noget andet.»

Han saa opmærksomt paa hende.

«Dengang De reiste for tre aar siden, efterlod De et fotografi hos mig. Kan De huske det? Et kabinetsfotografi.»

«Ja, jeg husker det.»

«Og paa det fotografi ser De ikke ud som almindelige mennesker. Der er noget «guddommeligt» ved det.»

«Ser man.»

[51] «De skal ikke smile af det,» sa hun bestemt. «Jeg tog ikke feil i det, at der er noget ved Dem, i Deres natur, som – som kanskje er høiere, end De selv ved,» sa hun og *saa* lige paa ham. «Og naar jeg er sammen med Dem nu, da synes jeg det somme tider og somme tider ikke.»

«De kendte mig jo ikke, da De saa mig igen.»

«Nei, ikke med det samme. Og senere ... senere har jeg været bange for, at De har misforstaat dette, – altsammen – min ligefremhed i det hele. At De tilsidst er kommet til at tro, at jeg er – at jeg er – –»

Hun stammede i det.

«At De er forelsket i mig?» spurgte han og *saa* pludselig lige paa hende.

Hun nikkede. «Aa nei. Jeg har ikke saa altfor let for at gøre mig indbildninger,» sa han alvorlig, lidt tankefuld. Han sad stille og taus et minut og sa saa:

«Jeg er bare en «skit» fyr. Men De er sgu storartet, er De.»

– Og som med en gang noget trykkende var taget bort fra eller strøget af ham, blev han ligesom paany en anden: oprømt, stemnings-øm, forandret i sin holdning overfor hende; han fortalte, sa morsomme ting og gjorde sig særlig umage for at være underholdende.

Fru Sigrid følte forvandlingen og tænkte: «For et underligt menneske. Nu er han saa lettet ved at vide, at jeg ikke er forelsket i ham.»

Saa stødte de seidlerne sammen og var enige om, at de skulde være gode kamerater.

«Og saa reiser vi til Venezuela.»

«Nei, til Indien.»

«Nei, til Ve-ne-zu-e-la.»

[52] «Nei, til Indien. Og gifter os med hver vor indfødt.»

De sad en stund; han fortalte om Sydamerika, om underlige steder, hvor han havde været. Om en morgen, han laa nede i et urskogkrat ved sumpene ved Amazonfloden. Ja, om det var ham eller en anden, fik hun ikke ganske rede paa. «Men det er morgen, og jeg vaagner, og ikke alene *jeg*: nei, rundt om, i sumpen, i sivene, i buske og træer, der rører det sig, reiser paa sig ... det er alligatorerne. Tænk Dem, *hvor* De ser ... *graatt køtt* allevegne, som rører sig, bugter og vrider og reiser paa sig ...»

«Huf!» sa fru Sigrid uvilkaarlig og grøssed.

«Men nu synes jeg, vi skulde gaa paa et andet sted,» foreslog han.

Og saa gik de paa et andet sted. Et med palmer og springvand og speil-haller og musik.

En herre kom hen til dem; det var en af de handelsfolk, som Kruse havde talt om. De tre blev siddende og prate og høre paa musiken. Herrerne tog en seidel igen, og om en stund vilde den unge grosserer endelig bestille pølse. Erlandsen vilde ikke ha, men fru Sigrid spiste med en herlig appetit. Det var formodentlig lettelsen efter «opgøret». De var alle tre i brillant humør.

«Nei, disse melodier gaar rundt i hodet paa mig. Har De hørt noget saa bedaarende som denne ungarske musik?»

«En sherry-cobbler, ^{k41} frue? Til at slutte med?»

«Nei, nu *maa* jeg ikke ha mere til at gaa rundt i hodet paa mig. Vil dere ødelægge mig?» lo hun. «Og desuden maa jeg snart gaa hjem nu. Det er jo langt paa natten.»

«Vi følges,» sa Erlandsen. «Sid lidt til.»

[53] «Dér har vi parret,» sa han til grosserereren og bøied hodet i retning af to, som kom ind i salen. «Hm. *Hun* vilde endog være *meget* vakker, hvis hun bare havde sine egne tænder. Men det er synd paa hende. Hun er jo desuden forlovet, derhjemme. Folk blir ødelagte i dette elendige Paris.»

«Galskaber,» sa han, da fru Sigrid saa spørgende ud. «En liden rask vaar i Paris – hys! Er der nogen, som ved det? Ingen. Kanske er det heller ikke saa. Men folk siger det.»

«Ja, nu maa vi gaa,» sa fru Sigrid.

Til Seine-broens ende havde de følge med grosserer Ricker, dér skulde han *sin* vei, og de to andre fulgtes langs Seine-bredden. Han gik lempelig, retted sine skridt efter hendes.

«Fryser De ikke?» spurgte han. «De er uforsigtig, at gaa der i bar kjole.»

«Nei da,» sa hun. Hun var glad. Glad over livet, over alting. Om lidt tog hun hans arm. De kom saa udmærket i takt. «Nu gaar jeg med Dem, som med Spenner.» Og hun fortalte, hvorledes Spenner havde trukket om med dem.

«Har De gaat fodtur?» spurgte hun. «Hjemme i Norge, der gik jeg en fjeldtur, for to aar siden. Oppe i Ronderne.»

«Alene?» spurgte han.

«Nei, vi var fire, to herrer og to damer. Men kan De tænke Dem noget herligere end saadan hver morgen at vaagne og ha en ny blank dag for sig, hvor en gaar ud i den vide verden til deilige steder, en aldrig har set?»

«Nei. Men jeg vilde heller gaa to end fire. Har De set, som vi passer til at gaa sammen. Som vi aldrig havde gjort andet.»

[54] Hun lo. «Ja, jeg er Deres pige, Deres kamerat,» sa hun. «Nu følger jeg Dem, ved De.»

«Ud i mørket, ja.»

«Et stykke. Dette har jeg drømt om. Det er saa morsomt at gaa med Dem. Jeg kan tale med Dem om saa meget. Om alt. Men det

er ikke altid, jeg *kan* tale,» la hun til, ved at huske paa, at hun ikke altid var saa frisk som iaften.

«Hvorledes det?» spurgte han.

Et øieblik havde fru Sigrid lyst til at fortælle ham om den underlige svaghed og afmagt, som ofte var over hende. Men det var bare en tanke i et sekund; – nu som altid skød hun instinktmæssig dette *tilside* ... uf, saa tungt! en naturlig selvopholdelsesdrift drev hende til at skjule, til at gøre alt for at være som andre. Og var *det* noget at underholde med? Sin sygdom?

Altsaa svarte hun hurtig: «Det var ingenting.» Og de begyndte at tale om andre ting. Han fortalte om en revolution i mindre stil, som havde været her, just her i *Quartier latin* – ifjor ved disse tider. Studenterne gjorde helt opstyr. «Og jeg var med.»

«Er De glad i revolutioner?»

«Aa ja. Alt sligt mod det vedtagne. Det frisker op. Men herregud, barn ... De gaar jo fra mig, De danser!» sa han med ét og lo. De gik langs med Luxembourg-havens gitter. «Jeg har aldrig set saa galt.»

«Jeg er glad,» sa hun.

«Ja, jeg ogsaa. Det er vaar. Hører De fuglene ... Er det ikke underligt, at de ikke kan holde sig i ro, De ... nu klokken 12 om natten?» Hans røst havde den musikalske leende klang, hun kendte fra før. «Det er vaaren. Nei, vil De nu gaa skikkelig.»

Han tog om hendes liv for at faa hende til at gaa [55] i takt, og de blev gaaende saadan, leende, næsten dansende begge to.

«Der er en rendesten! Vogt Dem!»

Før hun vidste det, havde han løftet hende over fordybningen i en rask, stor sving.

Overgivne gik de videre. Fra og til mødte de nogen, et og andet par.

«Der er en til! Husch!» gentog han experimentet.

«Nei, nu maa vi sandelig gaa ordentlig.»

De sagtned, gik roligere, han fremdeles med armen om hendes liv.

«De er ikke nogen frue,» sa han med ét, ganske braat. «De er et barn, en vild pige, en unge. Og saa bærer De ikke engang dette panser, som man kalder korset.»

Hun løsgjorde sig, en liden smule betænkelig. De gik skikkelig og talte om andre ting. Nu var de ved *Rue de l'Abbé*.

«Er det her, De bor?»

«Ja, det er her.»

«Skal De gaa ind nu? Herregud! Min arm skælver, fordi den har ligget om Deres liv. Jeg er varm af Dem. – Vil De, at jeg skal ringe?»

«Ja, tak.»

Han ringte. Hun rakte ham haanden. «Godnat. Og tak for
iaften.»

«Kommer De ind? Jeg vil se Dem inde først.»

Hun saa ham staa paa hjørnet i sin sorte kappe, da hun
forsvandt gennem porten.

IV.

[56] Dagen efter, som var langfredag, regned det. Fru Sigrid sad
og syde om formiddagen; Halfrid Spenner kom op til hende. Viggo
var syg, fortalte hun. Nei, det var ikke saa farligt, hodepine. Men
han havde det altid saa græsseligt, mens det stod paa, og trode,
han skulde dø.

Fru Sigrid lo: «Det ligner ham.»

«Ja, han er verdens sygeste mand. Det hjælper ikke at være hos
ham heller. Han putter sig ind i et mørkt rum, der ligger han med
sig selv og fantaserer akkurat et døgn over, saa er han lige god. –
Men hvad vil De gøre idag?»

Fru Sigrid vidste ikke. Jo, kunde de ikke være hjemme i ro
idag, hele dagen. Det vilde være skønt, for en gangs skyld. De
skulde spise paa crêmeriet her overfor, og hun vilde lave te. Ha det
rigtig koseligt, skulde de.

Saa laved de te og stelte sig. Om eftermiddagen kom Lundin. Han vilde ha dem med sig ud, men damerne bad ham bli, være *en famille*. Fru Sigrid vilde slet ikke ud, hun havde saa deilig ro paa sig. «Desuden regner det jo aldeles tæt.»

Saa blev de hjemme. Den høie lyse Lundin tegned og fortalte historier; de tændte lys og lamper og holdt kunstneraften, indtil Halfrid maatte hjem til Viggo. De blev enige om at spise sammen i Montesquieu paaskeaften.

*

Halfrid blev forhindret og kom ikke dagen efter. Viggo var bra igen. Han og Lundin skulde efter [57] dinér paa en fest for en del herrer; de skulde feire en landsmands afreise. Lundin og fru Sigrid spiste alene sammen i Duval'en.

«Hvor vil nu De gøre af Dem?» spurgte forfatteren, da de kom ud fra Montesquieu. «Kan man slippe Dem ud saadan alene? Jeg har slet ikke lyst til denne fest, jeg gik heller med Dem.»

«Jo vist maa De gaa. Jeg greier mig saa deilig.»

«Ja, De er «sjelfsvåldig» nok, det har jeg vel set. Men netop derfor faar en lyst til at passe paa Dem. Sig mig nu, hvad De vil gøre?» spurgte han og saa paa hende med dette anstrøg af ældre eller beskytter, som mænd let fik overfor hende, endog de, som var yngre af aar.

«Gaa og læse aviser, naturligvis.»

«Og saa?»

«Ja, det ved jeg ikke,» lo fru Sigrid. «Bestemmer man sligt paa forhaand? Jeg tar dét, som kommer.»

«Jeg vil nu ialfald følge Dem ind.» Han saa paa sit ur. «Det haster ikke endnu.»

De gik ind i kaféen og bestilte sin *café noir*. Mens de sad der, kom grosserer Ricker og slog sig ned ved deres bord. Han hilste paa fru Sigrid: Tak for senest.»

«Det var bra, De kom,» sa Lundin. «Nu er jeg tryg og efterlader denne dame under Deres beskyttelse.»

Fru Sigrid var halv ærgerlig over hans omsorg; hun undredes i stilhed, om Erlandsen skulde paa festen. Men det skulde han vel ikke, tænkte hun. Han brød sig jo ikke om det og kendte ikke de andre. I dag havde hun endnu ikke set noget til ham. Inderst inde var hun en smule ærgerlig paa Lundin, fordi hun følte, [58] at hans ivrige beskyttelse nærmest gik ud paa, at hun ikke skulde komme i lag med ham.

Lundin saa paa sit ur igen og *saa*, at tiden var inde. Han reiste sig og tog afsked med de to. Men i det samme han gik ud, traadte Erlandsen ind i for hallen.

«Hm,» tænkte forfatteren. Han havde lyst til at titte ind et øieblik gennem glasdøren og se efter, hvordan sagerne arted sig derinde.

Men han kunde sparet sin uro; Erlandsen gik ikke bort til fru Sigrids og Rickers bord. Han hilste bare ganske mildt derhen og satte sig for sig selv med sine aviser og sin kaffe.

Fru Sigr d var vant til ham nu og blev ved at tale ganske rolig med Ricker. «Han kommer vel om en stund.» tænkte hun.

Og det gjorde han ogsaa. Han reiste sig, da en tid var gaat, tog sin kappe over armen og gik hen til de to. Han tog fru Sigr d i haanden og talte nogen ord med dem, ganske blidt, stille, med den samme underlige mildhed i udtrykket, som havde paafaldt hende, da han hilste første gang.

Hun saa paa ham, lidt slagen af dette nye udtryk. Hvad var nu det? altid overrasket han hende. Og dette ansigt, det var forunderlig rigt. «Nu ligner han sig mere, som jeg erindrer ham – eller har tænkt mig ham – eller noget saadant,» gik det gennem hende.

Han stod lidt, sa saa: «Jeg tænker, jeg gaar en sving,» hilste paa samme stille maade og forlod stedet.

«Ja. Hvad skal vi nu ta os for?» spurgte fru Sigr d. «Hvad pleier folk at gøre her i Paris paaskeaften?»

«Ingenting andet end ellers, saavidt jeg ved. Jo, [59] de gaar ud og spiser pølse om natten, somme. Og nogen gaar i messe.»

«Ja, hernede er kirker og butikker aabne bestandig. Det g r alle dage saa lige. Skærtorsdag gik jeg i *Magasin du Louvre* halve formiddagen. – Men hvad skal vi gøre nu?» spurgte hun igen.

«F.eks. gaa hen og spille domino et sted!» foreslog den unge købmand.

«Altsaa g r vi det.»

«Der er et sted paa *Rue de Rivoli*, en slags kunstnerkafé, kaldet saa, fordi malere har efterladt sine mesterstykker der istedenfor penge. Skal vi gaa did?»

«Gerne det.»

Mens de gik langs bazarboderne paa *Rue de Rivoli*, mødte de med ét Erlandsen. Han spaserte sammen med en liden underlig mand. Fru Sigrid syntes først, det var Kruse, men det var ikke ham.

Erlandsen hilste igen ganske blidt og gik dem forbi.

«Hvor skulde Erlandsen hen mon? Hvor han er lidet sammen med andre,» sa fru Sigrid, som ikke kunde modstaa lysten til at tale lidt om ham.

Da skete det, at den unge blonde købmand begyndte paa en hel storartet lovtale over Erlandsen. *Han* trængte sig nok ikke frem, han behøved ingen. Men han var den bedste af dem allesammen. De kunde gøre nar af ham, de andre, af hans særheder, kunde pege ham ud i aviserne. Men de kom dog til ham, naar de var i nød, og han hjalp, saa længe han kunde. De rakked ham ned og sendte ham tiggerbreve. Det havde hændt, at han havde sendt en af disse slyngler paa hodet nedover trapperne engang, fordi han var *altfor* durkdreven skamløs.

Grossereren var tydelig en af hans svorne.

[60] «Kære, har *han* noget at hjælpe med?» spurgte fru Sigrid.

«Nei, han eier vist mindre end ingenting. Og for tiden gaar verden ham imod. Men vent De bare!»

– I «kunstnerkaféen» var der ganske rigtig malerier allevegne, store og smaa, af meget forskelligt værd. Folk sad ved borde og spille domino og kort. Der saa ganske hyggeligt ud.

De fik sig et bord og noget at drikke, desuden et dominospil.

«Hvad er det for folk, disse?» spurgte fru Sigrid. Flere af dem var temmelig hørøstede, de diskuterteⁿ⁹ fort og ivrig. Hunⁿ¹⁰ fandt moro i at betragte deres fysiognomier. Ellers var hun kommet til det, at alle franskmænd ligned hinanden. Smaa, sorte og koleriske, raceudtrykket var saa ligt.

«Ja, det er børs- og handelsfolk mange af dem, spekulanter. Enkelte politiserer, som De hører. Slige steder som her gaar de, Paris's ungarle og de ægtemænd, som keder sig hjemme.»

«Det ser ud, som pariserne driver svært. Men de skal jo være meget flittige, har jeg hørt.»

«Aa, det er flinke folk, praktiske folk. De forstaar at bruge tiden, selv mens de driver.»

«Men racen tiltaler mig ikke,» sa fru Sigrid. «Jeg føler mig saa ganske fremmed for den. De tænker og føler ikke paa samme maade som vi. Og saa er de beregnende i al sin færd og ikke ærlige. De bedrager en, hvor de kan. *Det* har jeg imod dem. Se her,» sa hun og tog op sin portemonnæ, «ikke mindre end fem falske mynter, som jeg fik af Lundin idag. Dem har de lurt paa ham i en uges tid. Han bad mig hevne ham og gi dem ud igen. Men det lykkes mig vist ikke. Jeg har ikke mod til sligt.»

[61] Der kom to meget elegant klædte damer ind, fulgt af en herre. Fru Sigrid syntes, det var de samme, hun havde set sammen

med Erlandsen, og spurgte derfor, hvem det var.

Han nævnte deres navne, de var norske, var hernede for at more sig, trode han. Var Erlandsen sammen med dem? Jo, nu husked han. Han havde mødt dem den dag oppe i den amerikanske kafé, og Erlandsen havde endda sagt, at han keded sig. Han husked det, sa han, fordi det forundred ham at se Erlandsen i det selskab.

Fru Sigrid lo: «Var da ikke selskabet godt nok for Erlandsen?»

«Nei, var de damer noget for ham? Det er jo kokotter.^{k42} Han bryr sig ikke om den slags, Erlandsen.» Han brød sig i det hele ikke meget om damer, efter grossererens opfatning. Ikke nu længer, kanske før.

Fru Sigrid fandt i stilhed, at hendes ledsager var noget naiv; men ellers syntes hun godt om ham. *Hans* venner var ogsaa hendes. Saadanne uskyldige venner han havde. Forresten begyndte hun at kede sig ved det evindelige dominospil. Det blev ensformigt i længden, og hun var færdig med sin «*citroyenne*».^{k43}

«Nei, nu synes jeg, vi skulde gaa paa et andet sted,» sa hun og lo i det samme ved tanken paa denne farten om fra sted til sted.

De gjorde rede for sig og gik ud igen.

«Hvorhen nu?» spurgte grosserereren.

Ja, det vidste hun ikke. De kunde jo drive lidt. Og de drev op og ned en tid langs *Rue de Rivoli*, denne gade med sin udstilling af boder med de millioner smaating, en aldrig blir færdig med.

Grosserer Ricker blev ved at tale om forskelligt, men fru Sigrid hørte bare halvt paa ham nu. Hun [62] var adspredt, og der var igen kommet uro over hende. Halv bevidst følte hun, hvad der laa under, hvad der optog hende; men hun gav sig ikke tid til at tænke en tanke ud. Hun vidste ikke selv, hvad hun vilde og følte sig ganske hvileløs.

«Ved De, hvad klokken er?» spurgte hun om lidt.

Han saa paa sit ur. «Klokken er halv 11.»

«Skulde vi ikke gaa ind og se, om vi kunde træffe nogen af vore,» sa hun med ét. «Jeg kan kanske faa følge hjem med Spenner og Halfrid. De bor jo paa en ganske anden kant. Eller Lundin kanske?»

Fru Sigrid vidste godt, at Lundin og Spenner langt fra endnu kunde være kommet fra festen. Den tredje nævnte hun ikke, men *under* laa det med ubevidst stundende haab og ulmende dragelse: om nu *han* var der.

Ricker, som slet ikke erindred festen, gik villig med. Paa *Théâtre Français*-pladsen var det stille, de fleste folk var formodentlig hjemme eller inden døre paaskeaften.

De aabned døren til den skandinaviske kafé. Der var ogsaa ganske faa; en og anden ensom sad hist og her.

Fru Sigrids blik gik søgende om i rummet.

«Nei, her findes nok ingen af vore,» sa hun med et halvt suk.

Grossereren gik lidt længer frem for at se, om der kunde være nogen i billardværelset eller de indre rum, og med ét sa han:

«Der sidder jo Erlandsen og spiller kort.»

«Hvor?»

«Her. Inde i billardværelset.»

Før hun vidste af det, var hun paa tærskelen, [63] Ricker fulgte hende. Og ganske rigtig, dér sad Erlandsen henne i den aller inderste og skjulteste krog og spille tomandswhist med den samme lille underlige mand, hun havde set ham i følge med.

«Nei!» brød det ud af hende. Hun kunde ikke la være, hun straalte.

Han saa op, paa de to, som kom. Han sad med ansigtet lige imod dem og blev siddende; han smilte, nikked og sa, ligesom en smule mildt resigneret: «Ja! er dere kommet, saa faar dere vel sidde indpaa.» Han gjorde plads for hende ved siden af sig.

«Men vi blir ved at spille,» sa han, slog om og begyndte rask at gi kort ud. De saa ud til at være lige øvede spillere begge to.

«Hvad vil De ha: En vermouthe kanske? Garçon! *un vermouthe pour madame ici.*»

– Der sad fru Sigrid. Og det var med ét, som alt ondt var strøget bort. Der sad hun og saa paa ham spille, i taushed, ganske stille og glad. Hun drog et langt, langt aandedrag; hun hvilte. Og hun sad der og følte sig saa tryk ved siden af dette store

kæmpesterke, milde menneske, som et barn, der endelig har fundet sin havn.

Mens han spillede, saa hun paa ham fra siden. Hun saa, at han havde det samme udtryk nu som hele dagen før. At hans træk, som kunde være haarde og matte, men af naturen var saa rigtig, saa harmonisk modellerte som paa en antik gudestatue, i øieblikket havde en rigdom og klarhed i udtrykket, en beaadelse, som ligesom kastede milde og fine straalere. Og hun kunde ikke lade være gang paa gang at se ind i dette ansigt og paany lade sig betage af det aandfuldt-intelligente, den lyse ømhed i hans udtryk og blik. At [64] et menneskes ydre kan sige saa meget, havde aldrig i den grad paaafaldt hende.

Han blev ved at spille og talte undertiden om spillet. Stundom skottede han til hende med et sideblik, som var eget for ham, Ricker sad overfor hende og saa i modspillerens kort. Fru Sigrid saa paa de to og paa ham igen og smilte.

Hun havde en sort mønstret silkekaabe med, den laa over hendes fang. Han saa paa den og paa hende og paa spillet igen.

Med en gang begyndte han at tale ganske dæmpet til hende, mens han spillede.

«Jeg skal sige Dem noget,» sa han. «De bør ikke være sammen med mig. Det er alvorligt; jeg siger Dem det bare. Hm. Hjerter 4, ja, jeg tænker, vi tar en «hjertert».» Hvad enten han talte om kortene eller til hende, havde hans stemme nu en lige uendelig blød klang.

«Ikke være sammen med Dem? Hvad mener De?» spurgte fru Sigrud dæmpet som han, forundret.

«Nei, De skal ikke det. Nu har jeg advaret Dem.»

Hun *saa* saa langt og forbauset ind i hans øine, at han tog sine væk. «Det er saa sandt, som det er sagt,» sa han med øinene i kortene. «Jeg siger Dem, det gaar Dem galt, hvis De gør det. Kløver es, se saa. Der tog jeg Dem, Norblom. Ja, vi prøver med en «hjertert» igen, ser De, det gaar.»

Fru Sigrud sad der og syntes, at hun havde aarsag til at være meget krænkert, men fik det ikke rigtig til. Hvorfor talte han paa denne underlige alvorlige, milde maade? det han sa, var jo noget stort vrøvl.

Hun sa det til ham.

«De kan sige, hvad De vil, det gaar ikke,» sa han.

Hun forstod, hvad han mente: Det var et mistillidsvotum [65] baade til ham selv og – hende. Hun *burde* være krænkert, men kunde fremdeles ikke, endda hun i sagens kerne var ganske sikker paa sig selv. Trode han dét, tog han fejl – med hensyn til hende.

Han blev ved at smaasnakke, ligesom legende, halv til kortene, halv til de andre. Hun saa igen paa dem alle tre, og det slog hende, at han ligned et stort kongeligt dyr, som har fundet paa at sidde og lege sig i al gemytlighed med et par mus.

Men hvorfor skulde han sige dette nu? netop nu iaften, da hendes hjerte var saa fuldt, da hun havde alverdens ting at snakke med ham om, naar de gik hjem.

Med det samme sa han, med et blink i øinene: «Jeg blir siddende her til imorgen, jeg. Til det blir lys dag.» Og derefter, uden overgang, gav han sig til at fantasere om «den *store* kærlighed, som kun er de udvalgte beskikket».

Der var nu næsten ingen i værelset udenfor, klokken nærmed sig 12. Fru Sigrid begyndte at bli urolig, hun maatte snart gaa hjem. Hvordan blev det med følge? mente han virkelig, hvad han sa, at han vilde bli siddende til den lyse morgen?

I det samme foreslog grosserereren, at de alle fire skulde gaa hen i en restauration og spise pølse, ja, rent ud sagt ikke gaa hjem og lægge sig for det første og ikke for det andet heller. Det var jo festaften og vaar.

Men Erlandsen havde som sædvanlig ikke lyst til pølse, heller ikke til at rangle. «Skal vi gaa hjem alligevel, kanske?» Han saa paa fru Sigrid med et lidt usikkert blik.

I det samme kom en garçon og skulde slukke i lokalet, saa nu var de *nødt* til at gaa.

[66] Norblom skulde hjælpe fru Sigrid med kaaben, men kunde slet ikke faa ærmerne i. Det blev en del latter over det; de lo, da de traadte ud paa gaden, og herrerne nynnede.

Derude blev det paany raadslagning; de stod der og tullede frem og tilbage en stund. Paa pladsen fandtes i øieblikket ikke et menneske foruden de fire.

«Ja, nu gaar jeg alene, jeg,» sa fru Sigrid.

Pludselig følte hun sig løftet høit, høit paa en arm og baaret afsted et langt stykke.

«Nei, men Erlandsen, er De gal!»

Han gik rundt som i en slags seiersdans med hende paa den stille plads. De andre to saa forbausede og leende efter dem. Saa satte han hende ned.

«Se her, fru Strøm ... sætter jeg Dem ned paa samme sted, hvor jeg tog Dem, og jeg har ikke gjort Dem noget.»

I det samme kom en tom karet kørende. Han vinked, tog og løfted hende op i vognen, sa kusken adressen og betalte. Lukked saa vogndøren i. Der sad fru Sigrid i den lukkede karet, og de andre stod udenfor. Hun stak hodet ud af vognvinduet:

«Har dere set mage til menneske?»

De lo allesammen. «Jeg løber efter vognen,» sa Norblom. Hun nikked «Farvel!» og drosken kørte.

*

I nattens stilhed gik Sigrid Strøm frem og tilbage paa gulvet i sit værelse i *Rue de l'Abbé*. Hun var i bevægelse; mens hun sad og rumled hjem i drosken, havde hun leet og grædt paa en gang. Det bølged og stormed i hendes sind, og hun var ikke i øieblikket istand til at tænke ganske klart.

Men der gik en understrøm i hende af skræk [67] blandet med jubel, hvergang hun tænkte paa dette menneske, denne vildmand, hun havde mødt paa sin vei.

Hun stansed paa gulvet, løfted armene op over hodet, bøied det tilbage og saa lige op. Skræk? Aa ja, noget. Men var det ikke, trods alt det modstridende, trods den vanskelige situation og hvileløsheden og sygdommen og altsammen, stærkest en følelse af glæde, hun nu følte gennemstrømme sig fra hode til fod? Og denne glæde, den lyse varme, som hun følte bunde dybt i sit væsen ... ja, hun fornåm den i denne stund som det lykkeligste, der kunde hænde hende, som en modvægt mod al svaghed. *Den* kunde kanske redde, bære hende over, ud af det tunge, som var over hende, og som hun ikke vidste, hvad var. Hun saa der en glemsel og redning fra denne anden hvileløshed, den mystiske lidelse, som stundom kunde gøre hende saa angst og bange.

I denne første stund i al fald. Hun satte sig ned og tænkte over situationerne, som de havde mødt hende henede og især nu iaften. Mere og mere faldt det over hende som en sorg og bekymring dette, at han syntes at mene i alvor: at de helst ikke burde være sammen. Burde «undgaa» hinanden.

«Herregud,» tænkte hun; «hvad skal det bli til? Hvor er jeg henne?» hun reiste sig igen og begyndte at gaa. «Hvad ved jeg om ham? Han bryr sig vist ikke om mig, for alvor. Og selv om han gjorde, kunde det da bli til alvor? Nei, men det tænker jeg jo heller ikke paa. Véd jeg, om jeg bryr mig om ham paa *den* maade. Nei, det ved jeg ikke. Bare, at jeg er glad i ham, glad i at være, hvor han er. At jeg keder mig med de andre! Det blir ikke det gran moro mere, hvis vi skal til at «undgaa» hinanden. Vidste han, hvor tryg han kunde være – dér!» Hun retted sig i [68] veiret. «Dér er jeg frit menneske! Hvordan er det, der staar: Alt er tilladt, men man skal ikke lade sig beherske af noget! Ikke lade sig beherske, nei. Netop dér staar jeg.»

Hun satte sig, træt, men paa samme tid i en levende, feberagtig og af stridende stemninger opfyldt tilstand. «Vidste han det,» tænkte hun. «Han kan jo hjælpe mig, hjælpe mig kan han, det velsignede menneske. Aldrig har jeg forstaat, aldrig vidst før, hvad det ene menneske kan gi det andet. Og netop nu! Nu behøver jeg ham; ja, han skal være sammen med mig, gi mig af sin rigdom og glæde! Aa, hvor jeg har været fattig en stund!» Hun sad stille; saa gik det igen som en iling, med intens inderlighed gennem hendes sind, hans væsen denne aften.

«Herregud,» hun smilte og kastede hodet tilbage, «hvad er det, han snakker om. *Det* er en stolt, en frivillig – jeg havde nær sagt, en uvæsentlig sag! – Nei, jeg kan ikke dette mere. Aldrig set magen! Nu iaften, – alt det, jeg skulde sagt ham! tro, om jeg ikke ogsaa kan gi *ham* noget. Lidt mystik i natten, en modvægt mod sansernes anfegtelse ... det kunde han ha godt af. Tænk, være saa grænseløs feig!» Hun lo og pegte fingre ad ham i tanken, mens hun holdt paa at dø af rørelse over ham.

«*Undgaa* hinanden? Nei, *den* unaturlighed skal vi ikke ha noget af.»

Fru Sigrd satte sig til at skrive i nattens stilhed. Det blev ord, født af øieblikkets stemning, af den sene nattetide ... lidt febertrætte, varme, umiddelbare ord ... *for* varme. Da hun havde skrevet, forseglede hun med det samme, skrev rask adressen – og morgenen efter sendte hun brevet.

*

[69]

Det var dagen efter. Paaskesøndags eftermiddag.

De samledes lidt efter lidt, de som ofte pleied at spise middag sammen. Lundin stod der, Kruse og Ricker ligesaa, de var i en varm disput om et eller andet. Den «distingverede» spurgte efter de andre. Der kom de netop, Spenner og frk. Halfrid og fru Sigrid.

De blev staaende paa pladsen og le og diskuttere allesammen «i det uendelige», syntes fru Sigrid.

«Nei, skal vi ikke gaa engang!» I det samme saa hun Erlandsen komme over pladsen; han gik rank, med en holdning som en konge, og tog med det samme hatten af for en eller anden.

Da hun saa det lyse formsskønne hode med den høie pande, gik det paany som en iling og en jubel i hende; men hun gemte sig i halv skræk mellem de andre og skyndte paa, at de skulde gaa. Brevet var hun alt ked og temmelig urolig over.

Da de efter en times forløb kom tilbage, tog de et af de store borde ude i forhallen; om det satte de sig allesammen. Fru Sigrid sad paa det yderste hjørne; hun havde bedt om blæk og papir, da hun skulde skrive svar paa en indbydelse.

Mens hun sad med det, og de andre konverserte omkring hende, kom Erlandsen ud fra de indre rum; han havde sin kappe og saa ud, som han var parat til at gaa.

Men han gik ikke forbi, han gik hen til fru Sigrids hjørne; der blev han staaende og læne sig til bordkanten, imod hende, med ryggen halv mod de andre.

«Skriver De nu?» sa han.

«Ja,» svarte hun og saa op paa ham, lidt forvirret. «De burde vist ikke skrive saa meget.»

[70] Hun kendte hede i hele kroppen og følte, at hun blev brændende rød.

«Hvem er det til?» spurgte han og pegte paa papiret.

«Det er ikke til Dem,» sa fru Sigrid og bed sig uvilkaarlig i læben.

«Ikke det. Saa.» Han begyndte at le, men holdt op straks.
Pause.

Hun fandt det bedst at gaa lige paa.

«De har vel faat mit brev?» sa hun.

«Jo. Jo da. Jeg har faat Deres brev. Nei ... men der satte De en stor blækklad paa papiret. Og nu fik De blæk paa fingrene ogsaa. Nei, fy da, hvor De griser Dem til.»

Han lo, med blink i øinene, hel overgivent. Hun maatte ogsaa til og prøved at faa bort blæksporene.

«Saa ... slikke op, ja. Men hør, frue, hvorfor skrev De det brev? Eller rettere, hvorfor sendte De det?»

«Hvorfor?» gentog hun og følte sig mest lig en skolepige, som faar en reprimande.

«Ja. Ser De ... saadanne breve, dem kan man saa godt skrive. Man sender dem bare ikke. Helst ikke.»

«Uf, De» ... begyndte hun, men vidste ikke, hvad hun mere skulde sige.

«Ja. Har De set sligt. At De nu skulde gøre det. Nei ... De maa ikke være saa umiddelbar! Det gaar ikke an at udlevere sig slig.»

«Udlevere sig» ... fru Sigrid blev ganske fortvilet, og vond paa samme tid. Og saa talte han til og med saa vidt høit, at de andre godt kunde høre det, hvis de vilde, syntes hun.

«Hys,» sa hun indigneret, «kan De ikke tale lidt sagtere. Tænk, om de hørte, hvad De sa, allesammen.»

«Ja, tænk!» han tog i et hjertelig overgivent «ha [71] ha!» med et sideblink over til de andre. Hans latter var høist godmodig, men i øieblikket irriterede den hende storligen.

«Nei, hør,» sa hun, reiste sig og gik et par skridt bortover gulvet. Han fulgte, og de blev ved at staa og tale halvsagte.

Fru Sigrid *var* fortvilet; hun trode, at hun havde ødelagt alting. Hvordan skulde det nu bli. Det værste var, at hun slet ikke vidste, hvad hun skulde sige for at forklare sig; hun stod tilslut ganske raadvild og stammed i det:

«De misforstaar mig,» sa hun. «Jeg mente ... ja, det er saa meget ... det er alvorligere, end De tænker ...»

«Er det alvorligere, end jeg tænker –?»

«Nei, nei, ikke *det!*» Hun satte foden mod gulvet.

«Nei, vist.» Han stod lidt. «Men jeg vil fremdeles undgaa Dem,» sa han.

«Det er noget stort vrøvl,» sa hun og saa ærgerlig op i hans ansigt. «*Jeg* kan saa godt undvære» ...

«Ja, men det kan ikke *jeg*. Punktum.» Han tog til hatten og vilde til at gaa.

«Nei, gaa ikke, De *skal* ikke gaa ... uf, De piner mig.» Hun trykked igen foden haardt mod gulvet og var paa graaten; hele hendes sjæls beherskelse forlod hende ved den tanke, at nu havde hun ødelagt altsammen

Han stod og vented lidt, ligesom vented paa, at hun skulde komme paa høide med situationen og sig selv igen.

«Hør,» sa han. «Jeg har aldrig set saa galt. De hænger med hodet, det skal De ikke gøre. De skal være kaut, De skal være dronning! Kan De ikke *spytte* efter mig? Kære, gør det! Hvad?»

[72] Men fru Sigrid orked slet ikke at spytte efter nogen eller være kaut eller dronning i det øieblik. Hendes aand var ligesom nede eller borte. I det samme traadte et følge af to damer og en herre ind til dem udenfra.

«Goddag! goddag, Erlandsen.»

«Goddag, doktor! godaften, frue! – nei se, frk. Bang. Er De nylig kommet?» Han tog en høi og lys, fornemt udseende dame i haanden, de blev staaende og tale livlig alle fire, og fru Sigrid skyndte sig hen til de andre, lettet ved at slippe for dette opgør, men med den tunge byrde paa sig af at ha «ødelagt altsammen».

«Hvad i alle evigheder er det, dere to bestandig har at hviske og tiske om?» spurgte Halfrid Spenner, da fru Sigrid kom hen og

satte sig ved siden af hende.

«Aa.»

«Han er pen,» blev Halfrid ved at snakke. «Jeg har saa ofte bedt Viggo præsentere mig for ham, men han vil slet ikke.»

V.

Fru Sigrid kunde ikke faa sit humør op igen, skønt de nu havde det muntre end nogensinde.

Der var blit mere sammenhold; doktor Ekman, som kendte alle mennesker og ligesom var et bindeled, havde endog, trods alt «undflyelsessystem», faat Erlandsen til at slutte sig mere til de andre.

Men hvordan det var eller ikke – hvis skyld det [73] nu var – forholdet mellem ham og fru Strøm vilde ikke rigtig klare sig siden paaskesøndag.

Han var i et, som hun syntes, aldeles umuligt tøve- og turehjørne, og hun selv – ja, hun *var* langt fra situationens herre. Den tanke, at hun med det ulyksalige brev havde «ødelagt alting», vilde ikke vige fra hende, *det* var den første aarsag til, at hun ikke var istand til at ta sagerne overlegent. Den anden var, at hun følte sig stadig mindre frisk.

Han forstod, at der var noget iveien, men vogted sig for at tænke videre over, hvad det var. Han holdt et lurveleven, gøned og styrte med de unge damer, sa de rareste, mest uventede ting. Kom *hun* ham imøde, drog han sig tilbage, viste *han* sig træt og ligegyldig, gik han paa. Hun begyndte at kalde ham for «havmanden». Men hun var ikke som andre, hun var underlig, besynderlig, tænkte *han*. Og altid laa der ligesom noget *under*, noget tungt, gaadefuldt – og denne uro, – han grundet paa det, slog det hen og grundet paany.

Da der var gaat nogen dage, kunde ikke fru Sigrud holde tilstanden ud længer. Det var hende pinagtig at gaa hen og tale med ham personlig om disse ting en gang til; desuden var hun rent ud bange for, at naar hun skulde til, vilde det gaa som forrige gang, at selve evnen til at tale eller «klargøre» noget vilde svigte hende. Enden paa det blev, at hun en eftermiddag gik hjem og skrev et nyt brev, som skulde forklare eller gøre godt igen det forrige ... en skrivelse, som paa grund af den nedtrykte sindstilstand, det var skrevet i, end ikke indeholdt et eneste støvgran af «guddommelig humor».

Men dagen efter var Erlandsen i den grad umulig, at hun ikke vidste, enten hun skulde le eller graate. [74] I det lystige selskab sad han taus, utilgængelig, med et ansigt af sten. Det var, som det trak op til uveir over den mægtige pande. Han blev ikke længe; en stund efter kaffe gik han med et par andre ud til et whistparti.

«Nei!» tænkte fru Sigrud. «Hvordan skal jeg faa ende paa det? Kunde jeg faa talt rigtig godt, indgaaende med ham en eneste gang, vilde det gaa over. Han misforstaar mig ... eller vi er for forskellige, eller jeg er syg og han fri, – eller hvad det nu er. Det

kunde være harmoni, og saa blir det bare disharmoni. Jeg undres, hvad det egentlig stikker i. Ja, vi *har* saa forskelligt syn paa meget.»

Hun fik ikke ro. Halve natten laa hun vaagen. Hvileløsheden drev hende til at foretage noget; hendes tanker kredsede om det samme. Stundom var hendes tænkeevne ofte saa træt, at hun, baade ude og naar hun var alene, kunde gribe sig selv i at sidde og *maatte* tænke paa de urimeligste, aller ubetydeligste ting, et tal, et ord, hun tilfældigvis ikke forstod meningen af o.s.v. Hun følte sin mangel paa spænsthed, reflekterte dunkelt over den, begreb ikke videre af det hele, slog det hen og var lystig, til det meldte sig igen. Hun stred imod, saa godt hun kunde. Men denne spænding gjorde det bare værre, og hun ønskede meget at komme ud af den.

«Jeg vil tale med ham,» tænkte hun morgenen efter. «Tale med ham i uforstyrret ro. Ja, det er det ene rigtige, jeg gaar op til ham i formiddag. Naar vi er med de andre, er det jo aldeles umuligt. Slig som han har baaret sig de sidste dage.»

Hun gjorde sig rolig færdig, og kl. 11^{1/2} gik hun ud fra *Rue de l'Abbé* den korte vei til hans logis i *Grande chaumière*. Det var kanske vel tidlig, men hun [75] havde lovet at møde Halfrid kl. 1 og raade hende med den vigtige ting at købe en hat.

Med lidt bankende hjerte gik hun op trappen. Værten kom tilstede, og hun leverte sit kort, spurgte, om monsieur Erlandsen var hjemme, om hun kunde komme ind.

Værten kom tilbage

«Oui, madame, entrez, s'il vous plait. Mais monsieur est souffrent.»^{k44}

Hun la ikke videre mærke til, hvad han sa; døren var aaben, og hun gik ind.

Hun opfattede i farten et ganske lyst, firkantet værelse med to store vinduer. Papir og manuskript laa udover midtbordet og ogsaa paa skrivebordet henne i hjørnet. Men hun saa ikke noget menneske derinde.

«Nu, frue? hvad staar paa?» hørte hun en stemme et sted fra. Hun vendte sig om efter lyden og saa et aabent siderum, halv niche, halv alkove og ham selv liggende i sin seng eller siddende, halv opreist, med sit løvehode ret imod hende.

Han ligger! tænkte hun, ganske raadvild med det samme, men tvang sig til at være rolig.

«Ja, jeg ligger, jeg,» sa han. «Vi var ude længe inat. Spilte whist til kl. 4. Og saa er jeg forkølet. Nu? kommer De paa visit til mig? Er det noget, som staar paa?» spurgte han retfrem.

«Aa ja,» sa hun. Situationen var uventet, hun vidste ikke, hvordan hun skulde fortsætte og blev staaende.

«Ja. Jeg faar vel bede Dem komme *lidt* nærmere. Kanske De vil sætte Dem ved indgangen der. For De vil vel ikke komme helt ind?»

Hun blev staaende ved aabningen, forknyt, det var [76] hende umuligt at samle sig i begyndelsen. Hans væsen var ikke frit for at skræmme hende; det var vistnok mere kort end barskt, men i

stemmen laa der, ved siden af det vanlige anstrøg af humor, ligesom noget *under*, som halv bad og halv truede.

Hun følte, at han ventede, – at hun maatte sige noget, og det blev til et noget beklemmt: «Er det brevet – De er vond for?»

«Brevet? Ja, her er det. – Jeg har ikke læst det. – Det har ligget her siden igaar, ved sengen her,» sa han og talte hele tiden med samme korte, halv krænkede, halv klagende stemme. «Men hør, frue! Kan De nu ikke holde op med dette? Hvad? Kan De ikke det?»

Fru Sigrud følte, som der slog bølger sammen om hende. Han havde ikke læst det. Troede kanske, det var en ny «erklæring».

Hun trykkede hænderne sammen i vaande.

«Har De ikke læst det? Det er sandelig ingen kærlighedserklæring,» fik hun frem.

«Nei. Kanske det. Men hvad er det, De *vil* mig?» bruste han ud. «Igaar var jeg rasende paa Dem, jeg kaldte Dem noget. Ja, vær ikke sint for det. De forvirrer mig ... Jeg ligger og drømmer om Dem her. Om Dem og disse greierne. Nei, hør her,» sa han og la brevet om paa den anden side af bordet, «kan De ikke begynde at skrive til Kruse nu? til lille Kruse? – Kære, gør det!»

Hans stemme sluttede i komik, og han lo ved sin egen tanke. Fru Sigrud maatte ogsaa le i sin elendighed. «Men Erlandsen,» sa hun, fremdeles trykket og forknytt, med noget bedende i stemmen, «hvorfors kan De ikke være manerlig? De er jo saa umulig. Kan De ikke være [77]jevn og *god* og hyggelig. Hvorfor er der ikke hvile ved

Dem? Nei, der er aldrig, aldrig hvile ved Dem,» gentog hun halv for sig selv.

«De mener, jeg skulde gaa der som Spenner og de andre ... gaa og dulle med en dame under hver arm, gade op og gade ned. Ha dem om mig, op ad siderne paa mig. Men jeg skal sige Dem, at slig er ikke jeg, ikke.»

«Ja, men nu var vi jo enige om, at vi skulde være gode venner og kamerater,» sa hun.

«Kamerater?» blaaste han. «Jo, vi kunde dumpet vakkert op i det. De saa jo, hvordan det gik, da vi to skulde være kamerater. Kamerat med Dem!» Hans blik streifed hende. «Og hvordan tror De saa, De vilde baaret det ... om der nu var indtruffet noget?»

Hun sad der og vidste ikke, hvad hun skulde svare.

«De er *fin*, ser De,» blev han ved, med blødere tonefald. «De er dyb og fin; Dem maa man ikke røre. Med Dem kan man ikke ta det let; De *binder* en eller gaar til grunde ved det, fortviler. Binder ja. Og stundom har jeg lyst til at gaa lige til byfogden med Dem, men det vilde De vel ikke? Hvad? Og det kunde vi jo heller ikke nu. De virker slig paa mig ... men jeg er ræd for Dem, De har en eiendommelig karakter. Eller ogsaa» ... han la haanden paa panden, «der skulde vel ikke være noget iveien – *her*? Se, nu tænker De, nu *tænker* De igen. Det er, ligesom De tænker saa *haardt* paa noget.»

Hun rysted paa hodet. Trode han nu *det* ogsaa?

«Nei, nei. Vi er jo lidt gale, lidt umulige, alle vi, som skriver. Men *De* er ligesom endnu lidt galere end vi andre,» lo han.

Hun maatte smile; men det kogte i hende af en slags afmægtig vrede og indignation baade mod sig [78] selv og mod ham. Nei, hvor hun var nede. Hvor lidet hun kunde hævde sig. Hun tog al sin kraft og «stolthed» tilhjælp og sa i en saa kølig og rolig tone, som hun kunde:

«Jeg kan ikke begribe, hvad De mente med det, De sa før. Paa den maade blir jo tilsidst al menneskelig omgang umulig. Det er jo ikke altid bare én, man synes om; man kan jo like mange. Skulde en «gifte sig» med alle dem, en syntes godt om» ...

«Nei, nei. Det kan De ha ret i. Forresten pleier det helst være «en ad gangen». Eller kanske De er en slig, De ogsaa, som er glad i alle og ingen?»

«Ja, heller, det,» sa hun fast. Nu lo hun.

«Vel, saa lad os prøve. Jeg skal rette mig efter det.» Han reiste sig lidt høiere i sengen. «Jeg er bare en daarlig fyr, De skal ikke bry Dem om, hvad jeg siger. Men forresten mente jeg ikke at fornærme Dem ved at gaa ud fra, at De var et kønsmenneske. De er altsaa ikke det da?» spurgte han og saa spørgende og, som hun syntes, lidt ærtende paa hende.

Det irriterede hende, og hun svarte i afmaalt rolig dametone:

«Det har jeg aldrig tænkt over. Men *De* kan i al fald være tryg.»

Han svarte spagfærdig: «Nei, det vidste jeg nok. *Det* vidste jeg saa inderlig vel, at De ikke brød Dem om *mig*, for alvor.»

Da hun følte en farlig rørelse komme over sig igen, reiste hun sig fort og sa med et let og lystigt udtryk: «Ja, saa er vi altsaa enige

om det da, at vi omgaaes som andre.»

«Prater og vrøvler. Ja da. Uden blod og nerver. Vi har jo fiskeblod, vi deroppe fra polarcirkelen,» sa han spottende.

Hun lod det gaa. «Og kanske jeg kan ta det brevet med?» hun pegte did, hvor det laa.

[79] «Ja, værsgo. Jeg blir vist ikke klogere, om jeg læser det.» Han rakte hende brevet. «Skal De gaa nu?»

«Ja. Farvel da, til senere.»

«Farvel. De vil ikke række mig haanden? De tør kanskje ikke komme hid? Nei, nei.»

«Jo, jeg tør.» Fru Sigrid gik hen til sengen og rakte ham sin haand til farvel, mens det gik som et tankelyn af længsel gennem hende: Den som turde lægge sit hode ned her paa sengekanten og graate, – graate. Saa vilde han stryge mig over haaret, og jeg vilde reise mig og gaa.»

«Han ved ikke, hvor syg jeg er,» tænkte hun paa veien. «Og om han vidste det, vilde han ikke forstaa det. Aldrig, aldrig. Mand og kvinde forstaar ikke hinanden. Og enten vi prater og vrøvler, eller vi 'undgaar hinanden', saa blir det lige galt, med os to. Jeg forstaar ikke mig selv mere.»

*

Sigrid Strøm tænkte paa at reise. Hun havde holdt sig godt oppe nogen dage; men hun følte paa sig, at dette ophold hernede, trods den sunde luft og deilige aarstid, snarere skaded end gavned.

Ja, hvis det endda gik an at holde sig lidt for sig selv. Men det gik slet ikke, hvad det nu kom af. De andre drog hende med, og var man først her, ja, saa blev en med i livet og hvirvlen, det kunde ikke være anderledes, hvis en da ikke vilde gøre sig til eremit. Og det var hun ligesaa bange for som andet.

Lundin skulde reise; den «distingverede» skulde ogsaa nordover. De gik og overtalte hende til at bli med. Damen for at faa følge; men Lundin var lidt bekymret [80] for fru Sigrid; han skønte, at hun ikke havde det godt. Hun havde ogsaa talt til ham om sin hvileløshed og andet; endel gætted han sig til. Han var ikke jaloux paa Erlandsen længer, eller om han i stilhed kunde føle noget, var han paa samme tid nu hans svorne ven. Den svenske forfatter var blit ganske charmeret i ham i disse sidste dage, da de var sammen hver aften.

Den 29-aarige, alt temmelig bekendte mand med de freidige og dybsindige, de «kära ögon», som en havde kaldt dem, var paa samme tid fru Sigrids svorne ven og beskytter. Var hun modløs og træt, vidste hun, hvor hun skulde gaa, han blev aldrig utaalmodig. «Kära barn,» sa han og hørte paa hende, enten hun var bedrøvet eller glad, med samme aldrig svigtende interesse. Og fru Sigrid hørte paa *ham*, det forstod hun. Sammen med hende fik han ofte ideer til nye digtninger; han la dem ud for hende; de vandred arm i arm paa boulevarden og lod de andre skøtte sig.

I det sidste talte han hver dag om at reise og raaded hende til at gøre det samme. Men fru Sigrid havde ikke bestemt sig; hun vidste ikke ganske, hvad hun vilde.

De sad i en krans i speilhallen mellem palmer og springvand; den ungarske musik var nys sluttet. Der var Lundin, Kruse, Erlandsen, Norblom, frk. Halfrid og Sigrid Strøm; desuden doktoren og hans damer. «Nu synes jeg, vi skulde fortælle noget,» sa fru Sigrid. Hun sad høit paa et bord og gynged fødderne frem og tilbage. Hele speilvæggen var ret overfor hende, og hun havde udsigt over selskabet.

«Maa jeg spørge, hvilke «vi» De mener?» sa billedhugger Kruse. «Der er *det* ved Dem, at De altid faar [81] de andre til at fortælle, men De fortæller aldrig noget selv.»

«Naar jeg ikke ved noget,» lo hun. «Jeg oplever ingenting.»

Lundin fortalte noget. Det var om solen og en havfrue og et stort underligt dyr. Det var symbolisme; men der var ligesom ingen slut paa det. Han saa hele tiden paa fru Sigrid.

«Nei, det dér var underligt,» sa hun. «Det endte ligesom ud i en taage.»

«Tak til det ikke gik værre, De.»

«Men har ingen set noget til unge Hallager iaar?» spurgte Erlandsen. «Den glade maleren vor?»

«Husch, han har vist ikke raad til at reise ud igjen iaar. Saa blank og bar som han var bestandig.»

«Ja, blank og bar var han,» lo Erlandsen. «Men bestandig var han lige blid, og bestandig vilde han laane penge. Aldrig set mage til fræk fyr til at lure penge ud af lommerne paa en, enten man havde dem eller ei ... havde jeg nær sagt. Ja. Men har dere hørt om

den gang, da unge Hallager og jeg var ude for at stampe pelsen? Det var saadan: Jeg havde en dyr, fin pels; ja, jeg har den forresten endnu. Der er baade krave og opslag paa den, og skindet, det kunde mindst gælde for oter og maar, skal jeg tro. Naa. Men vi skulde flytte fra vort logis, unge Hallager og jeg, og det var smaat med penge for os. Og saa var det pelsen! Hvad skulde vi gøre med den, midt paa sommeren? «Vi skal stampe den vel,» sa unge Hallager. Jo. Det var en god ide. Vi leied en droske og kørte ud for at stampe pelsen. Men tror dere, der fandtes nogen eneste «onkel» i hele Paris, som vilde eie pelsen min? Nei da. De havde ikke brug for pelsværk, allermindst om sommeren, ikke. Og tilsidst maatte vi betale 3 francs for at faa [82] lov til at hænge pelsen ind paa «*Régence*», og syv francs til vognmanden, som havde kørt rundt til alle onklerne med os. Saa det blev en dyr pels.»

De lo af Erlandsen og pelsen.

«Naa; han var lige kry for det, unge Hallager. Han var vant til at sidde i det. Men én gang blev han mig for drøi. Han havde plyndret mig to dage i forveien, og saa kommer han stigende ind til mig tidlig en morgen, mens jeg stod og vasked mig – jeg holdt paa med ørene – og var saa svært blid. «Hvad er det, du vil?» sa jeg barsk og vendte ham ryg med hodet ned i vaskefadet, for jeg aned uraad. «Jo,» sa han med den gladeste mine og begyndte paa den gamle vise. Han formelig straalte. Men da blev jeg sint og drev efter ham med det pjaskvaade haandklæde: «Jeg *har* ingen penge, og selv om jeg havde, saa fik du ingen, din lurifaks du er! Se og ha dig ud lidt fortere end sedvanlig» ...

«Ha, ha! ja, og saa flot han kunde være, naar han havde lidt.»

«Ja, de sad ikke videre fast hos ham, pengene, nogen mammons træl var han ikke. Engang – det var i begyndelsen, han kom hid, og da var det vel ikke saa daarligt med ham – lod han sig køre rundt i byen, han vilde «besé staden». Han kørte og kørte, indtil kusken tilslut stansed og spurgte, hvor de *nu* skulde køre hen. Unge Hallager stak hodet ud af vognen; de var udenfor et apotek, og der stod en løve over. Han fik se løven. «Jo, kør mig nu til en anden løve,» sa unge Hallager. «Kør til en anden løve.»

De andre lo. Med det samme kom Viggo Spenner udenfra. Han kom lige fra et bal; den høie unge mand var i festskrud med blomst i knaphullet og snehvidt kruset skjortebryst. De dybsvarte øinene udstraalte i [83] øieblikket en saadan ildfuldhed, at fru Sigrid ikke kunde la være at sige:

«Nei, for en sød gut!»

«Hallo! hvad har *du* oplevet?» spurgte Kruse.

«Jeg kommer fra bal, altsaa.» Viggo satte sig, han var i feststemning og fortalte ét og andet.

«Jo, jeg har danset tre – siger og skriver tre – danse med en dame, som er 20 aar, har søde brune øine – og eier to millioner. Hvad siger dere til det?»

«Fan! er det derfor, du ser saa spillevende ud?»

«Nei ... men mens jeg gaar deroppe paa *Boulevard du Capucines*, hører jeg en melodi, som ... jeg tror, jeg blir *gal*.» Hans øine lued. «Jeg opleved et *eventyrifjor*, til den melodi, netop til *den* melodi ... vil dere høre det? men det faar dere ikke.»

«Nei, da vil jeg heller høre om hende med de to millionerne,» sa Kruse.

«O jord, du er troldbindende, ubegribelig skøn,» fantaserte Viggo. «Hvis jeg nogen gang kommer til at skrive en bog, da skal den hede: «Jordbundet»!»

«Og jeg har lyst til at danse,» sa frk. Bang, som sad og talte med Erlandsen.

«Ja, ved De hvad,» sa doktoren. «Vi feirer Lundins afreise med en svingom her omme i «kælderen». Lundin skal reise, ved De. Jeg byr paa champagne. Kom!»

«Er der piano?» spurgte fru Sigrid.

«Ja vel er der piano.»

«Saa skal jeg spille.»

«Vi gaar indom paa «vor» kafé og ser at faa nogen flere med. Gaar De med, Spenner?»

Men Viggo vilde gaa hjem. Han var i *den* stemning og havde danset nok for iaften.

«Aa, det blir ikke videre dans. Et afskedsbæger kun. Husk paa Lundin.»

[84] «Lad gaa da.»

Fru Sigrid gik foran med Spenner; Erlandsen lidt efter, arm i arm med frk. Bang. Hun hørte, at han underholdt sin dame om dronning Natalie af Serbien.

*

I «kælderen» var piano og malerier; det var en rummelig hvælvet hal.

Fru Sigrid spillede; hun havde spillet den sidste halve time. De dansede og drak champagne. Afskedsskaalen for Lundin blev drukket, og doktoren holdt tale for de «käre ögon». Tilsidst sang de svenske og norske fædrelandssange til akkompagnement.

Lundin kom med sit glas og stødte det mod hendes, som stod paa pianoet.

«Reiser De med?» spurgte han.

«Jeg ved ikke,» svarte hun.

«Vil De ikke danse?»

«Nei tak. Jeg har det saa bra her. – Nu skal De faa en af de vakreste af Deres egne,» sa hun og begyndte paa «Vort land, vort fosterland». Men den gjorde hende vemodig og bevæget, og hun holdt op igen.

Fru Sigrid havde, saa vidt det faldt naturligt, undgået at tale med Erlandsen i aften og de sidste dage. Hun fandt det roligere saa. Men, underligt nok, det var ikke ganske frit for at ærgre eller irritere hende dette, at hun saa, han troede eller ialfald lod, som han troede paa hendes forsikring fra senest, at han ikke var mere for hende end andre. Nu kom han med sit glas, og de drak sammen i taushed. Han blev staaende, som han vilde sige noget; men da en af de andre i samme nu bad om en vals, og hun

begyndte at spille, gik han [85] igen. Han dansed ikke stort, men var livlig og «oppe», en smule urolig eller forceret, syntes hun.

Hun blev siddende ved pianoet under pauserne, og i en af dem kom han tilbage.

«De spiller til dans,» sa han.

Hun svarte ikke videre, saa bare paa ham. Sangene, de havde sunget, champagnen, den mulige afreise og hendes egen dansemusik, alt havde sat hendes modtagelige sind i en eiendommelig, lidt febertræt, halv vild-vemodig bevægelse.

Han sa nogen ord, i den godmodig sarkastiske tone, han pleied at tale til hende i efter hin gang.

«De spiller for de andre,» blev han ved. «Det gør De ret i. Men synes De egentlig om det?»

«Hvorfor skulde jeg ikke synes om det?» svarte hun i en træt tone.

«Jo, jo. *Det* er kanske Dem, mere end det andet. Nu ser De saa rolig ud.»

«Hvorfor skulde jeg ikke være rolig?» gentog hun sig og lo.

«Jeg tror, det er Deres natur,» sa han «Ja, jeg ved ikke. Jeg ved snart ikke, hvad der er Dem og hvad ikke.»

Han stod der, og hun syntes, han saa ganske mild og trist ud.

«Et ydre kan lyve,» sa han langsomt, halv hen for sig. «Og vi er jo der oppe fra, vi – De er norsk, nordisk. Deroppe er de

anderledes; det er tanker, følsomhed, refleksioner, – megen aandelighed. Det er ikke blod og galskab.»

«Nei, nei,» sa hun og smaalo lidt inde i sig. Hvorfor sa han nu dette igen? Var det ikke ham selv, som –

«Men De er øm,» sa han, som grundende. «De har megen *ømhed*.»

[86] «De skal ikke foragte *det*.» Hun sa det kort, hun syntes, der var ligesom spot i hans tone: «En kan forstaa, at De aldrig har kendt nogen mor,» sa hun.

«Ja. Kanske det. Men *De* er i al fald for ung til at være det. – Skaal! De maa drikke!»

Og de drak.

Hun saa paa ham igen. Det brød i hende; hun smilte i sit indre, han stod der saa uvis ... hvor inkonsekvent! gik det gennem hende. Hun fik med ét lyst til at haane ham.

«Erlandsen,» sa hun med blikket fast i hans. «Hvem tror De er den *ræddeste* af os to? Om jeg nu kom til Dem en gang ... om jeg kom til Dem en aften, stolt og fri –?» Hun truede med blikket og smilte ... «De skal ikke være sikker paa, at jeg ikke gør det» ...

Han stirred paa hende. I hendes blik og ansigt laa i sekundet en slags høi energi, noget lige paa, ret igennem som selve skæbnen.

Men med det samme satte hun hænderne paa tangenterne og begyndte paa en brusende marsch.

«Française,» lød det fra de andre. «Lad os faa en française tilslut.» «Men De maa være med, fru Strøm,» sa Kruse og vilde engagere hende.

«Nei, lad mig spille, bad hun. Og hun spille françaisen til ende.

*

Men dagen efter pakked fru Sigrid sin kuffert. «Det er paatide, jeg kommer herfra,» tænkte hun. Man var nu i begyndelsen af mai; «Salonen» var aabnet, kastanjetræerne stod i blomster. Men hun vilde reise. Hun formelig stunded efter Norge, efter hjemlandsluft, fjeldes friskhed. «Der vil jeg bli bedre,» tænkte hun. «Luften er slet ikke bra for mig her.»

[87] Hun gik ikke ud hele dagen; bare et øieblik ved lunch-tid bort for at sige farvel til Spenners.

Erlandsen stod færdig til at gaa ud dagen efter, da hans franske værtinde rakte ham en sammenlagt, men uforseglet kuvert. Det var et visitkort med et par ord:

«Jeg reiser med aftentoget, sammen med Lundin og frk. Günther. Ønsker af hjertet: Gud velsigne Dem! Farvel! S. S.»

Han stod og saa paa kortet. «Altsaa alligevel,» tænkte han. «Med aftentoget.» Han saa paa sit ur; det var for sent at naa stationen. Han læste ordene paany, og hans ansigt blev mildt.

Han var ikke sammen med de andre den kveld, men holdt sig for sig selv. Han blev gaaende og spasere op og ned paa *Avenue de l'Opéra*.

SORIA MORIA SLOT

I.

[91] Vaarnatten stille og sval
favner den slumrende dal.
Elvene nynne de lange
dæmpede, dyssende sange.
Alfer sukke
for de smukke
liljer: O, tager os tilfange!^{k45}

Fagre dal! Lyse sommer!

Det drysser og dufter; det luner og lyser om en, bækkesus og fuglesang, frugttrær i blomster, hvidnende, dryssende under grenene som sneveir. Hovedstadens omegn staar yndig, klædt i lysegrønt. Lyset og luften er anderledes, aromaen en anden end sydens.

Sigrid Strøm og hendes følge reiste gennem Europa, og eftersom de kom nordover, og landskaberne hurtig forandred sig for deres syn, talte de om, hvor jorden er skønnest.

«Hver sin charme.»

«Det er skønt at reise, endnu skønnere at komme hjem.»

«De vil komme til at længes ud igen, frue. Hvem ved, kanske mødes vi til næste vaar. Eller: Jeg kommer til Norge.» Det var Lundins afskedsord, da de skiltes i Helsingborg.

[92] Fru Strøm havde taget billet over Göteborg og reiste alene videre. Men da hun kom til Trollhättan, steg hun af. Hun vilde hvile over en nat.

Den aften og nat kom hun senere til at huske. Kørselen til hotellet, den mystiske senaftens klarhed ... hun stod ude paa pynten, med fossebrusen ret ned for sig. Naturen om hende tegnede sig i ubestemte underlige konturer, en mild vind vifted. Hun lod det store, stille, dæmpede gaa ind paa sig, lod det møde en stemning i hendes indre, som ogsaa var stor og stille og dæmpet. Hun hvilte ovenpaa alt det rastløse, aanded dybt ud.

Men gennem det følte hun hele tiden, som der var kommet noget nyt, noget andet, stort og underligt over hendes liv.

Paa reisen og de to-tre dage, hun gik og rangled saa smaat omkring i «Kongens København», med Lundin og frk. Günther, havde det ikke været saa. *Lidt* træthed, mere en velgørende befriet fornemmelse og *aller mest* – en uimodstaaelig lyst til at *le*. *Det* havde det været.

Ja, le! den trang til at le af aller inderste hjertens grund kunde stundom komme saa overvældende paa hende, at hun maatte vende sig om paa gaden, naar hun gik med de andre for ikke rent meningsløst at afbryde samtalen om andre ting.

Før nu da hun var borte fra det og saa det paa frastand, med overblik ... du evige! hvor det var ubegribelig komisk, det hele.

Bare hun tænkte paa hans ansigt et sekund, maatte hun le. Hun saa ham, der han laa i sengen og klaged og bar sig. Og da han bad hende spytte efter ham og hun slet ikke kunde. Og det hele, det hele.

Men hun grundede paa, hvordan det kunde gaa til, [93] at hun kom til at sige saa meget, gøre saa meget underligt og rart. Og nu som før syntes det hende, som hun egentlig var *to*: en, som handled, og en, som stod bagved og saa paa. Det værste var: ved næste leilighed vilde hun komme til at gøre akkurat det samme, vidste hun.

Men i det latter-humør, hun var, gik hun en dag ind paa postkontoret og telegraferede ned til ham: Lov at prate moro? Og sendte umiddelbart derefter et lynende spektakelbrev. Hun ønsked, at han skulde se det i samme lys som hun.

At hun skrev, gjorde ikke noget nu, vidste hun. Det var hverken erklæring eller opgør, og de korresponderede jo. Uden at hun egentlig vilde det, var der dog ogsaa i dette brev et enkelt streif af dette kaldende, manende, som vækker tanker og fantasi eller fremkalder en stemning.

Det var den gang. Men nu, da hun stod dernede i den halvmørke lune vaarnat, la det sig over hende med alvor, ikke tungt alvor, men alligevel med en betydning, som hun et øieblik havde holdt op at tro paa.

Hun gik tilbage til hotellet, rank og rolig; hendes tænkekraft var i nuet saa klar; hun udtalte et par gange hans navn:
«Erlandsen! Deres pige er blit saa alvorlig, – alvorlig, alvorlig.»

*

Men ude i morgenlyset, da hun reiste videre og tilslut kom hjem, først til det hjemlige jernbanetorv og den temmelig fattige og sodede nederste del af byen, senere op i det lysegrønne i vestkanten, hvor hun foreløbig leied et hjørne-altanværelse med udsigt, i nær heden af sin gifte søster ... da der var gaat en uges tid, og hun havde hørt paa udveksling af begreber og drøftelser om den ting at leve, som det føres herhjemme [94] i mangel af liv, som leves ... da kom det andet igjen længer bort, blev fjernere, som en drøm, en hel anden tilværelse.

*

Fagre dal! Lyse sommer! Jo, den var der nu; vaarlivet var begyndt, det myldred og yred og sprat, planters liv og menneskers liv. Forlystelsessteder og sommer- og friluftskaféer var aabnede allevegne; de smaa dampskibe fløi om til Bygdø og øerne og tilbage igen.

– «Hvad har du saa oplevet?» spurgte fætter Erik omkring fjorten dage efter. Han var kommet ind fra landet, hvor han laa og malte.

«Oplevet? Ja, det er ikke saa lige.»

«Værsgo' bekend!» Erik lo og saa paa hende, trued med fingrene: «Sigrid, Sigrid! – Hvor langt er du nu kommen i dit

eventyr? Jeg kender dig, jeg. Du har været ude og gjort galskaber. Jeg kan se det paa dig.»

«Kan du se det paa mig?»

«Ja. Nu fik du en fraicheur^{k46} som en rose i mai. Vel, lad os høre. Der var en tid, da du fortalte mig alting.»

«Det er længe siden, det, Erik.»

«Du sukker ordentlig! Men sig mig ... hvorfor kom du saa tidlig hjem? Det vilde jeg ikke gjort.»

«Ikke for tidlig,» svarte hun.

«Nei; men du reiste fra den vakreste tiden» ...

«Naar var *du* der?» spurgte hun og begyndte hastig at fortælle enkelte smaating fra reisen og opholdet.

«To aar, siden jeg var der.» Han spurgte og fik besked om mennesker, forandringer; de talte om de [95] fælles kendte steder. Hun skildred livet der, saa som hun havde levet og kendte det.

«En sund by,» sa fætter Erik. «I *ydre* henseende i al fald. Sundhedsvæsenet staar høiere der end i næsten nogen anden by i Europa.»

«Ja. Man tænker sig saa let noget degenereret; jeg blev ogsaa overrasket. Disse brede gader med løv og træer allevegne, aabne pladser og haver, store plaskende fontæner ... det *maa* jo være sundt. Og som der er *strød* med kunst, du! drysset udover med ødsel haand paa gader og stræder, hvad vi gemmer inden fire vægge som vor helligdom. Jo, vakkert er det. Men menneskene

dernede synes jeg ikke om – saadan i det hele. Hvor vore nordboer stak af, høie og sunde med den kraftige hudfarve. De er jo saa *smaa* dernede, at der ligesom gaar to paa en.»

«Ja vel,» sa fætter Erik. «Vi har mere af ur- og naturkraften vi. Jeg saa netop et af disse kraftmennesker inde paa «Grand» for lidt siden, – denne stormløberen, Leif Erlandsen. De kommer nordover nu. Ja, det er sandt, *ham* traf du vel dernede?»

«Jo, jeg traf ham.»

Fru Sigrid *saa* til siden og hented et sekund efter aanden. Hun havde kendt som et elektrisk stød og maatte vente et fjerdedels minut, før hun kunde sige med sikker stemme:

«Saa han er her?»

«Ja, og det er en staut kar at se til. Men han skal jo være sygelig. Aa ja, han har vel slidt for ondt i ungdommen ... og været slem mod sig selv ogsaa kanske. Det tar paa at være en slig brodstamper^{k47} og sribuk som han.»

«Er han syg?» spurgte fru Sigrid. «Siger de, at [96] han er syg? Han var ikke syg dernede nu, ikke paa slutningen.»

«Ja, han skal i al fald være kommet til Norge for sin helbreds skyld. Han siger saa. At han vil tilfjelds. Nei, men hvor vil du hen nu? Vi gaar jo ikke *den* vei, Sigrid?»

«Jo, gør vi ikke det. Jeg tror, jeg maa gaa hjemover,» sa hun, som halv adspredt havde dreiet om en sidevei og begyndte at gaa bortover mod parken og vestkanten.

Han saa paa sit ur. «Det er ikke middag endnu. Tænker jeg gaar indom Tivoli restaurant og tar en seidel, det er saa varmt. Kom og bli med. Ikke?»»

«Det er lille Fritz's geburtsdag, og jeg lovte at være hjemme i betids,» sa fru Sigrid, hvilket var sandhed. «Jeg skal spise middag der idag.»

Hun skiltes fra Erik og gik hjemover, endnu med nyhedens betagelse over sig. Men hun var mere glad end det modsatte og noksaa rolig. Hun tænkte, mens hun gik og saa paa det landlige og grønne: «Hvor morsomt at gaa en lang tur med ham – udover landet.»

Hun gik til sin søster, legte med børnene og var tryk inden hjemmets hegnede mure. De sad paa verandaen, hvor den vilde vin slynged sig opefter og alt begyndte at faa fart og frodighed. Børnene var ellevilde: aldrig havde tante Sigrid været saa underholdende som idag. Men udover aftenen blev hun vemodig; hun tænkte paa sin egen lille gut og følte sig underlig alene og hjemløs.

*

Fjorten dage efter igen var hun en dag temmelig tidlig nede i byen, da hun traf arkitekt Bratli, og de blev gaaende og passiare.

Hun havde ikke mødt Erlandsen endnu. Hun [97] vidste bare gennem andre, som kendte eller havde talt med ham, at han endnu var i byen. At han talte om at reise, men blev dag efter dag og var meget ude mellem kunstnere. Nogen sa, han var i brilliant humør, andre, at han var stille og gik meget for sig selv.

Hun lurte sig til at spørge, hvor han tænkte at reise hen. Det vidste ingen. Men det blev kanske ingen reise af saa snart. Nu havde han jo ikke været i hovedstaden paa tre-fire aar. Vilde vel se sig lidt om herhjemme.

«Faktum er, han *er* her,» tænkte fru Sigrid. «Og ligesaa sikkert er, jeg møder ham, ja, jeg møder ham kanske tidsnok. Bare rolig. Ikke et skridt, før tilfældet eller skæbnen fører ham i min vei.»

Netop den dag skulde arkitekt Bratli sige: «Det er skuespiller G.'s benefice^{k48} iaften, og jeg loved at ta billetter for min søster og mig selv. De skulde ikke ville være med, frue?»

«Tak, det kan jeg ikke,» svarte hun. «Men siden vi har saa meget at prate om, kan jeg ligesaa gerne gaa *den* vei som en anden.»

Saa gik de over Bankpladsen til billetkontoret og fik billetterne i sidste nu. Men da de kom ud paa pladsen igen: hvem skulde sidde dér ved et af de forreste borde foran restauranten, sidde ganske alene og filosofere over en cigar og en seidel, uden netop selve Leif Erlandsen!

Det blev fru Sigrid for fristende. Hun lyste op, sa til arkitekten: «Kære Dem! vent et øieblik paa mig der paa hjørnet. Jeg *maa* tale lidt med den mand dér.» Derefter gik hun let som en pige hen til bordet og sa: «Goddag, goddag!»

Han vak op, reiste sig, *saa* paa hende, sa «det er [98] storartet» med den stemme, hun kendte saa vel. «Nei, De vil da vel række mig haanden?»

De stod et sekund tause.

«Og De er her.»

Ja. Jo da. Han var her. Med rig, fuldtonende røst.

«Og De har aldrig likt Dem her før?»

«Ja, men nu liker jeg mig her.»

«Men De er jo syg. Er det sandt, at De er syg?» spurgte hun og saa urolig op i hans ansigt for at se mulige spor af det.

«Ja, jeg er svært syg,» sa han og saa virkelig ganske elendig ud. «Jo, jo, det er sandt, jeg er da *noget* syg i al fald. Og De, frue, hvor holder De til? De har ingen adresse givet mig.»

Hun sa ham sin adresse. Han gentog gaden og nummeret og sa, at nu husked han det.

«Og saa skal jeg ikke forstyrre Dem længer,» sa hun hurtig.

«Kære, haster det saa med Dem?»

«Jo, der staar en og venter paa mig. Farvel,» sa hun og rakte ham haanden.

«Farvel saa længe.»

Hun gik sin vei, fort som hun var kommet.

Arkitekten stod og ventede.

«Jeg har tænkt paa,» sa han, da han gik opover igen, «at nu vil vi feire Deres hjemkomst, fru Strøm. De har saa længe lovet mig en dag, helt siden i vinter, husker De.»

«Ja, i vinter var jo alting saa trist.»

«Ja, men nu? – Paa Sankthanshaugen er det deiligt nu. Vi spiser middag deroppe en dag. Vil De?»

«Ja tak. Vi kan jo bestemme en dag. Men skal vi saa ikke faa nogen flere med?»

«Jo,» lo den mørke unge mand. «Hvis De er bange [99] for at gaa alene med mig. De kender mig jo ikke saa svært godt endnu. Skal vi f.eks. faa Erik til at passe paa os – ligesom før?»

«Nei, Erik? Han er jo paa landet og maler.»

«Ja, da ved jeg virkelig ingen, i en fart.»

«Jo vist. Alette Lumholz. Hun har jo været med før.»

«Nu, saa siger vi frk. Lumholz. Jeg skal sende hende et bud.»

«Nei det behøves ikke. Jeg træffer hende næsten hver dag. Hun er jo lærerinde lige deroppe, hvor jeg bor.»

«Skal vi saa sige en dag?»

«Ja, lad mig se: idag er det fredag. Vi kan jo sige mandag, hvis De har tid.»

«Top!» De talte om andre ting, aftalte tilslut mødestedet for feiringsdagen og skiltes.

*

Hun var ude mandag formiddag. Da hun henved middag kom hjem til sit logis, sa pigen:

«Her har været en herre og spurgt efter fruene.»

«Jasaa? Sa han ikke, hvem han var?»

«Jo, der ligger kort inde i stuen. Det var en stor høi mand, og han kom kørende.»

Fru Sigrud tænkte: «Altid skal jeg stille mig bagvendt. Nu vilde jeg jo gerne træffe ham, hvorfor skal jeg saa gaa ud netop den dag, da han efter al rimelighed vil komme.»

Hun gik ind og saa paa kortet. Der stod ganske rigtig «Leif Erlandsen».

Ja, det var ikke noget at gøre ved. Og nu maatte hun begynde at gøre sig istand til middagen paa Sankthanshaugen. De skulde spise kl. 3.

Frk. Lumholz kom indom. Hun var storartet oplagt, sa hun. En høi pige med et fornøieligt ansigt, [100] bredt og rundt og jovialt, kvikke iagttagende øine og en mund, som kunde le, saa de store hvide tænder blev synlige helt op til ørene.

Fru Sigrud kom i godt humør ved at se hende og glemte lidt efter lidt sin ærgrelse. «Det greier sig nok,» tænkte hun. Alette var saa morsom. Det høie, sterke pigebarn virked altid paa hende som en kraftstrømning eller en styrkedrik.

«Ja, nu vil vi paa galei,» sa hun og satte hatten paa foran speilet.

– De spiste middag med rhinskvind og sauterne og med sherry til desserten oppe paa haugen den lyse junidag. Efter middagen

sad de paa verandaen i solskinnet og drak kaffe med curaçao. Da det led udover eftermiddagen, foreslog arkitekten en køretur, og fru Sigrid, som følte sig lidt ør af passiarene og vinen og altsammen, fandt hans forslag fortræffelig. Hun glæded sig til den milde og friske aftenluft og næsten ligesaa meget til at komme til ro og sove efter al turingen.

Saa kørte de halvanden times tid rundt i den vakre omegn. Arkitekt Bratli gav tilsidst kusken en besked, som de to damer ikke i nuet la mærke til, da de sad og passierte. Ret som det var, opdaged fru Sigrid, at de kørte ned bag Studenterlunden.

«Men hvor skal vi hen nu?» spurgte hun.

«Ned i «Logen» og spise til aften, naturligvis.»

«Jeg tror, De vil, Bratli. Synes De ikke, det kunde være nok for idag, naar vi har været sammen lige siden middag?»

«Nei, arkitekt Bratli er ikke den mand, som slipper paa halvveien, han,» sa Alette Lumholz, som i sin oplagthed var meget fornøiet med tingenes gang. Hun med sin bomsterke natur var ikke det mindste ør.

[101] «Ja, men der er noget, som heder: man skal holde op, mens legen er god,» sa fru Sigrid.

«Det er jo ordentlig fornuftig tale. Naar var *du* saa fornuftig, Sigrid?»

«Nei, men jeg føler paa mig, at dette gaar aldrig bra. Jeg *tør* ikke iaften, jeg orker ikke, det er virkelig sandt,» sa fru Sigrid og saa hen mod den store logebygning, som de nærmed sig, med et

udtryk af angst. Næsten som med en forudfølelse af, at der kunde hændes hende noget ondt derinde.

«Men kære frue, nu skal vi ta det saa rolig. Saa lunt og pent. Faa os en rigtig god siddeplads. Der kan De sidde i sofahjørnet og gerne sove, om De vil. Vi *kan* da ikke vende om nu.»

Saa fandt fru Sigrid sig i sin skæbne for ikke at forstyrre glæden for de andre. De gjorde lidt toilette; og da de kom ind i den store, oplyste sal, fortog hendes angst sig lidt. Hun saa sig om. Der var ikke mange folk, de sad spredt ved bordene, her og der. Hun saa ingen og intet, som foruroliged.

De bestilte en let aften *à la carte* med de uundgaaelige seidler. Hun fik en «god siddeplads» med udsigt over salen. Der sad hun mest stille og lod de andre passiare. Men det var ikke frit for, at salen løb i ét, og hun var sig ligesom ikke ganske bevidst, hvor hun var. Tingene var underlig taagede, og hun kunde ikke faa fat i en fast tanke.

Fru Sigrid vidste ikke, hvor længe hun havde siddet og døset i denne eiendommelige, halv bevidste væren, da hun kom til at se hen mod indgangsdøren, som blev aabnet.ⁿ¹¹ Dér kom et selskab af herrer og damer ind i salen.

Tre – fire – fem, talte hun ganske mekanisk. Men hvem var det, manden i kappen dér, det er jo ... [102] jo, det er Erlandsen, tænkte hun. Netop den af alle, hun mindst ønsked at træffe nu. Dér kom det altsaa.

Hun bøied sig til siden og haabed, at han da kanske ikke vilde se hende. Men mens de stod og saa sig om efter en plads, havde

han opdaget hende, og – enten nu af den grund eller en anden – gik han lidt foran de andre og la beslag paa et større bord, som stod ledigt ganske nær ved det sted, hvor hun sad.

De hilste stumt paa hinanden; han talte med sit selskab, men saa under det stadig hen paa hende. Hun følte det og vendte sig halv bort, retted sig op og sad og lod, som hun hørte paa de andres passiar, som surrede forbi hende. Men hun skønte ikke videre af det og følte sig underlig stiv i trækkene og udtrykket. «Bare han ikke vil tale til mig. Jeg har ikke en tanke i mit hode! Hele tingenes orden er forstyrret for mig,» tænkte hun i en slags drømme-
fortvilelse.

Hendes trykkede stemning smittede de andre, og ikke alene hendes kamerater, nei, henne ved det andet bord blev det ogsaa besynderlig taust. Formodentlig fordi Erlandsen, som havde været sjælen og midtpunktet, sad der og blev mere og mere aandsfraværende. Der gik ligesom en usynlig strøm mellem de to følger; de sad og skotted gensidig over til hverandre.

Til sidst reiste begge selskaber sig næsten samtidig. Det led med tiden, de fleste var gaat, og opvarterne begyndte alt at slukke enkelte lys. Et gardin eller to blev rullet op, og der strømmed et underlig halvdunkelt sommernat-lys ind udefra.

Bratli og frk. Lumholz gik mod udgangen, fru Sigrd stansede uvis, da hun saa, at Erlandsen lod sit følge gaa foran og hurtig kom bort imod hende.

[103] «Godaften,» sa han med fremrakt haand og trykkede hendes fast. «Jeg var hos Dem i formiddag, hvorfor var De ikke hjemme da» – –

«Jeg ved det,» svarte hun. Hun stod rank og opreist, men fandt med ét ikke ord; i en uklar bevidsthed om, at hun skyldte ham en genvisit, sa hun: «Jeg skal komme ned paa hotellet til Dem» ... hun stansed og syntes, det var en anden, som talte, hun vidste aldeles ikke, hvad hun sa.

«Nei, gør ikke det da, jeg ligger saa længe saa,» halv lo han. «Jeg skal heller komme op igen, ja, en af de første dage.» Og da han formodentlig kom i tanker om sit følge, som ventede paa ham, trykked han hendes haand igen og vilde gaa.

Men nu hændte noget besynderligt. Det besynderlige, at fru Sigrud med ét syntes, hun var i Paris eller hun vidste ikke hvor, men *i den samme* situation, at *han* vilde gaa, men *hun* havde noget at sige ... noget, som hun slet ikke kunde faa sagt. Og som om hun drømte ... som i et ekko af en forlængst overstanden og afdød situation og med samme fornemmelse af, at der var nogen, som talte gennem hende ... sa hun nu, som dengang, i skræk for, at han skulde gaa:

«Nei, gaa ikke! – De *skal* ikke gaa!»

Og satte foden mod gulvet.

Han blev staaende halv bestyrtet, mens opvarterne gik omkring mellem dem.

«Staa stille,» sa hun, med haanden over øinene. Og lidt efter: «Jeg er saa træt.»

«Jo, vi maa gaa,» sa han hurtig, «ser De ikke, at de slukker gasen. Der er Deres parasol,» han tog den op for hende. «Deres følge staaer og venter. Kom!»

[104] Hun fulgte viljeløs. Udenfor sluttede de sig hver til sine. De to selskaber fjernede sig hver sin vej.

De andre talte til fru Sigrid, men hun var ligesom borte. De forstod, at der var noget, men tog det for træthed. Arkitekten angred, at han havde overtalt hende til aftenturen; hun var faldt saa ganske sammen, at han troede, hun var syg. Han fik begge damerne op i en vogn, og de kørte op til vestkanten.

*

Fru Sigrid vaagnede næste morgen og følte noget blytungt over sig. Hun reiste sig i sin seng og lagte hånden over panden: «Hvad er det, jeg har oplevet?» tænkte hun. «Hvad er det for noget underligt, tungt – skrækkeligt?» – Og i samme nu huskede hun det.

Hun blev saa ude af det med det samme, at hun steg ud af sengen og rullede gardinet ned igen, som pigen netop havde rullet op. Det klare dagslys skar hende i øinene. Hun lagde sig igen, vendte sig mod væggen aldeles raadløs og gav sig til at grunde over dette gyselige.

Hvad *var* det, jeg så? – var det ikke noget fornærmeligt, rent bort i væggene? – Nei, jeg bad ham *ikke gaa*. Og var aldeles, aldeles borte.

Hun laa en lang stund med ansigtet ind mod væggen og syntes, at alt med ét var blit bare graat mørke.

Hun var vond paa arkitekten, ja, saa vond paa ham, at hun syntes, hun kunde aldrig tilgi ham. Dette var hans skyld. Kunde han ikke ladet hende reise hjem i fred, saa som hun bad ham.

Men nei, det skulde bli galt. Det, hun mente vakrest, skulde ødelægges. Hun følte sig syg paa sjæl og legeme; aldrig fik hun fred i dette forhold. *Var* det da tilfælde eller skæbne, at det aldrig skulde bli [105] harmoni? at der altid, altid skulde komme noget, som hun maatte angre paa?

Og bare det, at han nu *var* her, det gav jo uro. Hun tænkte: Jeg kunde være hundrede mile borte fra ham, naar alt var godt. Gid han var blit i Schweitz i sommer. Saa var ikke dette hændt.

Men det kan jo gaa over. Han kommer ... han sa, at han vilde komme igen. Men *gør* han det – nu? Hvad tror han? Naturligvis, at jeg er *gal*. Han trode det jo alt dernede. Dette er forfærdeligt. Det ogsaa, at jeg slet *ikke kan* være ligegyldig ved, hvad han tror. Kan ikke «spyttte efter ham», om jeg aldrig saa gerne vilde.

Ja, hun maatte staa op. Hun rulled gardinet op igen, og den klare dag skinned ind. Lyset plaged hende fremdeles, hun var langtfra glad, men stred imod hvad hun kunde og prøved at ta tingene med ro.

«Kanske han kommer i formiddag,» tænkte hun. «Hvem ved? saa kan vi le af det.» Hun holdt sig hjemme indtil middag; men naturligvis kom han ikke.

Dagen gik, som den kunde.

Morgenen efter vaagned hun med samme fornemmelse af tryk og pine. En ny skræk: Han kommer *ikke*, ikke idag, ikke imorgen, slet ikke, aldrig. Han reiser en af de første dage, han *er* kanske alt reist. Og saa blir jeg gaaende her med dette.

Hun saa ud af vinduet: Sollyst og grønt, menneskene i glad, travl virksomhed. Iforgaars var jeg lykkelig!

Fru Sigrid retted sig op og stod med ét besluttet: Hun *vilde* ud af det. Ikke gaa her og la sommeren og livet fordærves for sig for en misforstaaelses skyld. Sagen var simpel nok. Hun skyldte ham en genvisit, og den vilde hun gøre ham.

[106] Hele hendes energi var med ét vendt tilbage. Hun gik og nynned og stelte sig. Jo, det var rigtignok noget at gaa her og anke og pine sig for. Og som et par gange før faldt det over hende med ustanselig komik. Nu skulde hun altsaa op for at «tale med ham» igen og sige ham, at hun slet ikke havde været gal, men bare ... fuld! «Det er jo rædsomt!» tænkte hun leende. Var det da ikke ubegribeligt, som skæbnen fandt paa at tumle om med hende.

«Tale med ham? jo han kan være vis! Nu skal han faa ordentlig respekt for mig, værsgo'.» Hun nynned, stod for speilet og satte sit haar. Energien gav fart og farve, øinene straalte; hun havde sit valkyrieblik, som Erik engang havde kaldt det. Det var næsten den gamle kække fru Sigrid fra for flere aar siden, dengang hun var frisk og mestendels magted alle «situationer».

«Ja kære, jeg er jo frisk. Som den jeg *er*, skal jeg møde ham. Gal? – Jo, han kan bare komme.»

Saa var hun færdig. Visitkort tog hun ikke med. «Træffer jeg ham ikke, kommer jeg igen. Han undgaar ikke sin skæbne,» smilte hun og bandt et lyst slør for ansigtet. Ellers likte hun ikke slør, men tog det idag, instinktmæssig.

Klokken var halv 1, da hun naade hotellet, som var hende ukendt. Han var ikke hjemme.

Paa hendes spørgsmaal, naar han var at træffe, svarte portieren: «Det er ganske uvist. Sommetider er han hjemme hele dagen, sommetider er han ikke at se. Han kommer og gaar til de mest ubestemte tider. Ret som det er, taler han om at reise ogsaa.»

«Saa,» sa fru Sigrïd og tabte endel farve under sløret. Dette «reise» lød for hende med angstfuld klang. Tanker kom, fulgte lyn i lyn: Skulde hun gaa ^[107] her og spørge efter ham flere gange og kanske vække mistanke?

«Ja, det var ikke noget videre,» sa hun med ét, eller hun hørte sig selv sige det. «Jeg er tilreisende. Kan jeg faa anvist et værelse? Et lidet.»

«Jo. Værsgod, frøken. Vil De komme denne vei.»

Hun smilte og fulgte. «Frøken» var hun saa vant til at bli kaldt; nu var hun alligevel glad over at kunne indføre sig i fremmedbogen som frue. Da portieren lidt efter kom med den, satte hun uden videre sit navn. Hun var ikke ræd; hun lod sig bære af sin energi og af dette, som drev hende; hvad hun følte var nærmest en svag undren.

Et mindre værelse blev anvist hende i anden etage, ganske dybt henne i en lang korridor. Hun var tilfældig gaat forbi reisetavlen, foran den var hun stanset et øieblik. Hun læste hans navn og saa hans værelses nummer. Det var i samme etage som hendes eget og endog i samme korridor, men paa den anden side og nærmere opgangstrappen. Et øieblik tænkte hun, at portieren kunde ha

gjort det med vilje, men opgav tanken som usandsynlig. Kanske havde han alt glemt, hvem hun oprindeligt spurgte efter.

«Har fruén noget tòi, som skal hentes?» En tjener havde banket paa og stod i døren.

«Ganske lidet, og det skal jeg hente selv. Jeg blir her ikke længe.»

Tjeneren gik.

Fru Sigríd saa sig om i sit rum. Det var et almindeligt hotelværelse, men ganske hyggeligt. Hun aabned vinduet for den friske luft og satte sig hen paa kanapéén^{k49} en stund.

[108] «Detⁿ¹² kunde jo træffe, at han kommer hjem før middag,» tænkte hun. «Og hvis ikke, kommer han kanske i eftermiddag en gang. For sikkerheds skyld faar jeg hente mit nattòi, – om jeg ikke skulde faa ham i tale før imorgen formiddag. Bare han nu ikke tar en pludselig bestemmelse og reiser, idag eller imorgen, uden jeg faar vide det.» Det var blit til en formelig panik hos hende.

Ved middagstid gik hun ud; han var ikke kommet. Hun spiste i en restaurant og tog derefter turen op for at hente sit tòi, et par bøger m. m. Hun vilde vente paa ham i hotellet.

Yndigt veir var det, klar og zefyrlet^{k50} luft; den 17de juni. Hun gik nedover bag slottet og syntes, at alt var saa underligt. Der laa forjættelse i luften. Hun var forventningsfuld, hun skulde møde ham. Den 17de juni.

I hotellet satte hun sig til at læse paa chaiselonguen, foran det aabne vindu. Hun lod døren staa paa klem ud til korridoren. Hans

værelse var ikke mere end tre-fire døre fra hendes.

Eftermiddagen gik, klokken blev 5, – 6, – 7. Nei, ingen. Det begyndte at bli betænkeligt, fandt hun. Træt af at læse læned hun sig ud af det aabne vindu, hvor netop aftensolen gløded og forgyldte udsigten udenfor, som just ikke var saa storartet, men som hun i nuet fandt «stemningsfuld», fordi hun saa alt i lys af denne underlige forventning.

Klokken blev 8, hun ringte og fik serveret te. En pige kom og slog op sengen, og hun satte sig til at læse igen.

Det var aldeles lyst og vilde vel bli lyst til midnat ... lige ved sankthans. Hun la bogen bort og begyndte at føle sig træt, eller rettere søvrig. Det blev [109] stillere i korridoren; en enkelt hotelgæst kom hjem, hist og her. Men det var ikke *hans* dør, hørte hun.

Hun havde taget skoene af i halv bevidst trang til at gaa stille, da det var saa stille rundt omkring. Hun ordned nogen toiletsager; derefter la hun sig ned paa sofaen – og sovned.

Hvorlænge hun havde sovet, vidste hun ikke; men hun maatte ha sovet let, ti hun vaagned ved lyden af, at nogen talte nede i første etage.

Fru Sigrid reiste sig, lysvaagen i et sekund, og lytted. Hun havde genkendt hans stemme. Da døren var aaben, var det endog saa lydt, at hun kunde høre, hvad han sa. Hun hørte, at han spurgte, om der var kommet breve til ham.

Og derefter begyndte han sagte, ganske sagte at gaa op trappen.

Fru Sigr d var ude paa gangen, f r hun vidste det. Lydl st gik hun til enden af korridoren, og da han kom til den øverste trappeafsats, stod hun der i aabningen, hvor lyset begyndte. Hun stod ganske stille og *saa* – intenst, straalende, med hele sin sjæl i blikket – op i hans ansigt.

Hans udtryk huskede hun siden. Han braastansede, veg lidt bagover, stirrede paa hende og sa med en ubeskrivelig betoning, som i en slags sublim betagelse:

«Men *menneske* da!»

Hele denne dag og aften havde fru Sigr d ganske glemt og glemte fremdeles én ting. Nemlig den betydning, *hun selv* havde givet ham ret til at lægge i et m de som dette iaften.

Hun havde været saa ganske optaget af at faa lov at dække over og slette ud sporene af det ulykkelige træf i logen. Paa samme tid kunde hun føle en stor længsel; men i hendes eiendommelige svaghedstilstand [110] var denne *balance* og *harmoni* traadt i forgrunden, paa det naturlige sanselivs bekostning.

«Erlandsen,» skyndte hun sig at sige, ganske lavt, med blikket fremdeles intenst i hans. «Jeg maatte – jeg maatte sige Dem det, at jeg var ikke *gal* den aften. Jeg havde bare ... ja, jeg var kommet til at drikke lidt mere vin, end jeg taalte.»

Han smilte. «K re barn,» sa han med meget lav og blød stemme, «vi maa ikke staa her, det gaar ikke an, man kan tro, det er en af pigerne. Hvor –?» han saa paa hende uvis, om hun havde ventet paa hans værelse – eller hvor hun i det hele kom fra.

«Jeg bor her for et døgn,» sa hun og pegte ind i korridoren.

«Der ... nei ... kom her,» han vinked, gik sagte hen og aabned døren til sit rum. Han lod hende gaa foran ind og lukked døren.

De stod et sekund overfor hinanden derinde – blik i blik. Med ét la han haanden paa hendes hjerte, som i en tanke om, at det maatte slaa meget sterkt.

«De er et *barn*, er De,» sa han med en ubeskrivelig mild, øm, kærtegnende betoning. Han rysted paa hodet og smilte.

Hun saa op i lys glæde. Fru Sigrid følte bare én ting: hvile, en vidunderlig harmoni.

Han førte hende hen til vinduet, stod og saa paa hende. «Ingen feber?» spurgte han. «Glad og rolig?»

Hun nikked. «Jeg var saa bange for, at De skulde reise,» sa hun. «Og jeg maatte faa det sagt.»

«Kære, kære, tal sagte. Kan De ikke hviske» ...

«Jo, jo.»

«Her er mennesker rundt omkring os. Og De var ikke ræd? De er mærkværdig. Faa sagt mig, – hvilket?»

[111] «At jeg ikke var gal, dernede i logen. Det var et ulykkeligt tilfælde.»

«Herregud,» sa han og lo i blød overbærenhed. «Hvem kan ikke det hændes.» Han var gaat fra vinduet og gik lydløst omkring i værelset. Han bøied sig ned til nøglehullet paa den ene dør og lytted. Hængte et tæppe over den for at dæmpe lyden ... saa kom han tilbage til vinduet og satte sig hos hende. «Hør nu,» sa han.

«Hør nu, søde ... hør, lille ven ... barn, *barn*» ... Han vidste ikke selv, hvad han sa.

Hun sa nogen ord, og de talte sammen. Hun sad rank; hendes blik var fast og uforfærdet. Der straalte ud fra hendes væsen noget høit og aandfuldt, i lys af denne fuldkomne «balance og harmoni», som hun følte.

Men om en liden stund reiste hun sig, og da hun gjorde det, gjorde han det ogsaa. «Ja, nu maa jeg gaa,» sa hun.

«Nei, gaa ikke,» bad han.

«Jo, jeg maa.» Hun smilte og saa op paa ham, der han stod foran hende. *Dethaar, den* pande, *det* udtryk ... Hvor hans ansigt var lyst! «Farvel,» sa hun. Og med ét slog hun begge armene om ham, reiste sig paa tærne for at naa op og kyssed ham paa kinden.

Han tog hende fast til sig, saa fast, at hun holdt paa at miste aanden ved det og stønned. Og kyssed hende paa munden to gange.

Hun rev sig løs. «Farvel, godnat!» sa hun og gik mod døren.

«Nei, gaa ikke. Bli her.» Der var noget bestemt, blidt bydende i klangen af hans røst. Hun aabned døren; han stod lige ved.

[112] «Vel,» sa han. «Gaa derind. Jeg kommer» ... Han holdt døren aaben og saa, at hun gik ind til sit.

– Fru Sigrig stod derinde hos sig selv. Og hun dreied nøglen om. Hun stod ganske stille lige ved døren, med haanden paa klinken, og lytted. Nu slog hendes hjerte sterkt.

«Han kommer,» gentog hun. «*Han* kommer» ... Og hun syntes fornemme en susen i rummet.

Men det var, som noget lød sterkt op fra dybet i hendes indre: «Nei, ikke det ... Endnu ikke. Det *var* jo ikke dét, jeg vilde!»

Hun gik fra døren, længer ind i rummet. Der gik et par minutter. Hun stod ganske stille derinde. Saa hørte eller følte hun en let, en ganske let rørelse udenfor døren og et fjærlet pust mod den, som det kunde være gjort med en vinge eller et ganske blødt klædebon.

To gange hørtes den samme lyd. Fru Sigrid lukked ikke op. Hun laa paa sin seng med hodet dybt i puden og begge hænder trykket for sine øine.

Om lidt hørte hun en dør gaa, og alt blev stille.

*

Klokken henved 7 næste morgen var hun vaagen og stod op med det samme. Med ét husked hun, at hun ikke havde sagt fra i sit logis, at hun blev borte om natten. Ja, hun fik sige, at hun havde været hos sin søster. Det var jo løgn, men –

En uro drev hende ud; hun havde lyst til at gaa, *gaa* rigtig langt. Vaagen havde hun været en stor del af natten, men ikke angret et sekund. Han vilde, *maatte* forstaa. Og alt var saa skønt, saa godt ... der kunde ikke komme noget ondt mere.

Hun gik stille ud, kasted et kys og et «Gud velsigne» til hans dør, da hun gik forbi ... og gik ud i morgenen.

[113] For en luft, et lys ... for en tone over det hele! Alt dette sover menneskene fra hver dag!

Hun gik opover mod vestkanten. Det hastede ikke at gaa tilbage til hotellet og hente tøiet før ved middagstid. Og hun vidste, at hun hverken ønskede eller behøvede at træffe *ham* nu, ikke idag, ikke for det allerførste.

Fru Sigrid gik op til sin søster; der sad de og drak sin morgenkaffe, da hun kom. Hun følte med ét en intens appetit. Den kaffeen smagte vidunderlig.

– – – Men da hun omtrent ved 2-tiden kom tilbage til hotellet for at klare med portieren og hente tøiet, saa hun, da hun kom forbi, at *hans* dør stod paa vid væg.

Hun stansede og saa derind. Der var ingen der. Heller ikke spor af reiseeffekter. Ledig og tomt og udflyttet saa der ud.

Dagik det i hende som lyn, halv af angst, halv noget andet, uklart ... men hun følte, vidste det: Han er reist! – *Nu* er han reist!

II.

Det regned. Det havde det gjort siden sankthansdag, ustandselig, i to-tre uger. Koldt var det ogsaa.

Folk gik omkring og vidste ikke, om de skulde flytte paa landet eller ei. De udsatte det fra dag til dag og ventede paa veiret. Men

veiret var kommet paa den vrang side og saa ikke ud til at ville vende sig for det første.

Mange brød sig jo ikke om det; de stelte sig paa vanlig vis og drog sin vei fra byen, ud til landsteder ^[114] og sanatorier og bondegaarde, nu da ferien var der. Ægtemænd saa sine koner og børn afsted og reiste ud og besøgte dem fra lørdag til mandag. Nogen skulde bade, andre drikke fjeldluft; det var det samme som hvert aar. Veiret maatte vel bedage sig. Men det blev lige galt.

Inde i byen var det graatt i graatt, men de sidste dage havde det været mildere, og enkelte aftener syntes det at lette op, saa man begyndte at faa en anelse om, at der kunde være en sol til. «Imorgen letter det,» sa folk. Men dagen efter regned det igen, fint, mildt dagsregn.

Dog gik sommerlivet sin vante gang. Paa kaféerne var det fuldt optaget; der var mange reisende og kunstnere i byen. Desuden gik jo de ledige ægtemænd paa saadanne steder.

Ikke sjelden kunde det spørgsmaal falde mellem kunstnere: Men hvor er Leif Erlandsen blit af? – Har ingen set ham?

Men ingen havde set ham i uger, ingen vidste, om han var reist fra byen, eller hvor han var reist hen. Forsvundet og borte var han, ligesaa pludselig, som han var kommet tilsyne.

Der var en, som vidste *lidt* mere end de andre; men da ingen faldt paa at spørge dér, blev man lige klog. Sigrid Strøm vidste, at han var reist og endog, med hvilken bane han var reist. Men dér stansed ogsaa *hendes* viden.

Hun holdt sig meget for sig selv. I den første tid efter sin underlige oplevelse havde hun med vilje søgt mennesker, for ikke at sænke sig for dybt i dette, som alligevel *var* der, som en lys tone, i og om hende, hvor hun færdedes. Naar hun var mellem flere i hverdagslag, kunde det ogsaa lykkes for en stund at [115] se det hele som en drøm, noget fjernt fra virkeligheden, og en stund følte hun det bedst saa. Men da tiden gik og hun ingenting hørte – da han var saa aldeles forsvundet og borte fra hendes synskreds – endte hun med at bli bange for, at drømmen skulde forsvinde. At det hele var et *minde* og kanske aldrig skulde bli mere. *Det* gav uro, det blev tilsidst til *længsel*, en ubestemt dragelse, som laa under, hvor hun gik og stod.

Hendes tanker begyndte at kredse om dette ene; og hun havde for lidet herredømme over sin tanke, saa, som hun for tiden var. Og saa det, at hun vidste saa lidet, hvordan han havde det. Var han vred paa hende? Alligevel? *Kunde* han være det? – Det havde jo vist sig før, at de saa mange ting paa forskellig maade. Og hvad hun havde sagt til ham den sidste aften i Paris, var ikke frit for at gøre hende urolig nu. Men hun var for uklar, kendte for lidet til mænds natur til at kunne gøre sig nogen tanke om, hvordan han tog det.

Endnu bode hun paa sit værelse i udkanten; hun var en hel del alene og stræved for at holde alle vanskelige tanker borte, saa meget hun kunde. Hendes søster og børnene var reist paa landet for en tid siden. De vilde endelig havt Sigrid med, men det gik ikke.

Hun havde faat en farlig trang til at drage sig væk; hvad hun før havde bryd sig om havde ikke længer værd. Men da et par uger

var gaat efter søsterens reise, begyndte veiret at bedre sig noget, og fru Sigrid bestemte sig til at reise fra byen.

Hvorhen? Det vidste hun ikke selv, bare ud ... ud i den vide, vilde natur, gerne ensom, heller det end til det gamle kendte, helst nye mennesker – eller ingen. Hun var for en tid træt af alt, selv af sine [116] venner. Arkitekt Bratli var oppe hos hende et par gange; men hun var ikke at formaa til at gaa ud med ham eller nogen ting.

«Hvor tænker De at reise hen, frue?» spurgte han.

«Ud i den vide verden.»

«Ikke til udlandet igen, vel?»

«Nei, i Norge.»

Mere fik han ikke ud af hende, og hun vidste det vel fremdeles ikke. Men den dag, da hun med sin kuffert – en liden haandkuffert – steg op i en droske, og vognmanden spurgte: «Hvorhen?» nævnte hun *hans* station og tog billet til den samme bane, som han var reist med.

*

Fru Sigrid reiste en halv dags tid, til toget stansed en længere stund ved en station i en dal, hvor det var paafaldende vakkert. Det var et par mil fra en liden by.

«Her vil jeg gaa af,» tænkte hun.

Hun tog sin kuffert, gik ind paa stationen og bad om skyds.

Ja, hvor langt skulde hun?

Det vidste hun ikke. Hun vilde køre indover dalen og se, hvordan der var.

Op i kariolen kom hun, og det bar afsted. Hesten var flink, det gik strygende langs en fossende elv med grønt brævand. Der var høit paa begge sider, skovbryn og fjeld, men udsigten var vid forud. Det blaaned af berg og snefjeld langt borte.

Da de havde kørt en stund, spurgte hun skydsgutten:

«Her ligger vel mange byfolk om sommeren?»

[117] «Jøss, ja, de stryger hid i flokker, baade engelskmænd og andre.»

«Hvor bor de da?»

«Aa. Paa bondegaardene er der fuldt af dem, Ja, ikke engelskmændene da. *De* bor i hotellerne eller for sig selv. De ligger og fisker.»

De kørte igen et stykke. Om lidt spurgte hun:

«Er der nogen kuranstalt, noget sanatorium her i nærheden?»

«Sanatorium, nei. Der hører et til næste dal, men det er fem mil herfra. Ja ... hvis en da ikke vil kalde «Fjeldslottet» for et sanatorium,» la han til.

««Fjeldslottet?» hvad er det?»

«Jo, den nye indretningen, som doktor Bjørnsgaard og fru Gildebo har faat istand. Naar vi er kommet gennem det næste skovbrynet og over brua der, skal jeg vise frøkna, hvor det ligger.»

De kørte gennem en hulvei og over en bro og gjorde en sving forbi en fjeldpynt, og da de var kommet et sted, hvor udsigten blev videre, sa han:

«Dér borte paa høiden, lige ved fjeldpynten tilhøire – nei, ikke den første, men den andre, lige der, hvor det begynder at blaane og fossen gaar lige nedfor – dér ligger «Fjeldslottet». Har ikke frøkna læst i blaene, aa vakkert det skal være der? Det sto naa her om da'en, maa tru.»

Nei, fru Sigrid havde ikke læst det. «Hvor langt er det did?» spurgte hun, mens hun halv tænkte paa andre ting.

«Vel to mil kan det vel være.»

«Saa. Og det er en kuranstalt?» spurgte hun paa samme maade.

«Ja, en kan jo kalde det for det. Det er svært fint og mere som et slot, maa tru. Det er baade for ^[118]syge og friske og aabent hele vinteren. Men folk kender ikke stort til det endda, og de fandt paa at sige her om dagen, at det er et sted for gale. Det kom nu bare af det, at hun, fru'en der, hun har engang været vogterske paa et sindssygehus,» la han til og lo.

«Har hun det? Ja, det maa være et underligt sted,» sa fru Sigrid og kom til at le, for skydsgutten havde en pudsig maade at udtrykke sig paa.

De kørte igen et stykke i taushed. Da der var gaat et kvarters tid, nærmed de sig en stor, vakker gaard. Det var en bondegaard, men den var stateligere at se til end de fleste andre, de var kørt forbi i dalen.

Foran var der en rummelig aaben, græsbevokset gaardsplads. Huset laa lidt lavt, syntes hun; en maatte snarere kalde det «opsigt» end udsigt fra vinduerne der, men frit var der til alle sider. Enkelte trægrupper hist og her.

Da de var lige for indkørselen, opdaged hun noget «rart» borte i det ene hjørne af gaarden. Først kunde hun ikke begribe, hvad det var for noget; men tilslut formed det sig som en vældig japanesisk eller kinesisk paraply, med et maler-stafeli under.

Som sædvanlig gav hun efter for en indskydelse. Hun bad skydsgutten stanse. «Hvad er dette for et sted?» spurgte hun

«Ja, det er nu hans Myrvold da. Engang var det sorenskrivergaarden, men den flytted de over paa den anden side af elven.»

«Tror De, at de tar imod nogen her? byfolk, tilreisende, mener jeg.»

«Det kunde vel hænde sig.»

«Jeg er træt,» tænkte fru Sigrid. «Kunde jo prøve her nogen dage. Dér staar en mand,» sa hun til skydsgutten. ^[119] «Bed ham komme lidt hid.» Hun havde set en mand borte ved gærdet. Han saa mest ud som en gaardsgut.

Manden kom, og da han kom nærmere, forstod hun, at det maatte være en bykar, i hvert fald ingen bonde. Men han var saa græsselig klædt.

«Undskyld,» sa hun. «Tar man imod fremmede her?»

«Jeg kan ikke tro andet,» sa han og saa meget opmærksomt paa hende. «Vi er selv fremmede, og vi bor her. Lisbet!» raabte han ind over gaarden, og et sekund efter kom en dame i lyst bluseliv ud i døren til et af sidehusene. «Kom hid lidt. Her kommer fremmede tilgaards,» sa han ligefrem.

«Jo, De kan vist saa godt bo her. Værelset ved siden af peisestuen staar jo ledig,» sa damen og tog alt et resolut tag i fru Sigrids kuffert, som om hun vilde hjælpe hende

«Tak.» Hun saa paa damen, som var sterk og fyldig af figur, med et vakkert rundt ansigt og en skov af mørkt kruset haar. Han, som stod ved siden af, var rimeligvis hendes mand. Han var lys og havde et eiendommeligt ansigt, som en ikke i en fart kunde faa greie paa. Men fru Sigrid syntes, at hun maatte ha set disse to mennesker før, hun kunde bare ikke erindre hvor.

Hun bestemte sig til at bli. Skydsgutten blev klaret, bymanden tog hendes kuffert og bar den ind for hende. Konen i huset kom ud paa trappen; der var ingenting iveien for, at den fremmede dame fik værelset ved siden af peisestuen.

«Vi pleier jo ikke ta imod byfolk, saa i det hele da. Men naar de kommer rækendes, kan en jo ikke godt si nei. Liksom disse to her,» hun smilte og saa [120] paa fru Lisbet, som smilte igen og gav «mor» det lov, at «hun var saa snil saa.»

Fru Sigrid sa sit navn, og de to sa sit. De hedte Dyring, og han var maler og dekoratør – og noget af hvert saadan.

«Aa, det er Deres, den paraplyen?»

Jo, ¹¹³ den var hans, den og mere til. De havde havt med sig et helt hestelæs af sager fra byen, og Lisbet havde været saa vond over alt det drasset.

«Ja, Holger har altid saa mange greier. Jeg skønner ikke, hvorfor jeg, som er saa letvindt, skal være gift med dig. Det maa vist være en straf.»

Han blev ved at tale og saa hele tiden paa fru Sigrid. Han havde sit atelier ovenpaa, det maatte hun se. «Men jeg staar og stunder paa, hvor jeg har set Dem før,» sa han med ét.

«Ja, jeg synes ogsaa» ...

«Jeg ved godt, hvor det var,» sa fru Lisbet rask. «Det var nede i «Logen» ivaar, den aften, vi var ude med Erlandsen og de andre.»

«*Dengang!*» gik det i fru Sigrid. Ja rigtig. Nu husked hun det.

«Javel,» sa maleren. «De sad endda saa stille.»

Det var gaat underlig gennem hende, da *hans* navn saa uventet blev nævnt. Hun smilte og tænkte: de havde vel aldrig forstaat, at hun var saadan lidt «deran». Nei, hun havde jo holdt den ydre tugt ... holdning og ørene stive, alt hvad hun kunde.

«Ja, – vi har det paa en egen maade her,» sa maleren lidt efter. «Vi har det saadan, at vi gør alting selv. Vi reder vore senge og pudser vore sko, vi koger kaffe, feier og vasker. Ingen opvartning. Den, som er at faa, er ogsaa saa som saa, for de er ikke vant til vort stel.»

[121] «Kære, det er jo udmærket,» sa fru Sigrid. «Jeg har saa inderlig godt af at ta lidt i. Netop praktisk arbeide.»

«Hm. Saa videre praktisk ser De mig ikke ud til at være,» sa han og saa meget mistroisk ud.

«Man kan jo aldrig vide. Men De laver vel ikke middag ogsaa selv?» spurgte hun. «Da vilde jo hele dagen gaa op i «stel».»

«Nei, middag spiser vi ude. Henne paa skydsstationen der.»

Fru Sigrid kom til det, at denne ordning passed særdeles godt. Og saa vilde det bli billigt. Det var ogsaa en sag. Hun havde ikke raad til at bruge mange penge. Det var nok det rette sted, hun var dalet ned paa.

*

Saa feied de og redte senge, pudsede sko og kogte kaffe, alle tre, mens dagene gik, og det regned mest. Men desto bedre var det, naar det stundom var sol. Fru Lisbet var ferm, det gik med fart og glans. Og maleren var utrolig til at hjælpe og utrolig praktisk, det var ikke den ting, han ikke duede til. Han var snedker og smed og skode heste. Blev et dyr slagtet paa gaarden og skulde parteres, saa gjorde han det ogsaa. Han kunde hundrede viser, en til hver situation, han kunde være fjorten personer og havde *mindst* fjorten ansigter. Hans øine saa i vand, der var ligesom noget *clairvoyant*^{k51} ved ham. Syntes man, man havde ham, nei, saa var han ikke dér. Men alle steder var han, og alting saa han, endda det ret som det var saa ud, som han gik i søvne. Fru Sigrid tænkte, at han var det rareste, hun havde set paa længe, og studerte altid paa en

ting: om hans «aandsfraværelse» var ægte ^[122] eller bare en maske for mere letvindt at kunne snuse og iagttage.

Men hvis hun mente, at han var rar, mente han det ikke mindre om hende. Og fru Lisbet lo og sa: «Jeg ved ikke, hvem som er den *rareste* af dere to.»

«Nei, *saa* skal De gøre,» sa han og lo af hende, naar hun stod og pudsed sine sko. «De er ingen frue, nu er De bare en jentunge.» «Jeg ved ikke, hvad De er,» sa han engang. «De er hverken frue eller frøken, hverken gift eller ugift. Jeg tror, De er «den flyvende hollænder».^{k52} Eller kanske De er prinsessen i *trolldham*?»

Oppe i atelieret havde han indrettet det fantastisk. Det store lyse rum var fuldt af alle slags sager, som det var muligt at tænke sig i et atelier. Svære store lærreder paa væggene, han malte frisk væk. Orientalske lygter og et helt arabertelt i et hjørne.

«Giv fru Strøm din persiske morgenkjole, Lisbet, *saa* er hun odaliske.^{k53} Hun skal bo i teltet. – Rør mig ikke,» kunde han sige med ét. «De er elektrisk.»

Han kaldte sig selv «Haakon Borkenskæg»,^{k54} og hun var prinsessen, som han altid skendte paa, og som gjorde alting galt.

«Pas Dem, at han ikke blir forelsket i Dem,» sa fru Lisbet. «Han er selv *saa* «elektrisk», at det gnistrer af ham.»

«Vi har det nemlig *saadan*, vi,» supplerte maleren, «at vi gir hinanden lov til at forelske os i hvem vi vil. Det er en aftale. De kan tro, Lisbet var forelsket i Erlandsen.»

«Ja, i hele tre dage,» sa hun. «Men *saa* forsvandt han.»

«Uden at sige farvel til nogen. Undres, hvor han er henne nu?»

Det vidste ingen af dem.

[123] – Om aftenen sad de i peisestuen, og baalet brandt, mens regnen drev udenfor. Fru Lisbet var «letvindt», hun havde noget raskt kameratsligt i sit væsen baade overfor sit eget og det andet køn. Hun var godmodig og pratsom; flinkeⁿ¹⁴ til at fortælle historier var de begge. Om morgenen, naar det var sol, spiste de frokost paa gaardspladsen under den kinesiske paraply. Dyring optraadte i de mærkværdigste kostymer «efter omstændighederne». Han kunde i en fart se ud som den værste fant; han kunde ligne en lirekassemand eller en bissekræmmer^{k55} eller hvadsomhelst. Men saa en lidt nøiere til, vilde en gennem dette altid opdage det fine, aandssmidige, som var uopløselig forbundet med denne ægte artist-natur. Var han klædt med omhu, saa han ud som den eleganteste herremand. Men en skulde tro, det var en medfødt trang hos ham til at forklæde sig, ti han var ellers langt fra ligegyldig for sit ydre.

Fru Dyring tog sig nu og da en tur ind til nærmeste by for at gøre indkøb af et eller andet. Hun kunde være to-tre dage borte ad gangen, og fru Sigrid laved da frokost og aften, hun stelte for maleren, og de pudsede sko sammen. Med sit *clair-voyant* blik syntes han at se eller ane, at ikke alt var saa rigtig fat med hende, og foreslog, at nu skulde hun gennemgaa en viljekur hos ham.

«Viljekur? Hvorledes det?» spurgte hun.

Jo, hun skulde gøre *detog det*, gøre, hvad han sa. Han havde magt over mennesker. Det havde lykkedes ham før, hun skulde bare tro sig til ham. Ingen havde angret paa det.

«Jeg kunde vistnok hypnotisere Dem,» sa han.

«Nei, der tar De ganske feil. Flere har forsøgt, uden nytte.»

[124] «Ja, men De er syg,» sa han. «Eller – jeg tror De er hypnotiseret.»

Hun havde været der henved tre uger, da han sa dette. Det var ved frokostbordet, og han sad med kaffekoppen i haanden; den var tom, og der var grudd^{k56} paa bunden. Han sad lidt, saa sa han: «Nu skal jeg f.eks. spaa Dem. Ser De» – han viste paa de figurer, som grudden danned: «der rider en rytter over heden, dér, i kappen ... og der er De ved siden. De prøver at følge, De løber, saa fort De kan. Og foran hesten svæver noget – hvad er det? jo, det er et embryo, et ufødt eller dødfødt foster. D.v.s. noget, som kunde været, men ikke blev, et skuffende lygtemandsskin.^{k57} Vogt Dem! den rytter, han rider Dem sønder og sammen – eller han rider unda.»

Fru Sigrid hørte paa ham og følte det ganske underligt. «Det var en eiendommelig divinationsevne,»^{k58} tænkte hun.

«Nu, hvad siger De til det?»

«Ja, hvad skal jeg sige?»

«Nu har jeg advaret Dem,» sa han med et bestemt lidet nik.
«Hold Dem til mig, De.»

– Den samme aften kom fru Dyring hjem fra sin bytur. De sad inde i peisestuen, ilden knitred, og hun fortalte nyt fra smaabyen.

«Ved dere, hvem jeg har truffet?» sa hun pludselig.

«Nei, jeg har ikke truffet ham, jeg har bare set snippen af hans klædebon.»

«Naa?»

«Leif Erlandsen. Han reiste med det tog, jeg kom med.»

«Reiste? Hvorhen?» spurgte fru Sigrid og var glad ved, at ilden kasted sit røde skær over hendes ansigt.

[125] «Ikke saa langt endda. Dét er det morsomme. Jeg forhørte mig naturligvis. Ved dere, hvor han bor?»

«Naa?»

«Paa «Fjeldslottet». Der har han bod i over en maaned.»

«Fjeldslottet», tænkte fru Sigrid. «Jo, det var det, skydsgutten talte om.»

«Der gaar bane did,» sa fru Lisbet. «Det ligger midtveis mellem byen og her, men man reiser til en station høiere oppe – saadan i en runding,» hun viste i luften. «Det ligger høit, svært høit; men der gaar en genvei fra stationen, saa man kan naa derop paa en tyve minuters tid.»

«Hvor du ved god besked,» lo hendes mand.

«Du kan skønne, jeg forhørte mig. Om jeg skulde faa lyst til at besøge ham.»

Nogen dage efter stod Holger Dyring ude paa gaardspladsen en eftermiddag. Han malte og sang:

«Lystige unge dage!
Pigerne svinger let om i dans,
pigerne vil ha mage,
helst naar de danser vals.
Lystig og let de dreier sig omkring,
helst danser hver med kæresten sin.
Men mange har forloret sagen
blot ved sin ustadighed.

Pigerne danser gerne,
naar vakreste gutten tilbyder sig,
men kommer der en simpel,
nødig de gaar ivei.
[126] Nei, med ham i dansen ei de træde vil,
ti de finde sig for gode dertil.
Men frem kommer den, de liker,
aldrig de siger nei.

Vogt dig i ungdoms aara,
da vanker du ustadigen om;
let du kunde bli bedaara,
før du til manddom kom.
Angrer du dig, naar du bliver gift,
angrer du dig, naar du bliver mand, –
gør *aldrig*, hvad du angrer,
ti da falder tiden lang.»

«Det er hans sidste vise,» sa fru Lisbet, som sad og gav hønsene mad. «Gud ved, hvor du faar alle de viserne fra.»

«Liker du kanske ikke den. Nei, nei.» Han sang videre:

«Du har hørt, at jeg skal gifte mig,
og du har hørt, hvem jeg skal ha!
Jeg skal ha en vakker jente,
som heter Lisbet og staar sig bra.
Jeg vil elske hende,
jeg vil tro hende,
jeg vil give hende silkekjoler,
jeg vil lade hende gaa paa roser,
og jeg vil drikke hendes brudeskaal!

Naa ja. Silkekjolerne dem skal vi nu nu ikke snakke for høit om. Dem har du nok faat skaffe dig selv. Jeg skal sige Dem,» sa han til fru Sigrid, som sad paa trappen, «at Lisbet, hun var virkelig en jente, som stod sig bra. Lisbet har lidt penge, hun.»

«Ja, og nu synes jeg snart, vi skulde gøre noget,» sa Lisbet.

[127] «Gøre noget?»

«Noget morsomt, ja. Ture lidt. Vi kan da ikke sidde her bestandig.»

«Altid har du slig uro paa dig. Jeg synes, vi har det saa bra, her vi er.»

«Ja, fordi du faar malet. Men vi da – fru Strøm og jeg? Nu skal jeg sige dere noget, som jeg har tænkt paa,» sa hun. «Om en uge kommer jo prinsen til G ..., og da skal det være stor stas. De har

aldrig havt besøg af nogen prins før der i smaabyen. Og da reiser vi ind alle tre og ser paa indtoget.»

«Det var ogsaa noget,» mente Dyring. «I det styret og den trængselen. Nei, da takker jeg for at bli, hvor jeg er.»

«Jo, vi reiser nu, vi,» blev fru Lisbet ved. «Ikke sandt, fru Sigrid?»

«Jeg ved ikke, jeg. Det er jo en hel uge til endnu.» Hun reiste sig med det samme. «Jeg tror, jeg vil gaa en tur,» sa hun.

«Skal De nu streife om igen,» sa Dyring. Han holdt op at male og gav hende et hurtigt blik.

«Bare lidt op i aasen der,» sa hun. «Der er vakkert om aftenerne.»

«Ja, men De er saa god ikke at bli ude langt over aftenstid som igaar. De skræmte jo vettet af os. Jeg liker *slet ikke*, at De færdes saadan ude alene,» sa han i en streng tone.

«Har du hørt sligt!» lo fru Lisbet. «Hun er da et voksent menneske.»

«Ti stille du, Lisbet. Lig bare stille i kista di, du. Doktor'n han ved det nok bedre end du. Jeg skal sige dig det, at andre, de kan gerne gøre sligt. Men hun der, hun skal helst holde sig med folk. Ellers kunde hun gerne bli borte en kveld. Bli taget i berg.»

[128] «Ja, De skulde set paa Holger igaar,» sa fru Lisbet. «Han fløi omkring som forstyrret, fordi De ikke var kommet hjem til klokken 9.»

Fru Sigrid havde ganske vist faat det med at «streife om». Længslen og noget af hvileløsheden fra før jog og drog hende; først naar hun var alene midt ude i den vide vilde natur, fik hun mere fred, eller dragelsen følte der mindre smertelig, den blev til blid vemod. Gennem skovbryn og langs elven, paa høiderne og over den ensomme mo gik hun; var der et sted, hvor hun kunde se vidt omkring, stansed hun. Hun havde lyst til at kalde høit, sætte haanden for mund som en lur ud i aaserne. Gik solen ned i rødt, og aftenluften var sval, satte hun sig og hvilte. Men altid droges hendes blik som hendes sind mod den kant, hvor «slottet» laa, slottet, hvor *han* bode, prinsen, den *anden* prins, hendes prins. Hun saa i tanken genveien, den benvei, som førte op til hans slot, *saa* sig selv stige den trin for trin. Men hun vidste og tænkte: Did gaar jeg ikke! aldrig, aldrig ... er han end mere for mig end far og mor! – Og hun drømte og lytted til fuglene, som gik til ro, og til elvens brusen, lod de lune aftenvinde vifte om sig og vendte tilbage til huset og til de venner, som var blit hende kære, – for det meste gladere i sind, end hun var gaat ud. Det blev et slags styrketure; nu som før sa hun til sig selv: «Rolig, rolig! Ikke et skridt, før tilfældet eller skæbnen fører ham i min vei!»

III.

[129] Inde i byen gjorde de store forberedelser for at modtage landets prins, som var paa reise nordover. Byen havde ikke set slig stas siden for 25 aar siden, da kongen reiste igennem til

kroningen. Folk strømmed ind fra oplandet rundt omkring, for det dér vilde ingen lade gaa sig forbi.

Der blev bygget æreport og hængt kranser paa alle huse; hele staden var som et stort blomstertorv. Om aftenen skulde der være fyrverkeri og illumination og bal i «Harmonien».

Fru Dyring havde tilslut faat baade sin mand og fru Sigrid til at være med. De tog skyds og kørte de par mil til stationen, derefter var det en halv times reise med jernbanen. Da de kom ind i byen, traf malerens straks bekendte, og der begyndte en stor turing og lystighed.

I det største hotel i byen var der en vældig havesal eller glasveranda, og der havde de allesammen faat sig udmærkede pladser med oversigt over hovedgaden og indtoget. De saa prinsen med suite, hørte endog nogenlunde ordførerens tale og saa hvidklædte piger kaste blomster.

Siden kom to af de hvidklædte piger op i hotellet, og Dyring holdt et svare gøn med dem. Derefter gik hele selskabet ud og spiste middag.

Efter kaffeen spaserte de en stund om i byen og saa paa stasen. Mens de gik der, kaldte Dyring paa sin kone, som gik foran med fru Sigrid og en af herrerne.

«Lisbet,» sa han. «Nu har vi stelt os ilde. Vi har glemt én ting: at bestille natteløgis. Hotellerne er formodentlig ganske overfyldte.»

[130] «Der maa da vel findes rum et sted,» mente hun.
«Forresten er det sandt, hvad du siger.»

Hun spurgte de andre: Jo, de havde plads allesammen. Det havde de sørget for itide.

Dyring lo. «Saa kommer vi sandsynlig til at ligge paa gaden inat. Nei, at ikke De, som pleier at ha et øie paa hver finger, kunde huske paa det da,» sa han til fru Sigrid paa sin vanlige ærtemanér.

Men fru Sigrid havde nok ikke tænkt paa det, det maatte hun tilstaa. Men nu kunde de jo gaa omkring og høre efter, hun skulde gerne følge med ham.

De to gik. De forhørte sig i byens tre-fire hoteller, men der var flere end nok overalt. Saa prøved de i privatlogiser og pensionater; dem var der rigtignok ikke mange af, og i de, som var, fandtes ikke plads for en kat.

«Hvad fan skal vi gøre nu?»

«Vi faar reise hjem igen,» sa fru Sigrid, der som sedvanlig var træt og syntes, hun havde havt nok af fornøielsen.

«Den lange veien? nei, ved De hvad,» han saa paa klokken. «Der gaar ikke tog nu før klokken 9; vi vilde komme til at køre i hele nat. I regn formodentlig.»

«End paa skydsstationen da?» sa fru Sigrid og syntes, hun fik en lys ide.

«Paa skydsstationen i B ...? Den fillestationen! Der findes ét værelse til udleie; jeg maatte altsaa ligge i stalden eller udenfor døren, eller paa gulvet ved Deres fødder. Nei, De faar finde paa noget andet.»

«Ja, da ved jeg ikke mere, jeg,» sa fru Sigrid.

«Vi faar gaa tilbage til «Britannia»,» sa Dyring. «Kanske fruender kan gi et eller andet raad.»

De gik tilbage til «Britannia» og fandt endelig ^[131] fruender, som stod med begge hænder fulde af dækketøi og travlhed.

«Ja, jeg ved virkelig ikke,» sa hun og tænkte efter i raadvildhed. «Skal herskabet bli her en tid?»

«Nei, vi tænker at reise hjem imorgen. Stasen er jo over.»

«Ja, men kan saa ikke herskabet ta med toget til S..., det er bare en halv time; og derpaa ta skyds op til «Fjeldslottet»? De tar imod gæster der. Vi har oftere sendt folk herfra, naar vi ikke har plads. Det ligger jo i Deres vei, og stedet er værd at se, hvis De ikke har været der.»

«Den ide var ikke saa gal, hvad?» Dyring vendte sig til fru Sigrid.

«Aa nei, kære – er det værdt – det ligger saa høit.» Hun kunde ikke finde paa noget andet at sige i øieblikket.

«Det var ogsaa en grund! Naar der nu ikke er anden udvei ...»

«Men jeg vil helst slippe ... jeg er saa træt ... kan vi ikke faa ligge paa en eller anden sofa her?» sa hun i sin kvide og følte sig underlig mat i knærne.

«Er De gal, barn – eller rettere – er De ikke rigtig frisk. Saa, ind med Dem paa sofaen der. Sæt Dem nu og hvil Dem, mens jeg taler med Lisbet. Det er rimelig, De er træt, slig som vi har travet.»

Han forsvandt. Tyve minutter efter kom han og Lisbet tilbage, *hun* naturligvis straalende over forslaget. «Nu har vi telefoneret efter værelser. Det er jo, som det var laget. Saa besøger vi Erlandsen ogsaa.»

«Ja,» tænkte fru Sigrid, i mathed. «Undres, hvad han siger og tror om det besøg. Og alligevel ... en fin, dirrende tone lød i hende: «iaften skal jeg se ham.»

[132] «Det er endnu en time, til toget gaar. De er saa god at bli liggende, hvor De ligger,» sa Dyring. «Se om De kan faa sove. Her kommer ingen ind i kabinettet, og nu lukker jeg døren. Om tre kvarter kommer vi igen og henter Dem.»

*

Skydsen drog sig langsomt og besværlig opover den brede, men meget bratte og krogede kørevei, som førte til «Fjeldslottet».

Det havde truet med regn, men regnen kom ikke. Det var halvklart og nymaane, dens smale halvform var saavidt synlig. Skyerne drev i halvlyset. Fru Sigrid læned sig tilbage mod den noget ubekvemme ryg i køretøiet og prøved at faa greie paa landskabet omkring hende. Men alt gled ud i ubestemte, gaadefulde former.

En fos's brusen hørtes sterkt, som den kunde være lige nær ved, men den var ikke saa nær. Det lød bare saa i aftenstilheden og kanske mod uveir.

Nedenfor gik elven. Brattere og brattere blev veien, den tog lange store, krogede svinger. Det gik for en stor del gennem

løvskov, og træerne suste omkring dem. Nærmere, nærmere tænkte hun og var slet ikke glad.

Fru Sigrid havde noget skrækkeligt paa sin samvittighed. For vel otte dage siden havde hun afsendt et brev til ham. Nu var det hende ufatteligt, at hun havde gjort det, men dengang *maatte* hun.

Det var det samme som altid. Trang til, at han skulde se det paa samme maade som hun, trang til at aande *sit* standpunkt, *sit* væsen, sin sjæl ind i hans. [133] Uro for, at han skulde være vred paa hende, frygt for hele hans forskellige opfatning drev hende mægtig. Hun maatte dække over, og hun skrev som til en ven og kamerat, skrev rolig og overlang, om end med en inderlig tone. Hun prøved at gi det hele en karakter, som hun i grunden vidste, at det ikke længer havde eller efter det indtrufne godt *kunde* ha mellem dem. I det hele: skrive, efter sligt noget. Det tænkte hun nu.

Hun havde ikke ventet svar paa dette brev, og der var da heller ikke kommet noget. Som næsten altid angred hun efterpaa, endda det havde været en saa stor lettelse, da hun skrev. I sin evige træthedstilstand havde hun en underlig stadig trang til at klare, klare sine egne tanker, som mased og arbeided med en vedholdenhed, som stundom gjorde hende angst og ganske hjælpeløs. Havde hun saa faat dem paa papiret og dette afsendt, hændte stadig det samme: En stund følte hun befrielse, senere en ubestemt tyngde og endte med at angre det hele.

Nu, det var ikke noget at gøre ved. Der sad hun i vognen, og hestene og skæbnen førte hende nærmere og nærmere.

«Der ser vi et glimt af bygningen,» sa Dyring og pegte op inde mellem træerne. «Det lyser gennem vinduerne, og musik – hør, hør!»

– Saa gjorde veien den sidste sving, og de kørte ind paa gaardspladsen.

De opfattede i farten to-tre bygninger, som de senere ved dagen iagttog: af lysrød mursten med et skinnende blaat blankt taarn over midtfløien. Der var brat ned til alle kanter. Det lyste fra vinduerne, og stemmer hørtes, enkelte hviskende. Hun opdagede mørke skikkelser og enkelte grupper, som fortonede sig hist ^[134] og her mellem træerne og den terrasseformige haves gange.

De reisende var ventede. Der stod en underlig fremtoning paa trappen lige under en lygte af mangefarvet kulørt glas.

«Det var som pokker,» sa Dyring halv sagte. «Jeg mener, det er selve 'troldkærringen'.»

Hun var stor og høi og sterkbygget, men mager; et ubegribelig uregelmæssigt ansigt bag et par hornbriller. Næsen var lang og stod for meget til den ene side; hun havde en bred mund med store, ganske vakre, men uregelmæssige tænder, og hun stod og smilte ganske venlig.

Med det samme begyndte igen musikken at spille indenfor.

«Velkommen,» sa dette væsen med rolig, venlig, lidt «knirkende» stemme. «De kommer lige op i en improviseret tilstelning. Men det er bare ungdommen, som tar sig en svingom. Vi maatte jo feire prinsen her ogsaa.»

«Det er bra,» sa Dyring. «Vil fruene vise os vore værelser, saa gør vi en smule toilette. Og derefter kommer vi ned og danser, vi ogsaa.»

Da de var kommet ovenpaa, sa fru Sigrid, ganske smilende, men bestemt: «Jeg er saa træt, mine venner, at jeg har besluttet at bli heroppe iaften. Jeg faar lidt mad op, og saa lægger jeg mig ganske rolig. Dere gaar ned og danser og fortæller mig siden, hvad dere oplever.»

De prøved at overtale hende, men det hjalp ikke. Tilsidst gjorde de to andre sig istand og gik ned.

Fru Sigrid pusted ud ganske lettet. Hun saa sig om i værelset, som var bygget af hele bjælker, umalet og ferniseret. Det saa koselig ud. Hun ringte og fik [135] te, derefter klædte hun af sig og la sig rolig i den gode seng, mens musikken lød nedunder, og hun kunde høre, at de dansed. Mere og mere drømmeagtig lød musikken, og tilsidst sovned hun.

– – Fru Lisbet tog sagte i døren, det var en stund efter midnat.

«Er De vaagen? kan man komme ind?» Hun kom smilende hen til sengen, det mørke viltre haar stod i en sky om hendes friske ansigt. Hun fortalte om det improviserede bal og var meget henrykt.

«Det er et storartet sted. Holger er aldeles indtaget i det. Han siger, at han vil bo her i vinter.»

Holger stak hodet ind af døren. «Forstyrrer hun Dem ikke?»

«Nei, jeg vil gerne høre,» sa fru Sigrid.

«Da kan jeg sige Dem, at her findes en sjelden dyresamling, som man gerne burde studere lidt nøiere.»

«Du kan selv være et rart dyr,» sa fru Lisbet. «Gaa nu med dig, det gaar ikke an at besøge damer paa sengen saa sent.»

Dyring forsvandt, eller hun lukked resolut døren igen for hans næse.

«Vi havde slig moro,» sa hun. «Her er flere nydelige damer og et eksemplar af en doktor. Og Erlandsen var storartet, men han danser ikke videre. Vi fortalte ham naturligvis, at vi havde Dem med. Jeg husker ikke, om han bad hilse Dem, men han mente det vist. Forresten,» la hun til, «han var ikke ganske som derinde i byen. Der var ligesom noget *over* ham ... lidt barsk og indesluttet. Han skriver kanske paa noget.»

«Vi blir over imorgen,» sa hun. «Og imorgen kommer De ned.»

[136] Men morgenen efter følte fru Sigrid sig virkelig syg. Om natten havde hun ligget vaagen og tænkt over, hvor fortvilet galt det var, altsammen. Han *maatte* jo tro, at hun nu var der for hans skyld.

Og brevet, brevet.

Hun var den legemliggjorte onde samvittighed. Hun turde ikke gaa ned. Ja, naar en kunde lade som ingenting, være ovenpaa, ligeglåd. Men hun vidste, at hun ikke vilde kunne beherske sit udtryk og le det bort i overgivenhed – og om ikke andet, vilde hendes udseende virke nedstemmende paa ham. Saa havde hændt før. Alt kan tilgives, naar der er godt humør over det, suverænitet.

Og en kan ha den i sit indre, men maa kunne vise det i sit ydre, hvis menneskene skal tro paa den, ti menneskene ser paa det ydre.

Saa tænkte hun viselig og blev liggende udover formiddagen i en ubegribelig stod mathed.

«Dette gaar ikke an,» sa Dyring og gik lige ind. «Jeg sender doktoren paa Dem. Hvad har vi doktor for ellers.» Han forsvandt, før hun fik tid til at sige, at hun ikke brød sig om nogen doktor.

«Doktor Bjørnsgaard,» sa han til en mørk, sterkbygget yngre mand, som stod nede i gangen og holdt en konference med «troldkærringen». «Kan De skaffe vor patient noget styrkende. Hun blir rent liggende kvar for os.»

«Er fru Strøm syg idag ogsaa?» spurgte fru Gildebo og saa gemytlig paa Dyring bag sine stygge hornbriller.

«Ja, vil ikke fruén se til hende? Jeg tror, hun trænger en stimulans. Men skræm hende ikke,» sa han halv dæmpet efter hende.

Doktoren smilte lunt. «Saadan gaar det alle fra først af,» sa han. «Men hende venner en sig snart til.»

[137] «Ja, jeg kan saa godt tænke mig, at de gale maatte ha svær respekt for hende.»

«Hun holder god disciplin, *hvor* hun er. Storartet administration.»

«Gift, altsaa?»

«Enke i mange aar.»

«De siger, hver mand kan faa en kone,» mumled Dyring. «Men en kunde begynde at tro det modsatte ogsaa.»

«Doktor! vil De komme lidt herop,» lød lidt efter fru Gildebos eiendommelige stemme oppe fra trappen.

«Hallo!» doktoren efterkom anmodningen.

«Vi faar give fru Strøm et eller andet, saa hun kan komme ned til middag. Jeg tror ikke, det er andet end mathed.»

Fru SigrId sad opreist i sengen, da doktoren kom ind.

«Er det daarlig med fru en? – nei, er det fru Strøm? ja, vi har jo været sammen før. Vi har sunget i kor sammen,» sa han til «troldkærringen», som var kommet ind bag efter.

«Ja vist, doktor Bjørnsgaard, jeg husker det nok. Vi stod paa hver vor side og studerte hinanden. Men kunde De give mig noget, saa jeg orker at gaa ned? Det gaar jo ikke an, at jeg ligger her, naar vi skal reise imorgen.» Med det samme hun sa det, slog det hende, at det var, ligesom hun alt havde kendt disse to mennesker saa længe, der var noget hjemligt ved dem. «Jeg tror, jeg vilde bo her for rigtig, hvis *han* ikke var her,» tænkte hun og saa paa de venlige ansigter. «Kan vel forstaa, at han liker sig her.»

«Jeg skal hente noget til Dem,» sa doktoren, da han havde forhørt sig lidt. «Saa skal De prøve at sove en stund, og derefter tænker jeg, De kan gaa ned.»

[138] Han gik efter styrkedrikken, og fru Gildebo gik efter at ha klappet fru SigrId over haaret med en haand, som var stor og saa

underlig blød, at der ligesom ikke fandtes ben, men bare bruske i den.

*

Den store spisesal nedenunder kunde mest ligne en gammel nordisk kæmpehal, med høit bjelkeloft og svære egestolper. Der var en sjelden samling af oldsager, horn og drikkebægere, vældige skinnende messingfade og en hel del gammelt sølv, ti doktoren var samler. Svære dyreskind var udspændt her og der, aaklæder paa væggene; rensdyrhoder og elghorn over dørene. Det hele gjorde et imponerende indtryk af stor stil og ægthed, og det eiendommelig høie og lyse, som var over saavel denne hal som de øvrige beboelsesrum, blev vældig forhøiet ved udsigten. Ikke alene var den paafaldende rig og skøn med skove og høidedrag, vidder og blaanende snefjelde; men fra de store vinduer fik man paa grund af høiden et sært indtryk af, at dette «slot» ligesom hang og svæved i luften.

To lange borde gik sidelangs spisesalen.

Fru Sigrid havde taget mod til sig og var gaat ned til middagen. Hun fik plads ved siden af doktor Bjørnsgaard og ikke langt fra fru Gildebo. Dyring og frue sad ved det andet bord, hvor det gik livlig og lystig til. Dér oppe for den øverste ende, ligesom i høisædet, viste sig Leif Erlandsens høie skikkelse.

Hun saa det altsammen ligesom i en drøm. Hun havde hilst paa ham, men heller ikke mere. Han havde holdt sig for sig selv og «arbeidet» hele formiddagen. Der laa endnu noget over hans ansigt, [139] som kunde være den sidste rest af tankearbeide, men

ogsaa ligne en formørkende sky. Men han lod til at være ganske i humør nu og underholdt sig livlig med sine bordfæller.

Doktor Bjørnsgaard saa opmuntrende paa fru Sigrid med sit brune blik. Han havde en evne til at smile med øinene, en tiltalende stemme og maade at være paa. Hun følte velgørende hans nærværelse, men sad ellers med en fornemmelse af, at hun slet ikke greied det. Hun var ør af mathed, af de mange mennesker og de nye fremmede omgivelser, ør endnu af styrkedrikken, hun havde faat. Og «samvittigheden» plaged hende slemt, den og hendes vanskelige stilling.

Saa meget mere, som hun dybt i sig selv ikke kunde komme fra den tro, at det alligevel inderst, aller inderst inde var hendes egen dragelse og lønlige ønske, som havde hidført denne hændelse, der saa ud som et tilfælde.

Ja, nu sad hun der. «Herregud,» opmuntred hun sig selv, «man maa da kunne bære en situation.» Og hun retted sig og sad tilsyneladende ligegyldig. Prøved at lade som ingenting, skønt hun havde en fornemmelse af, at de rent ydre kræfter ikke strak til.

Hvad *han* tænkte, var ikke let at se. Han sad optaget og vendte ikke sine øine videre til den kant, hun sad. Hun turde heller ikke se derhen.

Middagen drog sig til ende. De mange mennesker reiste sig under livlig støi og passiar og fordelte sig i de andre rum. Der var en stor lys salon med en utallighed af «situationer» og blomsterhjørner; den var holdt i mere moderne stil. Flygel, et par statuer og flere større malerier, to mærkelige kunstig udskaarne skabe i gammel stil og hylder med porcellæn og kunstsager.

Udenfor en vældig søileveranda. Længere inde, [140] forbundet med salonen ved portiører, fandtes et kabinet, og paa den anden side «peisestuen».

Dér havde de leiret sig nu, kliquen, d.v.s. Erlandsen, en sagfører Elligers, to-tre damer og Dyrings; doktoren og fru Sigrid kom lidt efter. Han havde vist hende om.

De havde tændt paa et stort baal, ti dagen var ganske kold og mørk; det var midt i august. Ret som det var, løb der børn gennem stuen; de «hørte til» en eller anden af gæsterne; der var ikke faa af dem. Erlandsen sad lidt fra de andre og spille brætspil med en liden pige med langt lyst kruset haar og et uskyldigt ansigt. Han lo undertiden og talte til barnet eller hen til de andre, som det faldt sig.

Dyring la et par store birkevedkubber paa ilden og indbød fru Sigrid til at sætte sig hen til ham «og varme sig». Kaffe kom ind, en af de unge damer, en høi slank brunette, bød den om, og sagfører Elligers, som var en liden rund fyr med et humoristisk ansigt, hjalp hende. Men hun paastod, at han ikke duede til opvarningspige, for han kom til at vælte flødemuggen. Et par gange stak fru Gildebo sit mærkelige fysiognomi ind af døren og forsvandt lige fort igen. Fru Lisbet fortalte doktoren om prinsestasen igaar; han havde ikke været i byen, hvad hun fandt mærkværdig.

Inde paa flygelet begyndte en halvvoksen pige at klimpre «Under dobbeltørnen». Doktoren gik til døren og vinked: «Hys, Vanda! ikke musik nu. Den pigen er begavet,» sa han, «men hun spiller i tide og utide. For tiden gaar det løs med «Dobbeltørnen».^{k59}

«Hr. Erlandsen maa *ikke* ha sterk kaffe,» sa brunetten. «Han taaler den ikke.»

«Aa *tøv.*»

[141] «Ja, dere kan tro, vi maa passe paa Erlandsen. Naar han sidder ude, gir vi ham et teppe om skuldrene. Han er ligesom lidt syg af sig.» Hun gik hen med en kop kaffe og saa paa ham med et blik, som ikke var frit for «ømhed».

«Men naar han bor her, blir han snart frisk,» mente en anden af damerne.

«Og her vil han bo – ja, hvordan var det – saa længe De har raad, ikke?»

«Saalænge jeg har raad, ja. Her vil jeg opslaa min residens. Det er mit slot,» sa han paa sin legende maade, mens han spille.

«Ja, Erlandsen mener det alvorlig. Han har alt betinget sig forskud,» lo doktoren.

«Ligesom hos forlæggerne, ja, Men De vil staa Dem paa mig tilslut. Vær vis paa det.»

«Hvordan gaar det?» sa brunetten venlig til fru Sigrid, som mest var stille. «Tak,» sa hun og smilte. Hun sad og saa paa, hvordan ilden spilled paa de andres ansigter, hørte paa passiaren og holdt det gaaende.

Erlandsen reiste sig fra brætspillet; han havde tændt en cigar og blev staaende ved baalet henne hos de andre.

«Fortæl noget, hr. Erlandsen,» bad en af damerne.

«Ja, hvad skulde det være. Nei, jeg ved ikke noget. Fortæl noget, en af de andre. De, fru Strøm,» vendte han sig med ét mod fru Sigrid. «De var saa flink til at fortælle i Paris,» lo han.

Hun fik følelsen af, at han vilde opmuntre hende. «Apropos,» blev han ved i almindelig samtale tone, «har De hørt noget fra Lundin?»

«Nei, vi bestemte os til, at vi *ikke* skulde korrespondere.»

[142] «Saa?»

«Men han kommer kanske til Norge.»

I det samme blev de afbrudt ved, at «posten» kom. Der var breve baade til den ene og anden, og baade selskabet og konversationen spredte sig. Nogen gik ind i salonen, hvor der alt var tændt lys.

Fru Sigrid blev siddende alene inde ved ilden. Hun tænkte ikke over, at de andre var gaat. Hun holdt den ene arm sluttet om jernstolpen, som holdt arnetaget, [k60](#) og stirred ind i ilddybet.

– «Sid ikke saa nær ved ilden,» sa med ét en stemme inde fra mørket. «Det er ikke sundt.»

Det gav et ryk i hende. *Var* han der? Hun saa sig om, indover i det store mørke rum. Hun skimted hans skikkelse henne i dunkelheden. Han maatte være kommet sagte ind, ti hun saa ham gaa ud. Der var vist ingen i værelset nu, undtagen hun og han.

Med ét blev hun grebet af en næsten uvittig angst. Skulde de tale sammen, de to alene, nu, – hvad skulde hun sige til ham? Hun

kunde ikke greie noget, turde ikke røre ved brevet, situationen, ikke noget af dette, de kanske begge tænkte paa ... Og unaturligere end alt at sidde og tale om ligegyldige ting! – Hun sad lige midt i skæret af ilden, midt i lyset, han saa hende, hun ikke ham. Hun kunde ikke søge ham derhenne i mørket ...

Hun sad et halvt minut, taus, fandt ikke ord. Saa reiste hun sig og forlod rummet.

– – De talte ikke sammen senere om aftenen. De snarere undveg end nærmed sig hinanden. Dyrings og fru Sigrid skulde reise tidlig næste morgen; maleren var bestemt paa det for sit store billedes skyld. Men til fru Gildebo og doktoren sa han, da de skiltes om aftenen: «Om to maaneder har De os kanske igen. [143] Hvis verden bare staar til mikkelsdag, [k61](#) blir det ikke sidste gang, vi besøger «Fjeldslottet».»

«Ja, velkommen skal dere være.»

De stod ude i gangen og sa farvel under den kulørte lygte. De tre maatte over gaardsrummet for at naa sine værelser, som laa i sidebygningen. Det regned. Erlandsen rakte fru Sigrid i taushed en opslaat paraply. Hun syntes at læse noget som medlidenhed i hans blik.

*

Nede i dalen fortsatte de sit vante liv og tænkte at bli der et par uger endnu. Dyring skulde ha sine billeder færdige, og fru Sigrid havde ingenting, som det hastede at reise til byen for.

Eftersom de fjerned sig fra «slottet», og ængstelsen og spændingen fortog sig, blev hun som sedvanlig mere rolig. Men

det varte ikke længe denne gang; hun begyndte snart igen at streife hvileløs om.

Hun angred. Og følte en ulidelig længsel.

Angred? Ja, baade paa det, hun havde gjort, og paa det, hun ikke havde gjort. Ikke mindst det sidste.

Naar hun *var* der, kunde hun saa ikke talt med ham? Det syntes hun nu. Selv gav han hende anledningen, og havde hun det gjort, saa kunde kanske alt været godt og klaret. *Nu* vidste hun ingenting, ikke, hvad han tænkte.

Ingenting. Og hun længted, længted. Men vilde ikke hans medlidenhed. Den saared hende, netop fordi hun havde været saa «nede».

Frem og tilbage gik hun og virred med disse tanker, som var ganske modstridende. Men over det altsammen steg længslen høiere og høiere. Hun havde nylig været ham saa nær; og han havde været god. Stod hun i gæld til ham? – Og nu havde hun paany ^[144] gjort en ting *halvt*; igen uventet vist sig og gaat igen som en gaade!

Men hun *var* jo ikke skyld i, at de kom derop. Ak, det var altsammen ikke til at bære.

Saa fandt hun en dag paa, at hun vilde telefonere til ham. Kalde ud i aaserne, haand for mund som en lur!

Men ikke saadan paa det uvisse; hun vidste, hvad hun vilde sige. Hun vilde spørge ham, om hun maatte skrive og sige, hvad hun gik og tænkte paa – og faa et svar, hvad *han* tænkte.

Da det hos hende aldrig var langt fra beslutning til handling, gik hun næste dags eftermiddag til landhandleriet, hvor der var talestation. Og da havde hun alt skrevet.

Hun ringte op, fik stedet, nævnte hans navn, ventede. Det varte lidt. Saa hørte hun hans stemme.

Hun sa, hvem hun var, og han svarte, lidt determineret^{k62} i tonen, som han tog sit standpunkt. Han spurgte, *hvor* hun var, og de talte lidt. Saa bad hun, om hun maatte sende brevet – og faa et svar fra ham.

Ja ..... hun fik det da. Men stemmen syntes hende haardere.

«Nei, dette er i grunden fælt,» tænkte hun.

Og som om hun maatte faa sagt ham det, sa hun med ét:
«Erlandsen! De *skal* ikke tro, at det var med vilje, jeg kom op paa «slottet» forleden.»

Da lød hans stemme *meget* haard og vred ind i hendes øre:
«Kære! De behøver ikke at gøre det bitterste rede for det. Det er mig knusende ligegyldig, om De kom med vilje eller ikke.»

«Farvel!» sa hun.

«Farvel saa længe.»

[145] Efter dét tænkte hun længe paa, om hun skulde sende dette brev, hvor hun spør, om hun er i gæld til ham. «Knusende ligegyldig?» *Den* gjorde ondt. «Ja,» tænkte hun – og var vel ikke saa langt fra sandheden – «han er vel saa træt af alt dette, frem og tilbage: var det ikke «lygteemandsskin», han kaldte det – Dyring?»

Hvordan skal det ende? gik det gennem hende et øieblik med angst. Men hun var ikke istand til at tænke rigtig tilbunds i en tanke.

«Knusende ligegyldig.» Paa en maade staalsatte det. Jo, hun vilde alligevel sende brevet. Det viste da en slags forstaaelse af sagerne, i hvert fald.

Tre dage efter fik hun svar. Det var ikke langt, og saa greit som mulig: «Tak, der var ingenting, som stod paa. Han klarte det udmærket. Og nu fik det være slut med «feberen». Naar de næste gang traf hinanden, da skulde de prate og være sammen som udmærkede venner. Mere havde ikke han at sige.»

Denne skrivelse gjorde den velgerning at skaffe fru Sigrid ro for en stund. Den var som et koldt styrkende bad. «Ja, var det da ikke netop det, hun mente. Netop dét, hun helst vilde?»

Sit inderstes aller dybeste rørelser kendte hun vel ikke saa helt, ikke hun mere end andre. Men foreløpig var hun glad for, at hun slap at grunde mere over disse ting. Hendes hjernemolekyler var altfor trætte.

Tre uger senere, da Dyring var færdig med to større billeder, reiste de alle tre ind til hovedstaden.

IV.

[146] Det var i de aller sidste dage af oktober.

*

En vakker høst havde det været. I halvanden maaned det aller skønneste veir; det var, som september og oktober efter evne vilde gi menneskene igjen for, hvad de havde tabt i den regnfulde sommer.

Hovedstaden og omegn saa ud som sedvanlig; løvet var temmelig tyndt paa træerne nu, og de mange farver havde tabt sig og mest gaat over i gult og sodbrunt, med enkelte vakre røde streif endnu. Det havde blæst et par dage, og faldne visne blade laa i hauger og dynger hist og her. Men med ét var luften blit klar igjen, og nu var det vakkert og stille, ganske lidt køligt. Det skønneste spaserveir.

Og folk leved sit vante liv, baade paa «vestkanten» og andre steder.

Sigrid Strøm bode igen paa sin «hybel». Men hun var snart træt af det nu. Engang havde hun sværmet for hybler, for at bo alene og være sin egen herre og komme og gaa, som hun vilde. Nu forstod hun skævheden og det fattige og mangelfulde ved det liv, og istedenfor at misunde de unge mænd og andre, som var nødt til at føre restaurations- og udeliv, syntes hun snarere inderlig synd paa dem.

Dette altid at maatte *gaa ud* for at finde nogen og noget, og saa – gerne om aftenen, i al slags veir og besvær – gaa hjem igen, ikke til et *hjem*, men til en tom stue, hvor en kanske finder igen de kedelige eller ængstende tanker, en har ladet tilbage, da en gik ... nei, det kan ikke være sundt, tænkte hun. [147] I al fald passer det ikke for mig. Hun tænkte paa en forandring. Men hun havde en

skræk for pensionater, for lange, trange mørke gange og daarlig luft ... al den trivialitet, som følger med smaa forhold, dyr husleie og besparelsessystem.

Spare? aa ja, det maatte vel nogen hver. Det kunde en ikke lægge nogen tillast. Nu blev hun vel snart nødt til det selv. Det var skrækkeligt, hvor mange penge hun havde brugt i det sidste aar.

En stund i denne høst havde hun tænkt, at hun vilde søge en post, enten paa et kontor, i en bank eller lignende, faa noget regelmæssigt arbejde. Men hendes mangeaarige huslæge, som hun nu og da traf i sin svogers hus, og som hun igen havde spurgt tilraads, raaded hende til at vente en stund med det. Han trode ikke, hun taalte det, ikke endnu. Hun skulde bli ganske frisk, gaa meget, bo paa et sundt sted. Ja, der var jo slet ikke saa galt her oppe, ganske landligt. Han gav raad og medicin.

«De har en sterk natur,» sa han, «den vil hjælpe Dem over. Giv bare tid. Det er følger af sygdom og overanstrengelse,» sa han som før. «Men De ser alt meget bedre ud. Ser De, den udenlandsturen hjalp Dem, den havde De godt af. Hvad sa jeg?»

Hun tænkte i stilhed, at dét var nu ikke saa sikkert, og at skinnet mulig kan bedrage, endog en doktor. Men – der var jo ikke egentlig noget. Hun havde havt det nogenlunde bra i høst og var glad og fornøiet – saadan i det hele. Livet var jo rart, og meget var underlig og uvisst ... man gaar saa mangen gang ligesom og venter paa noget; hun kunde føle det saa, hun som andre. Ja, nu skulde hun gøre, som doktoren sa.

[148] Hun var meget i sin svogers hus, stelte med børnene, syde smaating og spille for dem. Men bo der fast vilde hun ikke. «Til et

ægteskab hører ikke tredjemand.» Det var de forresten enige om alle tre.

Og nu var det i de aller sidste dage af oktober.

– – «Lille Aagot skal være med tante Sigrid til byen og købe rød hue.» Et lidet væsen paa 4 aar løb om paa gulvet og gentog ordene i henrykkelse.

«Ja,» sa tante Sigrid, som stod i en lang forverkskaabe og drog hanskerne paa, «og naar det blir lidt koldere, skal vi købe røde vanter ogsaa, og saa skal du ud og age.»

«Aa!» sa den lille og smilte over hele det søde runde ansigt.

«Og nu skal vi køre i den elektriske sporvogn. Kom, Aagot.» Og saa traved de afsted, saa fort det lod sig gjøre med Aagots smaa ben.

– De var nys stegne ud af sporvognen og gik mod en af hovedgaderne, da fru Sigrid fik en fornemmelse, som hun kendte fra før: den, at noget eller nogen nærmed sig. Hun saa sig tilbage og opdaged ingenting, saa til siden, nei, der var heller ikke noget mærkeligt. Derefter saa hun ret frem for sig og saa Leif Erlandsen i en lang sid reisefrak stile lige imod hende.

Hun fik ikke tid til at føle hverken angst eller glæde, bare denne underlige *susen*, saa var han der.

«Kære!» sa han. «Jeg gaar og ser paa denne gruppe: «ung moder med sit barn», og misunder alle mødre, og børn ogsaa ... og saa er det *Dem*.»

Han rakte hende haanden. De saa smilende paa hinanden; hun var vakker og frisk i den klare høstluft, og hun følte ved hans blik, at han syntes det.

[149] «Ja, vi skulde ud i byen og købe rød hue,» sa hun.

«Til *den der*? – Jeg vil være med. Jo, det maa jeg faa lov til.»

Og lov fik han.

Inde i butikken var han ganske ellevild og fik alle folk til at le. Han vilde købe alt der var og forære Aagot. Da han ikke fik gi hende den røde hue, maatte de finde frem alle mulige andre rariteter og vise ham.

Fru Sigrid syntes, det var ganske leit, og hun sa det.

«Jo, det er saa morsomt. Jeg har saa mange penge, se her. Jeg blir en Krøsos^{k63} snart. Formelig et godt parti.»

Og lille Aagot fik baade belte med lommepose og vanter med roser paa,

Og hvor skulde de hen nu?

«Vi gaar med den elektriske sporvogn,» sa fru Sigrid. «For Aagots skyld.»

«Saa følger jeg det stykke.»

«Imorgen reiser jeg til mit slot igen,» sa han, da de igen var ude paa gaden.

«Har De været længe i byen?» spurgte hun.

«En hel uge. Mærkeligt, jeg ikke har truffet Dem.»

«Ja, derfor maatte det vel hænde idag.»

«Kunde være det.» Han saa paa hende.

«Og Dyrings er jo flyttet op for alvor?»

«Ja, de er det. Og jeg har endog hørt ymte om, at *De* vilde komme op og besøge dem?»

«Det vil sige, de ber mig om det. I brevene. Men» ... hun stansed.

«Men –?»

[150] «Ja. Det er ikke saa let at svare paa.» Hun saa op paa ham fra siden, halv forlegen, halv i smil.

«Hm. Sig mig» ... han stansed. «Var det ikke saa, vi skulde prøve at være sammen som andre ... for en forandrings skyld?»

«Jo, *jeg* har ikke noget imod det,» sa hun.

Han saa igen paa hende. «De er ogsaa mere *lig* andre nu,» sa han med ét, som han grundet paa noget.

«Hvorledes det?» spurgte hun.

«Der er noget, som er borte, mere borte ialfald ... noget, jeg stundom har spekuleret paa.»

Hun forstod, hvad han mente. Ja, det *var* jo netop det.

Hendes vanskelighed for at skjule det, hun selv ikke vidste, hvad var. Være som andre. Hun fik en følelse af angst, som om hun var lige ved at vove sig ind paa et farligt experiment.

«Det er ikke sikkert, at det er borte,» sa hun, som for at forberede ham paa noget af hvert.

«Hvilket?» spurgte han og havde igen glemt, hvad han sa. «Kommer De til jul? Nei, De skulde vide, for en luft der er. Dér oppe blir man frisk.»

«Er De frisk nu?» sa hun glad.

De havde gaat meget langsomt for lille Aagots skyld. Nu var de kommet til et sted, hvor vognene krydsed.

«Dér er sporvognen!» sa Aagot.

«Ja, dér er sporvognen.» Han tog og løfted hende op paa armen. «Er det morsomt at køre?»

«Ja,» sa hun ved hans skulder og kikked glad ned paa ham fra de blide blaa øine.

Han krysted barnet til sig, løfted hende ind i vognen, som alt var der. Fru Sigrid fik saavidt tid ^[151] til at sige farvel og «Hils Dyrings», – saa gik den ubønhørlige vogn.

*

Men da julen kom, var hun «indtaget» i «Fjeldslottet» og havde begyndt en ny tilværelse.

Hun trode det ikke rigtig selv; hun gik omkring som i en halvdrøm og følte det, som denne «nye tilværelse» var baade af det gode og af det onde. Og det var den vel ogsaa; anderledes kunde det ikke være.

Det ensomme barn følte sig paa en vis som optaget i selve «Olympen». Hun havde sine venner der, og mere end det. Det maatte være den største lykke, og hun spurgte sig selv stundom, om det ikke *vardet*, og gav sig selv svaret, at saa maatte det være. Det passed for hende dette, hun gik ind i rammen, hørte til der som en af figurerne. Her var de større forhold, lys, glæde, høit under loftet, mennesker, hun var i nivaa med; og ikke lidet af den aandens og livets fylde og rigdom, som løfter og fryder. Hun kunde fornemme det i enkelte af de lyse glædesstunder: jeg hører til her! De lyse stunder, de *varder*, og hun kunde til tider gi sig hen i dem. Men *under*, i underbevidstheden gik som en strøm af noget, noget, som hun kendte fra før og vidste, hvad var, skønt hun af al magt holdt det nede og ikke vilde kendes ved det ... utrygheden, *livsangsten, trolldskaben, som fjerner*; – hos hende sygdom og deraf denne angst hver ny dag for mulig ikke at kunne holde sig oppe. Det var ligesom for meget. Hun følte faren, og den gav spænding, men en sort af spænding, som ikke belived eller styrked [152] og følgelig ikke var af det gode; tvertimod stadig gav ny ængstelse, matted og nedbrød hendes kraft. Til tider ialfald.

Hun tænkte det, dengang hun beslutted sig til at reise: «Netop dette skal jeg gøre. Jeg er lidt *bange* for dette menneske deroppe. Just derfor skal jeg være sammen med ham. Man skal overvinde vanskeligheder og komme til stjernerne. Jeg skal øve mig, træne mig, overvinde og magte en vilje, som kanske har for stort herredømme over mig.»

Hun saa bort fra, at hun var syg, og at vanskeligheden mulig laa dér. Saa længe havde hun gaat i denne halve taagetilstand, at hun næsten havde *glemt*, hvordan det var at existere som andre mennesker, uden noget tryk. En kan vist vænne sig til alt.

Ja, hvordan det var eller ikke, saa *var* hun nu der ... gik om i de lyse haller blandt de andre. Og mens det tunge i stilhed leved og arbeided i hendes indre, prøved hun *udadtil* af al sin magt at lade det se ud, som hun var det mest sorgløse og letlivede i verden, – ja næsten som hun gik der og ikke havde mere tanke i sit hode end en spurv. Det var trangen til modvægt og den samme evige trang til hvile. Hun havde faat en slags øvelse i at beherske sig, spille en smule komedie. Men det lykkedes jo ikke altid.

En jul havde det været! en jul i et *hjem*, hvor der var fest hver dag. Og nu var den over, og tingene begyndte at gaa sin vanlige gang. Men fru Sigrid og nogen hver følte, som tingene aldrig rigtig kunde faa det sedvanliges præg; det blev saa, hvor der som her fandtes flere eiendommelige individualiteter, som fyldte ved sin nærværelse og ikke kunde lade være at *give*, ligesom kaste sterkt lys, eller om saa var: sterk skygge, om de aldrig gjorde noget for det.

[153] Maleren Dyring var i sit es; han havde ogsaa fundet «sin verden». Og ikke mange dage havde han været der heller, før alle de andre syntes, han hørte til, som han havde været der bestandig. Han og Lisbet bode i en af sidebygningerne, hvor der gik en svalgang udenfor, og der kunde en nu vinterstid se ham færdes ud og ind som den urolige, livsfyldte aand han var. Ret som det var sad han og malte en stund i ulveskindspels, malte snelandskabet og udsigten fra en af siderne paa et lærred saa stort som et

diorama. ^{k64} Men længe kunde han ikke sidde stille *her*, det var altfor meget *stoffor* hans sjæl. Han maatte ha alting med, kunde ikke la noget gaa sig forbi; saa fik han pelsen af i en fei. Ind og «skånne», hvad der gik for sig i salonen, maatte han. Der sad i øieblikket fru Sigrid ved flygelet og akkompagnerte doktoren til en sang. Men eftersom de *var* inde, syntes Dyring, at nu burde de gaa ud.

«Sidde og klingelere! – Se, hvor dagen lysner ude! – Det er det galeste, jeg ved for tiden, fru Sigrid, at De ikke gaar paa ski.»

«Og jeg er glad over, at jeg ikke *behøver* at gaa paa ski. At det ikke hører til livets nødvendigheder.»

«Nei, De og Erlandsen er lige umulige. Forresten er han ude og ager nu med de lange ungerne til foged B. Vil De ikke ud? naa.» Uden at vente paa svar var han ude af døren for at bruge sine iagttagelsesevner paa en anden kant.

Fru Gildebo gik ud og ind paa sin tyste maade, og «oldfruen», en liden vims dame i 50-aarene med «chignon», ^{k65} som altid havde travlt og derfor ikke fik gjort saa meget, havde faat al vasken ind i spisesalen, og der var saa meget at gøre istand og sætte hemper ^[154] paa, at hun fik fru Sigrid og et par andre damer i salonen til at love, at de skulde hjælpe hende om aftenen.

Erlandsen arbeided en god del om dagen og var meget inde hos de andre ogsaa. Han gav lidt til hver og var i straalende humør, saa det ud til. Fuld af skøi og moro.

Det gik ikke saa aller værst med at «være sammen» med de to. Men tale meget sammen gjorde de ikke. De talte hver for sig med

de andre og *følte* muligvis hinandens nærværelse. Skønt de begge fremdeles var lidt sky – *han* ogsaa – var det dog mest fru Sigrids skyld nu, dette. Det saa ud, som hun helst vilde det saa. Men saadan i længden virked det, at tonen mellem dem ikke blev ganske jevn.

Men han lod det gaa, som det bedst faldt sig. Lod hende *se* til, det saa jo ud, som hun *mored* sig. Han syntes stundom, hun var svært stille, og var ret som det var borti hende. Da kunde det paafalde ham eller berøre ham lidt tungvindt, at hun altid eller næsten altid viste noget af den samme uro, som han fra og til havde mærket før – dette gaadefulde, han havde spekuleret paa grunden til, men som oftest igen jaget fra sig eller glemmt, fordi et nyt indtryk kom og tog det bort igen. Næste gang var hun jo nemlig anderledes – og saa her ogsaa.

Men før han vidste af det, var han oppe i at studere paa hende. Kunde en rigtig bli klog paa det menneske. Det var ligesom *glimt* og straalere – og saa var det mørke igen. Naar det var lysest, blev det mørkest, og saa var det lys igen, saa en glemte det andet.

Hendes ansigt, det kunde et øieblik være aabent og friskt med klarhed over øinene ... ét minut efter [155] var hun *borte*, farveløs og ensformig, udtrykket tungt eller *intet* udtryk ... hendes tale anstrengt, uden flugt og lys. Og saa igen med ét lys vaagen, lige paa. Han kunde gaa ud af døren i en pludselig misstemning, men misstemningen fik ikke form, var ikke rigtig ham selv bevidst, før den var borte, og han glemte at tænke paa, hvad det var.

Nu ja, det gik jo nogenlunde, slet ikke saa værst. Og arbeidet, gik det godt med ogsaa for det meste.

Og dagene gik.

Hun hvilte mest, talte med de andre og kunde rent fryde sig over hans glæde, som, naar den var der, fyldte og elektricerte og kasted lys over alt og alle. Hun ønskede egentlig helst, at han ikke skulde tale saa videre til hende. Men hun var glad, naar han var inde og glad ved at høre paa ham. Hun øved sig paa at «holde sig oppe», hvilket ikke var saa let, for hun kunde ligesom aldrig finde hvile for sit *blik*; det var en formelig smerte.

Om aftenerne var det ofte slemt, hun havde stundom lyst til at gaa; men var hun kommet op, drev uroen hende ned igen. Hun kunde saa nødig være alene.

Som dagene, ugerne fremdeles gik, forstod hun, at denne hendes stilhed og *det*, at hun aldrig vilde indlade sig videre i samtale, men var urolig, naar han nærmed sig – at det begyndte at paafalde ham, eller trætte ham.

Hun prøved at rette paa det, komme ham imøde paa en maade, men det blev snarere til mere uro og faldt ikke ganske naturligt.

Han arbeided, men det gik ikke altid saa glat, og saa grubliserte han indimellem. Hvad er det? Han syntes, det maatte være *noget*, kanske en af to ting: enten er der noget *her* – med haanden paa panden – [156] eller ogsaa? ... men nei, det er ikke rimeligt. Den tanke havde flere gange paatrængt sig ham, at dette kunde være en forelskelse, som var saa sterk, at hun ikke kunde beherske den.

Han smilte ved tanken, som berørte ham pinlig.

Hendes ydre? – Det kunde sige noget af hvert ... hun kunde sidde model for en Kleopatra og for déts skyld til nød for en – Messalina.^{k66} Han havde engang sagt til hende dernede: «De virker paa mig slig, at jeg maa fly – fra Dem til andre.» Og noget af det samme var det fremdeles. Var det da ikke noget hos hende selv, som bevirked det?

Men han rysted paa hodet og viste tanken væk. «Hun er jo ikke saadan.» Han husked, der var engang, hun havde sagt, at «hun havde udvalgt ham, fordi der var noget ved ham fra en anden verden.» Og da havde han svaret: «Ja, jeg er vist i grunden en asket.» Han husked det tilfældigvis.

Og slog det hele bort igen. Men ret som det var, var det der paany.

Fru Sigrid var meget med de andre; de gik ture, streifed om paa veiene og stierne i skoven og fjeldterrænet omkring «slottet». Naturen var eiendommelig og vild.

Stundom gik hun alene. Nu da dagene begyndte at lysne, var eftermiddagene saa skønne, solen gik ned i rødt og gult, den og sneen gav en egen tone. Det var «stemningsveir».

Der var ét sted især, som havde en slags sælsom dragelse for hende, uden at hun vidste hvorfor. Naar hun kom did, fik hun en ubestemt forestilling, næsten som hun maatte ha set denne situation, de bare stenbrokker lige ved stien, buskene og sneen og altsammen, ^[157] set det før, for længe, længe siden. Det stod uklart, men *noget* var det.

Det var netop lige ved den genvei, som hun ifjor sommer saa mangen gang havde set sig selv stige op trin for trin. Og her sad hun nu en eftermiddag, mens de andre endnu hvilte efter middagen, alene og tænkte paa, hvad hun skulde gøre ved «sagerne», som hun fandt stod slet.

«Det gaar ikke an,» tænkte hun. «Jeg maa bare simpelthen forklare ham dette underlige – ellers kan det gaa galt. Undres, om jeg blir syg for alvor? Ret som det er, siger jeg noget, som jeg ikke *vil* sige, til andre tider stammer jeg, naar jeg skal udtrykke mig, og kan ikke samle noget. Eller falder hen i en tanke og kan ikke løsrive mig.

Men hvordan sige? hvordan forklare? Jeg véd jo ikke selv, hvad det er. Skal jeg bede om «en samtale» igen? Men saa blir det høitideligt, – og naar jeg skal sige dette vanskelige, saa mister jeg mig igen og stammer i det. Og idag veg han ordentlig unda, som han var ræd for et eller andet. Nei ... jeg faar skrive et par ord igen.»

Beslutningen var som sedvanlig rask fattet. Hun tænkte for lidet over, husked for lidet fra før. Hun *forstod* ikke eller glemte, at dette var et farligt punkt, fordi selve vigtigheden af det, hun havde at sige, optog hende helt.

Hun gik hjem og skrev, forklarte saa godt hun kunde, – det blev ikke saa langt – la papiret i konvolut og bad en af pigerne lægge det ind paa hans bord om aftenen. Som sedvanlig følte hun sig lettet; hun la sig rolig den aften og tænkte: imorgen vil det bli bedre.

Men «imorgen» blev ikke bedre. Fru Sigrid kunde ^[158] ikke forstaa det. Erlandsen havde ganske mistet sit humør. Han gik omkring hele den dag og dagen efter, som om han grunded paa noget tungt, trist. Hun iagttog ham frygtsomt og syntes, at han stundom saa bedrøvet ud. Han talte ikke til hende, ikke meget til de andre heller. Og de følgende dage var han i høi grad nervøs og irriteret. De andre la mærke til det og troede, at arbeidet ikke gik for ham.

Fru Sigrid blev bange for alvor. Og ikke alene bange, men hun blev harm, et slags fortvilet ærgrelse. Behøved han at ta det saa. Hun havde jo slet ikke skrevet saa tungt eller trist. Tvertimod. Hun havde sagt, at nu, da han vidste det, vilde det bli bedre.

Nogen dage gik igen, hun tænkte over, hvad hun skulde gøre. Det kunde jo ikke gaa. *Han* var lidet inde, han arbeided. Men med de andre var det hyggeligt, dagene var lyse. De var glade derinde i salonen og udenfor, i den deilige naturen; doktor Bjørnsgaard, som var meget musikalsk og havde en vakker stemme, sang og virked som sedvanlig velgørende bare ved sin nærværelse. Fru Sigrid tænkte paa, hvor herlig dette liv kunde være, om hun bare var befriet for det tryk, som vanskeligheden ved det ene forhold la paa hende.

Hun havde faat overladt et lidet hjørne-loftværelse med en henrivende udsigt og havde alt for en fjorten dage siden bestemt sig til at bli paa ubestemt tid. Dette vidste dog ikke *han* endnu.

Fremdeles var hun ærgerlig paa ham og bedrøvet. Hvorfor skulde han ødelægge glæden baade for sig selv og andre ved at ta en ting saa unødigt tungt. Eller hvad det nu var.

Til sidst kom hun paa en idé: «Jeg reiser til byen, tænkte hun, ind til hovedstaden for en stund, en uges ^[159] tid. Og nu skal jeg lette det baade for ham og for mig selv. Med det samme jeg reiser, siger farvel, gir jeg ham et *aabent* papir og ber ham se det igennem. Paa det papir skal det staa – og jeg skal vel greie det fint –, at jeg vender tilbage, men uden nogensomhelst tanke om, at vi to behøver at ha noget med hinanden. Saa maa det vel greie sig.»

Hun gjorde sig ufortøvet istand til reisen. Hvad hun skulde ind til byen for, vidste hun jo egentlig ikke nu, men det kunde altsaa ha sin nytte. Hun kunde se til sin søster og børnene og fortælle dem om sit deilige hjem. Det var ingen sag at reise til byen. Hun vidste jo, at hun kunde komme hjem, naar hun vilde.

Doktor Bjørnsgaard formanede til ikke at forivre sig og gøre for store legemlige anstrengelser; Dyring skendte og vilde følge paa stationen. Erlandsen havde ikke videre rede paa det, han havde vel hørt ymte om reisen, men holdt sig meget paa sit rum for tiden og arbeided.

Ti minutter før hun skulde afsted, saa hun efter ham, men han var ikke inde. Hun maatte skynde sig. Han var vel paa sit værelse, hun fik banke paa og gaa ind.

Hun kom rask i døren og gik over gulvet hen til bordet. Han stod lidt længer borte ved en hylde, han vendte sig helt om, da hun kom, og blev staaende.

«Jeg reiser til byen,» sa hun. Hun var lidt ræd og stakaandet i skyndingen. «Og vil De være saa snil at læse gennem dette.» Hun blev staaende lidt med papiret i haanden.

«Ja vist ja,» sa han langsomt, pegte paa bordet og saa hele tiden paa hende, hun syntes paa en underlig maade, ligesom rolig forskende ... «næsten som en [160] læge, der iagttar og stiller en diagnose,» tænkte hun senere, – længe efter.

Hun vilde til at sige farvel, men saa talte han:

«Hør,» sa han paa den samme rolige maade, «De kan ikke være herinde. Det gaar ikke an at komme saadan ind til folk. Husk paa, her er mennesker paa alle kanter omkring.»

Han var gaat forbi hende til døren, som han holdt aaben for hende.

Fru Sigrd saa lidt forundret paa ham, hun vilde til at sige noget, med det samme hun gik, men en af pigerne kom i det samme ud af en dør i nærheden, og hun skyndte sig ud.

Hun tænkte ikke videre over det. «Naar jeg kommer tilbage,» tænkte hun, «saa ved og forstaar han altsammen.»

– Inde i byen syntes hun, det var underlig fattigt. Folk gik om, som de pleied, i røg og sod og taage og syntes slet ikke at mærke, at der var noget iveien. Men hun, som kom fra den rene fjeldluft og den hvide, hvide sne deroppe, kunde ikke lade være at føle det saa. Og hun var ikke kommet til byen, før hun længted efter sit «fortryllede slot», sit hjem, sin verden.

Men det var ingen tung længsel ... Mere en indre hemmelig fryd, trods alt det vanskelige, som havde været og endnu var. Hun vidste, at hun havde det altsammen. Det var ikke noget drømmeslot eller en erindring, men virkelighed, som hun, naar hun vilde, paany kunde leve i.

Hun traf bekendte, saa de gamle ansigter, fik spørgsmaal, hvor hun var blit af med ét, hun var jo forsvunden. Hun bode hos sin søster og svoger de dage, prøved at gaa ind i deres og interessere sig for [161] deres – men hun længted. Nu var ugen snart forbi hun havde ikke vidst, at en uge kan være saa lang.

Den sidste nat, hun laa over i byen, havde hun en underlig drøm.

Hun drømte, at hun gik over en vid eng, gik og gik, uden maal. Hun vandred i en rødlig mild aftentaage, og paa engen var der overalt et deilig blødt grønsvær. Hun kom til et sted, hvor der var skraaning; der var grønsværet endnu blødere, og hvide markblomster stak frem af græsset. Hun fik lyst til at hvile, lægge sig ned og sove paa den bløde græsseng, og hun la sig ned der i naturens skød. Men da hun hvilte sit hode mellem blomsterne, krøb der med ét frem en stor hveps, lige inde ved hendes øre. Hun havde en fornemmelse af, at den netop vilde til at stikke, og saa vaagned hun.

«Hvad var det?» tænkte hun. «Mon det betyder noget. Er det en fare, jeg skal undgaa? Men jeg undgik den jo. Hvepsen stak mig jo ikke.»

Hun pakked sit tøj, glad over at komme afsted, tog billet til banen og reiste. Mødte agende og skiløbende i bakkerne. Nu var hun hjemme igen.

«Lille kære fru Strøm,» sa doktor Bjørnsgaard. Fru Gildebo klapped hende paa kinden med sin store bløde haand. Hun fik en varm modtagelse af alle – undtagen af én.

Leif Erlandsen, som først viste sig til aftensbordet, mødte hende med et blik, som fik hende til at fare sammen. Det blik kendte hun ikke, hun prøved at læse betydningen, men fattede og begreb ikke.

Var det *had*, kulde, foragt ... medlidenhed ... eller *alt* samlet i ét udtryk? Hun havde ikke, saa længe hun levede, set et saa mangeartet besynderlig udtryk i noget menneskes ansigt. Hun blev ikke fri ^[162] det hele aftenen, og før hun gik ovenpaa den nat, saa hun det endnu en gang. Han iagttog hende et øieblik, og hun veg tilbage for hans blik ... der laa i det noget grusomt, mulig parret med et glimt, en tanke af en slags ømhed.

Han tog hende ikke i haanden, han havde næsten ikke hilst. De talte ikke sammen.

Udover formiddagen dagen efter sad der flere i salonen; fru Sigrud var der med sit arbeide, hun sad lidt fra de andre. Erlandsen sad henne paa chaiselonguen med en avis, han saa stur og mørk eller kanske rettest ligegyldig ud. Om lidt reiste han sig og gik.

«Hr. Erlandsen arbeider vist svært om dagen,» sa en af de heklende damer i salonen.

«Ja,» svarte en anden, en tyk ældre frue, som bode der oppe, fordi hun led af astma. «Han talte jo om her en dag, at han var færdig om ikke saa længe, og at han da vil reise – til Stockholm, tror jeg, det var.»

«Og senere til Berlin,» sa en ganske ung pige. «Eller længer sydover.»

Fru Sigr id reiste sig lidt efter. Hun gik ovenpaa, hun maatte t enke efter. Hvad *var* det altsammen? Hun f olte sig i en taage, hun vidste ikke l anger, hvor hun gik.

N este dag var s ondag. De havde spist middag, og Dyring foreslog stor udrykning i flok og f olge om eftermiddagen. Fru Sigr id vilde ikke v ere med. Hun vilde gaa en tur, alene. Hun stod paa sit loftv erelse og knytted sit hvide sl or, kom tilf eldigvis til at t enke, *under* alt det andet, hun t enkte paa: nu har jeg netop samme dragt som i Paris.

Hun gik ned. Der var stille i gangen, de andre var altsaa gaat, hun h orte dem for lidt siden. Hun vilde gaa til udgangsd oren; men da fik hun se Erlandsen, som stod l engere henne i gangen foran den store vedkurv. [163] Han havde tre-fire stykker birkeved paa armen; han skulde vel hente ved til ovnen sin. D oren til hans v erelse stod halv aaben. Med det samme gik han ind igen, men d oren blev staaende paa klem.

Indskydelsen var lynsnar, hun fulgte den, gik ind efter ham, drevet af det ukendte. Inde i hende var der et raab efter klarhed, en slut paa det. Hun vidste med sig selv, hun gik gerne i ilden for ham. Hvorfor var han da saa vred paa hende? hvad havde hun gjort?

«Hvad *er* alt dette?» spurgte hun. Hun stod lidt indenfor d oren, lige foran ham. Han havde sat sig ned ved ovnen, hvor der spraged en ild, han sad med ildrageren i haanden og blev siddende. Der var ellers halvm orkt i v erelset, men hun kunde se hans udtryk. Det var *træet*. Og da begyndte han at tale med en stemme, som passed til udtrykket. Han sa:

«Nei, fru Strøm, jeg vil *aldrig* tale med Dem mere. De har trættet mig ud. De har *pint* mig.»

Det svimled for hende et øieblik; hun følte sig *angst til døden*. Hun greb en stol og læned sig til den.

«Hvad *er* det?» fik hun frem.

«De har pint mig,» gentog han. «Hvad det er? De er *gal*, eller – Jeg har jo sagt Dem, at jeg ikke vil ha det.»

«Hvilket –? har De da ikke læst ...?»

«Læst. Tror De, jeg læser. De driver paa med Deres. De skriver til mig nu, *nu*, da vi endog bor under samme tag. Og det, endda De fik brev uaabnet tilbage, dernede.» Han sa ordene, stødvis, som han næsten ikke gad udtale dem.

Hun var betaget, forfærdet, forvirret i sin tanke. Hun skønte bare: Han havde ikke læst, de var dybt, dybt nede i misforstaaelsernes afgrund; han trode, hun ^[164] var gal, *gal*. Hun begyndte at gaa frem og tilbage i værelset, fortvilet, hun holdt haanden for øinene. «Jeg holder det ikke ud,» sa hun og blev ved at gaa, urolig og rastløs. Hun kunde hverken samle sig selv eller situationen.

Han sad og saa paa hende, pinlig berørt af altsammen. «Ja, jeg skønner det ikke,» sa han. «Jeg kan ikke faa andet ud af det hele, end at De maa være en af to ting: enten er De gal, eller De er forelsket, eller» – han la til, sagte for sig selv: «kanske begge dele.»

Ud af sit dybe mørke hørte hun hans ord og greb efter ordet som den synkende efter et siv. «Forelsket,» gentog hun. «Ja, saa er jeg *det* da. Heller det.»

Det var stille lidt. Saa sa han, der han fremdeles sad, iagttagende hende, som bevæged sig sagte, urolig omkring: «Ja. Gør det egentlig sagen bedre?»

Hun stansed, og med ét sa hun: «Jeg trode, De var glad i mig,» igen ligesom før hun vidste det eller vilde det.

Han reiste sig fra det sted, han sad, langsomt, træt, opgit. «Nei,» sa han efter et sekunds taushed. Om lidt gentog han det paa samme trætte maade: «Nei.»

Og som han vilde rive alt ned, udrydde og døde og paa samme tid formodentlig som en lettelse for, hvad der længe havde trykket ham selv, begyndte han at skamme hende ud for hendes «uro».

«De blir jo *vild*,» sa han. Og han nævnte den og den leilighed, hvor han havde lagt mærke til *det* og *det*. Fru Sigrid stod lammet, stum, bedrøvet til døden over, at han kunde tale til hende, som han gjorde.

«Ja, hvad vil De, jeg skal gøre?» sa han tilslut. «Skal jeg» ... han stansed, hun afbrød ham:

«Ingenting,» sa hun. «Farvel,» og som i søvne gik hun ud af døren.

[165] Fru Sigrid gik op paa sit rum, la sig paa sin seng og var som lamslaat – den første time.

Hvad enten hendes taagetilstand førte det med sig, at hun ikke orkede at grunde længe over deslige ting, eller hendes inderste sind af naturen var meget elastisk, *eller* – og det var kanske den egentlige aarsag – at hun selv var for legemlig syg til erotik – nok er det, hun følte ikke dette, at han havde sagt, han ikke var forelsket i hende, som en ulykke.

Da hun havde ligget en stund og tænkt frem og tilbage, kom hun endog til det, at naar alt kom til alt, var det *bedre*, som det nu var, bedre, lettere for dem begge. Naar de først skulde bo under samme tag.

Havde bare ikke dette opgør været saa pinefuldt – da kunde hun jo netop være glad nu. Nu var jo nemlig *det* over og borte, som hun havde ønsket borte: det tryk, som et vanskeligt forhold til et menneske, man er daglig sammen med, lægger paa en – selv om man er frisk, tænkte hun, og hvor meget mere, naar en det ikke er.

Men nu maatte det jo bli lettere. Og tanken paa det virked saa oplivende paa hende, at hun glemte eller skøv tilside det saare. Hun reiste sig, gjorde sig rolig istand og retted lidt paa sit toilet til aftensbordet, og da madklokken ringte, gik hun ned freidig og som ingenting var.

Hun var munter og snakked baade ved bordet og efterpaa, ja snarere mere fri og utvungen end ellers. Hun saa, at Erlandsen la mærke til det; han syntes at være forbauset.

Fru Sigr id blev ganske overgivet: «Dette er morsomt,» tænkte hun. «Der sidder han og skotter bort paa mig for at se, hvordan jeg b erer min hjertesorg. [166] Og saa er jeg ikke det mindste bedrøvet.» Hun var selv forundret over, hvor let hun tog det.

Ud paa aftenen mødtes de henne ved et lidet bord, hvor de begge skulde ha fat i ét eller andet. Med en gang, følgende en indskydelse, rakte hun ham haanden og saa ham fuldt og klart i  inene. «Evig glemt ... alting,» sa hun og iagttog med gl ede, hvordan hans for tiden næsten altid trætte ansigt med det noget arbeidsslidte udtryk som et lyn blev opklaret: «Det er storartet,» sa han og gav hende haandtrykket tilbage i stor henrykkelse.

Saa var alt godt og vel. Men det varte ikke længe. Kanske to-tre dage.

Fru Sigr id havde undervurderet faren og kanske overvurderet sin styrke. Hun havde ikke i en fart sat sig ind i, hvor forsigtig hun nu maatte være, for at han ikke paany skulde misforstaa hende. Den mindste «uro», gaadefuldhed, tunghed ved hans nærværelse vilde han jo, da han altsaa fremdeles endnu ikke vidste den virkelige grund, selvfølgelig let ta for det samme som f r.

Dette gik lynsnart op for hende den tredje dags eftermiddag. Der havde hændt en bitte liden ubetydelighed, og han var med  t blevet «retir ». [k67](#) Ikke noget videre at lægge mærke til, for han var anstrengt for tiden og drev paa med sit arbeide, men det *var* der.

Med engang *saa* hun saa klart, hvordan hun stod.

«Han véd det jo ikke *endnu*,» tænkte hun. «Atⁿ¹⁵ jeg da ikke har husket det, jeg er jo lige nær. Han *har* jo ikke læst, hvad jeg skrev. Gaar jeg da rent i ørske, at jeg ikke har tænkt paa det! Og at jeg ikke sa det!» ... Hun begyndte at gaa op og ned paa gulvet og holdt sig over panden. «Det er ubegribeligt,» tænkte hun. «Han gir mig valget mellem to alternativer: gal eller forelsket, og jeg glemmer at nævne det ^[167] *tredje* alternativ, skjønt det ligger saa snublende nær! Ja, maa ikke *jeg* til en doktor, saa –!»

Hun forstod ham jo dér, – forstod ham saa vel. Hun aned, at han led og kanske havde lidt mere, end hun vidste. At hun havde git ham løfter, som hun ikke orked at indfri. Hun vidste, at han saa *gerne vilde* se hende høi og skøn, at han netop derfor bar mindre over, – og især, hvor han ikke *forstod*.

Men desto vanskeligere for hende. Og de haarde, forsmædelige ord, han havde sagt hende den aften, de naged og stak. Saa sikkert som hver ny dag var de der. Dengang, lige efter, havde det lykkedes hende at skyve det saare tilside, fordi hun i det øieblik havde lidt for meget. Nu efterpaa husked hun.

«Hvad *skal* jeg gøre?» tænkte hun. «Det gaar jo ikke. Kunde jeg finde en leilighed. Sige ham det. Han maa jo høre paa mig, jeg har ret til at fordre det,» tænkte hun igen. «Det er hans egen skyld, at han lider, at vi lider begge to ... *hans* skyld og *min*, og tilfældets eller skæbnens! *Gud ved*, hvorfor mennesker skal gennemgaa saa meget med hverandre!»

Og fru Sigrid gik ned til de andre og ventede i stilhed paa «leiligheden».

Den var ikke saa vanskelig at finde; de gik jo der ud og ind imellem hinanden. Hun benytted et øieblik, da han stod alene og læste paa noget; hun tog mod til sig og gik bort til ham.

«Vil De sige mig en ting,» begyndte hun frygtsomt, men med temmelig fast stemme. «Naar der er en misforstaaelse mellem to mennesker, har saa ikke den, det gaar ud over, ret til at fordre af den anden, at han skal høre paa en forklaring?»

Mens hun talte, stod han og saa ned i det, han [168] læste, mere end paa hende. «Forklare?» sa han. «Skal De nu forklare noget igen.» Han rysted paa hodet. «De blir aldrig bedre, fru Strøm. Jeg trode, vi var færdige ... nu *var* vi jo ferdige,» sa han, som han bad for sig. «Jeg er midt inde i et arbeide. Lad det nu bero.»

«Ja, men der er en misforstaaelse, en forfærdelig misforstaaelse» ...

«Saa lad misforstaaelsen være der,» afbrød han hende med ét, haardt. «Hvorfor skal man altid *forstaa* hinanden? Kan det ikke staa hen?» Og som det skulde gaa galt, kom der i det samme en hen og afbrød dem med en besked, saa han maatte gaa ud en stund.

Saa var leiligheden fløiten for den gang.

«Der er *to* ting, han maa vide,» tænkte fru Sigrid et par dage senere. «Den *anden* ting, det er den, at jeg bor paa dette sted uafhængig af ham. Det staar ogsaa i brevet. Og han gaar kanske og venter paa, at jeg skal reise? Han havde spurgt en forleden. «Undres, om han betragter mig omtrent som en frier, der har faat afslag,» tænkte hun og lo.

Men det pinte hende, og i et par uger gik hun omkring som en hvileløs aand. Erlandsen drev paa med arbeide, ⁿ¹⁶ naar han var færdig, vilde han hvile sig en tid og derefter reise til Stockholm – og kanske videre. Det var bestemt nu.

«Jeg vil ikke forstyrre ham mere, saa længe han arbeider,» tænkte hun. «Men naar han er færdig, skal han værsgo' ta imod fornuft.»

Og hun gik formelig og *øved* sig paa disse to ting, som hun vilde sige til ham.

Forøvrigt begyndte hun at føle sig svag og virkelig legemlig syg og laa tilsengs ret som det var. Doktoren, ^[169] som hun nu talte til for alvor, raaded hende til at gaa til en specialist.

Den dag, da Erlandsen var færdig med sit verk, en større afhandling over «systemet», var en hel festaften. Ja, nu skulde han hvile sig, og han saa jo ud til at trænge en del til det. Dyring havde faat istand nogen storartede ablegøier; og efterat de fremmede og midlertidige gæster var gaat paa sine værelser, sad de «faste» sammen i peisestuen i «dæmonisk» belysning og prated og fortalte eventyr og historier. Fru Sigrid var gaat ovenpaa, da hun følte sig daarlig; men drevet af sin vanlige uro gik hun ned igen en stund efter. Hun var bleg og træt og gik lidt som i søvne. Med det samme hun tog i døren, blev det en spændt stilhed mellem de andre, og Dyring sa: «Dér er hun.»

Hun saa paa ham, spørgende og lidt underlig berørt af stilheden. «Ja,» sa Dyring, «jeg sidder her og fortæller et eventyr, som ikke staar hos Asbjørnsen, og var netop kommet til prinsessen i trolldham, som vanker hvileløs omkring.»

Han gjorde som sedvanlig plads for hende ved siden af sig. For længe siden havde han opdaget, at der var «noget» med hende og Erlandsen, og han rystede paa sit vise hode over dem.

Erlandsen var temmelig stille den aften; han sad imellem brunetten fra i sommer og Lisbet Dyring. Han lod ikke til at lægge mærke til fru Sigrid. Overfor hende havde han for tiden to maader at være paa: enten lod han, som hun ikke var der, eller han blev urolig, naar hun kom, reiste sig lidt efter og gik ud.

Hun led over al maade ved det; var det aldeles umuligt, at tilstanden kunde bli naturlig? Og saa lidet, som gør det, tænkte hun. Et ord, en liden oplysning ... nei, hun maatte, hun maatte faa det sagt.

[170] Næste aften gik hun gennem salonen; de andre var der, men han ikke. Hun skulde hente noget og gik du i spisesalen; der fik hun se ham sidde ganske mutters alene midt i det vældige rum. Det saa ud, som han havde sat sig ned for at hvile, for han havde ingen bog eller anden beskæftigelse, men sad stille og henfalden og stirrede hen for sig. Han saa *meget* træt ud, overarbejdet.

Men hun kunde ikke modstaa situationen. Med en gang begyndte hun at sige et par ord. Men enten der var noget bebreidende i hendes tone eller hvad det var: han fór op, sa «nei, hold op!» og gik hurtig fra hende ind til de andre.

Fortvilet blev *hun*, naturligvis. Som en fattig arm synderinde sneg hun sig efter ham og gemte sig i en krog af salonen. Det var jo som forgjort, altsammen. Og kunde hun ikke ladet ham i fred nu, saa træt som han var.

Da han skulde til at gaa om aftenen og lige var ved at lukke døren, tog hun i den og sa: «Tilgiv mig!» Men han trode formodentlig, at hun vilde gaa efter ham, for han lukked hurtig døren med et «Bli inde – for fan!»

Og fra den dag behandled han hende som én, der lider af en fiks ide, en «splint i hjernen». Hun forstod, at han altid gik omkring og var bange for, at der skulde komme noget.

Saa opgav hun det. Nedbrudt og syg, «vankende hvileløs omkring» blandt de andre, lod hun ham vekselvis fly for sig og iagttage sig – hvilket han gjorde – i flere uger. Hun følte, at hun burde reise ind til Kristiania og tale med en doktor, men det var, som hun ikke *kunde* komme fra; hun gik og vented fra dag til dag, at det skulde «klare sig». Men det blev ingen ^[171] greie, det blev bare værre. Han «trodsed». Det var en lidelsestid.

Et enkelt glimt indimellem, naar han havde været rigtig slem. Hun forstod, at han syntes synd paa hende, men samtidig raste indvendig over «galskaben og gaadefuldheden», som ikke vilde ud af hans vei. Ja, hvor var han slem, tænkte hun, han, hendes bror, hendes ven, den «guddommelige», som kunde hjælpe, hvis han vilde, hjælpe bare ved at være *god* og forstaa. Hun tænkte paa hans udseende, hans udtryk og skikkelse ... bare i denne skikkelse laa som et løfte om beskyttelse. Men han vilde ikke høre, vilde ikke forstaa.

Og en dag, da hun stod oppe paa sit loftskammer og havde taget frem hans fotografi, som hun havde i en glasramme – det kabinetsfotografi, hvor udtrykket var «guddommeligt» – tog hun med ét og kasted det voldsomt i gulvet, saa glasset splintredes i hundrede stykker.

Dette var dagen før han skulde reise. Hun tog og samlede op glasstykkerne og fotografiet, som havde faat rifter, og la det i et avisblad. «Jeg skal sende det ind til ham,» tænkte hun, «som en afskedshilsen. Og nu véd jeg det. Doktor Bjørnsgaard skal tale til ham. Han *skal* vide, hvad det er, før han reiser. Doktoren? Ja, han faar tro, hvad han vil.»

Samme dag gik hun til doktoren og klared det nok saa fint. Hun sa, der var en liden misforstaaelse, som kom af, at han ikke vidste, hun var syg. Om han vilde sige ham det? nogenlunde forklare ham, hvad det var?

Jo, doktoren skulde gøre det. Gerne. *Han* havde vel ogsaa set lidt, og lagt sammen.

Saa kom den sidste dag. Og ved middagstid vidste hun, at det ene af disse bud, doktorens, var bragt ham.

[172] Hun iagttog ham skjult, og han iagttog hende. Hun mærked og følte, at han nu vidste det. Han saa ret som det var paa hende, som grundende, men var ellers som sedvanlig.

«Nu skal han faa det andet,» tænkte fru Sigrid og sendte ham avisbladet om eftermiddagen.

Han kom ind en time efter. Da havde han pakket. Han var bleg og saa anstrengt ud.

Som de sad ved aftensbordet, henvendte han en bemærkning til hende. Det han sa, var ikke noget særlig, men tonen, han sa det i, var saadan, at fru Sigrid følte det gaa i sig af glæde. Han talte nemlig til hende som til et andet menneske. Og det havde han nu ikke gjort paa lange tider.

Men hun dulgte sin glæde, svarte selvfølgelig paa samme maade. Hun lo i sig selv i følelsen af frigørelse og tænkte: nu kan han komme, nu.

Og efter de igen var gaat ind i salonen, kom han. En time før han skulde afsted. Hun sad henne i et «blomsterhjørne», han blev staaende foran hende.

«Doktor Bjørnsgaard har fortalt mig, at De er syg,» sa han.

Hun bøied hodet.

«At De skal til en læge. Det er altsaa hodet?»

Hun smilte og nikked.

«Efter influenza. Ja, den er slem.»

«Jeg har havt ondt for at tale.»

«Og altid var det noget, De skulde sige.» Han smilte. «Der var altsaa noget *her*, som jeg tænkte. Tror De da, det kan «plukkes ud»?» spurgte han.

«Ja, det haaber jeg da,» sa hun og lo over udtrykket.

Han lo ogsaa, men blev alvorlig igen og gav hende et granskende blik.

«Hør, barn,» sa han. «Hvorfor gjorde De det?»

[173] «Hvilket?»

«Det, De gjorde i eftermiddag?»

Hun var for øieblikket i humør til at se alting lyst. Ja, hun var egentlig saa glad, at hun ikke gad svare ordentlig paa noget, – hun bare saa op paa ham og smilte.

«Det var saa saart,» sa han med et nyt langt prøvende blik. Og la til halv sagte, betaget: «Det var jo som et skrig.» Fru Sigrid forstod, at han stod og tænkte: «Er hun virkelig glad i mig for alvor?»»

Men i den lette stemning, hun var, vilde hun slet ikke, at han skulde tro det; og det, han mente, *var* det jo heller ikke.

«De skal ikke lægge noget i dét,» sa hun og sad og saa kæk ud.

«Men hvorfor spille De for lidt siden den lystige melodi? netop *nu?*»

«Ja, det ved jeg ikke, det tænkte jeg ikke over.»

«Jo, der er noget, som arbejder i Dem. Og jeg forstaar, at De har havt det slemt. Men sig mig: hvorfor reiste De ikke? hvorfor er De ikke reist? – Hvor De forstyrred mig, fru Strøm! ... Hvorfor reiste De ikke?»

Fremdeles sad hun med hodet tilbage og smilte, glad. Der var ingenting, som stod paa mere. Hun bare hvilte ud. Kunde ikke gøre rede eller forklare ... Der var jo forklaret. Instinktmæssig følte hun, at hun ikke orked nogen sammenhængende eller indgaaende samtale.

«Der er altsaa ingenting, De vil sige nu?» spurgte han, ogsaa smilende. Han saa mest ud som en lidt skøieragtig, overgiven gut, og hans udtryk var saa mildt. Hele manden var forvandlet i et nu.

Hun rysted paa hodet. «Nei, ingenting,» sa hun. [174] Følte i øieblikket, som der aldrig kunde bli noget heller. Nei, han kunde nok være tryg.

«Ja, *er* det nu vist?» sa han. «Ser De, jeg kender Dem *saa* nøie, at jeg ved: blir der noget, saa kommer det efterpaa. Der kommer ikke noget efterpaa nu, vel?»

«Nei!» hun søgte ikke engang efter i sin tanke, saa vis var hun.

«Er der ikke et *point* ... Et sidste *point*?»

«Nei,» gentog hun.

Han saa paa klokken. «Ja, tænk nu godt efter den stund, mens jeg taler lidt med de andre.»

«Skal De reise nu?» sa hun. «Til Tyskland ogsaa?»

«Nei ... ja ... jeg ved ikke. Jeg har ikke lyst.» Han saa paa hende. «Tænk nu godt efter,» sa han. «Og er der noget, saa husk at sige det med det samme, De siger farvel til mig.»

– En halv time efter drak de «faste» afskedsbægeret for Leif Erlandsen. Stemningen var ikke trist, snarere «oppe», det var ikke saadan en altfor lang afsked. De fleste af sine sager havde han ladet tilbage, han mente jo at vende hjem engang. Saa gik han omkring og sa farvel. Da han kom til fru Sigrid, saa han hende spørgende i øinene, og hun saa kæk og smilende paa *ham* og sa: «Nei, ingenting.» De lo begge. Hun la mærke til, at han var lidt vaad i haanden, og hun tænkte: Han er ikke frisk. Men høi, smilende til dem alle stod han i udgangsdøren, og farvellet tabte sig nedover de bratte bakker.

Den nat sov fru Sigr id en tryk og velgørende søvn.

Morgenen efter var søndag, hun gik ned, følte [175] en velsignet styrkende mathed efter denne hvile for sj el og legeme. Og dernede traadte hun trygt paa gulvet og syntes, at det paany var fast under foden. Alle tanker sk v hun foreløbig tilside og gik omkring ikke mere dybsindig end en fugl. Hun følte det denne søndag formiddag, som hun havde reddet sig ud af svære brændinger op paa et skær. Det var kanske ikke mere end et sk r, men mere kunde en jo heller ikke vente paa en gang, tænkte hun.

Om eftermiddagen blev hun bedt ind til «oldfruen» paa en kop t . Derinde sad fru Gildebo og Lisbet Dyring, og de fire damer passierte om forskelligt. Erlandsens navn blev nævnt flere gange, som rimeligt var.

«Han blir nok ikke længe borte,» sa fru Lisbet. «Det sidste, han sa til mig, var: 'Jeg tænker ikke, jeg reiser, jeg.' Sydover, mente han. 'Ret som det er, har dere mig tilbage om fjorten dage,' sa han.»

Fru Sigr id sad og hørte. Der kom noget uklart for hende, en tankeforbindelse; hun vidste først bare halvt, hvad det var. Han kom tilbage, –ja vist kom han tilbage. Det vidste hun vel, at han maatte komme tilbage engang. Han kom kanske om fjorten dage. Var det da noget galt med det?

«Hvordan er dette?» tænkte hun. «Spurgte han mig ikke i samtalens løb flere gange: 'Hvorfor reiste De ikke? hvorfor er De ikke reist?' og jeg kom mig ikke til at svare paa noget, bare sad der

og var glad.» Og som hun nu sad der, gik det til hendes usigelige forfærdelse op for hende, at hun alligevel havde glemt «det sidste point». Det, at hun ikke var der paa besøg og heller ikke for hans skyld, men – hvad hun med god bevidsthed kunde sige – at hun havde sit hjem der, bode der, uafhængig af ham.

[176] Hun blev saa betaget, at hun med et «undskyld et øieblik» reiste sig og gik ud af stuen op paa sit loftkammer. Og der stod hun nu, som saa mangen gang før.

«Du evige!» tænkte hun og maatte smile i sin fortvilelse. «Det sidste point?» Netop det, som jeg har gaat og øvet mig paa. Den anden af de to ting. Og han *spørmig*, han lægger mig ordene, svaret paa tungen ... Ja, maa ikke *jeg* til en doktor, saa –!»

Nei, hvad skulde hun gøre nu. Hun satte sig ned, til at tænke over, hvordan det vilde bli, naar han kom tilbage. Vilde det ikke bli det samme? Kunde hun være der paa den maade, uden at faa sagt ham det? Saa blev det jo noget, hun skulde sige igen. Og i sin betagelse og forvirring overdrev hun vanskeligheden, tænkte sig ikke ind i, at dette nu lettere end før maatte kunne ordnes paa en eller anden ufarlig maade.

Men som hun sad der, samlede hendes følelser sig til et afmægtig raseri – mod *ham*. Ja, hun var saa opsat paa ham, at –. Hvor havde han ikke pint hende. Ladet hende gaa der og værke og vente – dage og uger, fire-fem-seks uger, forfærdelige uger. Og alt havde han tvunget og presset ind i denne eneste sidste, dyrekjøbte samtale, én time før han reiste. Var det da at vente, at det kunde gaa anderledes? «*Det sidste point*». Hvilken ironi, at han skulde varsle hende, formane hende, og hun skulde glemme ... Hun følte

ganske uklart, at det *var* det, men ellers var alt én umulig floke i hendes overtrætte hode.

Og da hun havde siddet der en time, grundet og raset, tænkt frem og tilbage, da var hun paa det rene med én ting, og det, hun havde besluttet, var: «Ja, han skal faa 'det sidste point'! Og han skal faa det slig, at han *maa* læse det. I telegram skal han faa det ... [177] i et dundrende telegram med 'punctum finale'. Jeg skal betone min uafhængighed – om han saa kommer til at skvætte ned gennem mange lande i ærgrelse.»

Nu var hun roligere igen. Da beslutningen var fattet, gik hun ned; hun tænkte ikke saa meget paa det om aftenen, men var sammen med de andre, og alt var nogenlunde. Kun var den borte, den velgørende ro og glæde fra om morgenen.

Hun beregned, at naar hun reiste ind til G ... og telegraferede ved middagstid dagen efter, da maatte det komme til Stockholm omtrent samtidig med ham selv. Hans verker blev oversatte paa svensk, hun kendte hans svenske forlægger og vilde adressere det did.

Hun overveied ikke mere; hun orked ikke at tænke denne tankerække igennem en gang til. *Under* var der noget, som ulmed og hvisked, at hun ofred det større for det mindre. Men hun hørte ikke efter. Og hun glæded sig ved tanken om, at han nu skulde faa vide, hvor uafhængig hun var af ham.

Næste dags aften vendte hun tilbage til «slottet», og da havde hun gjort gerningen. Det havde været lidt vanskelig at faa forment meningen i et telegram, men hun syntes, det var lykkedes tilslut. Og saa «punctum finale».

Og nu maatte hun vel faa ro. Som sedvanlig lige efter en afsendelse havde hun en følelse af lettelse.

*

– Men fra den anden dags aften efter hun havde gjort dette, begyndte for fru Sigrid en tid, som hun aldrig havde tænkt sig ind i og aldrig anet, at den kunde komme, som den kom.

Hun husked det siden, hvordan det begyndte. De sad og talte sammen om aftenen, og de nævnte Erlandsen. Og hver gang de nævnte ham, følte hun som et [178] stik, et stød. Det var, som de talte om noget, som hun var udenfor, og noget, som hun selv havde forskjertset sin ret til at være med i.

Mon hvordan han havde det. Det var at ønske, at han nu fik hvile sig, saa anstrengt som han var. Mon han reiste videre? mon han kom tilbage? Hans lov steg i høie toner, – hans hjertelag, hans humor.

Ja, tænkte fru Sigrid. Og med ét: Gud i himlen, hvor god han var, da han reiste! glad som en gut ... saa lys! Men han var vaad i haanden. Nei, frisk var han ikke. Og *da*, med en gang – *saahun* ham for sig, den gang han sad saa ganske alene derinde i spisesalen, med det trætte, trætte udtryk. Nei, *det* udtryk! Denne tankepande, det anstrengte blik, det ansigt, som paa en gang var ungt og saa gammelt, gammelt gennem mange aars overveiende uforskyldte lidelser ... Netop i *de aar*, da andre er sorgløse og lykkelige, om man nogen gang er det her i livet. Bedraget for de aar, de bedste aar i ens liv – var *han*.

Og hun. Hvad havde hun gjort? Hun havde ikke undt ham hvile. Og han havde varslet, formanet hende, men hun havde ikke undt ham hvile; hun havde brudt sit løfte til ham nu, da han var glad ... Hun havde skuffet ham paany, som hun havde skuffet ham gang paa gang, bedrøvet ham. Til det yderste gik hun. «Jeg har gjort det. Og han var vaad i haanden ... og saa træt ...» Taarerne blænded hende, graaden kom, pludselig overvældende, umulig at stanse den. Hun reiste sig hurtig og gik ud af værelset.

Og fra nu af var det forbi med hendes ro. I flere dage gik hun omkring i en dirrende anger. Hun syntes, hun følte sit haar graane.

Gud véd, hvad der *nu* kan komme. Vi er inde i [179] den samme troldkreds igen. Og det vakre minde, den glade aften, som endte saa godt: alt forspildt, ødelagt.

Hele deres forhold var igen forandret; hun havde følt sig saa fjern og fri, ja, overlegen! Og nu med ét veg han ikke fra hendes tanke. Jo, det var en skøn uafhængighed! Og hun sa det til sig selv: havde jeg *raad* til at gøre det? nei, nei! jeg havde jo ikke raad til at tænke paa mere end én ting nu: at bli frisk.

Saa prøved hun da fra nu af at feste sin tanke paa dette ene. Hun gjorde sig istand til at reise ind til Kristiania, hun skulde under lægekur.

Dagene gik; og hun gik der endnu mellem de andre. Fra Leif Erlandsen havde endnu ingen hørt noget, skønt det nu var næsten fjorten dage, siden han reiste. Det begyndte at paafalde dem alle.

Da kom der, netop samme dag, da fru Sigrid reiste fra «Fjeldslottet», brev fra ham til doktoren. Det var skrevet i Stettin, ikke langt. Jo, han reiste til Tyskland, og han havde forkølet sig, og han havde glemt sine reisesager efter sig i Kiel, de gik vel «ad helvede til». Hilsener! flere navne nævnt, doktoren læste det op. *Hendes* var ikke med. Hun begyndte at faa en fornemmelse af «udelukkelse». Og – reist var han!

– Saa reiste fru Sigrid til byen. Hun gik til en læge, som efter at ha set paa hende viste hende til en anden. Han sa til hende, hvad hun ogsaa i den senere tid havde anet, at hendes hodesygdom hang sammen med noget andet, en svaghed, som igen bunded dybt i hendes kvindelige natur. Men den kunde rettes.

*

– I seks uger laa hun under kuren. De første uger var der ingen fremgang, skønt alt fornødent var foretaget. Doktoren kunde ikke begribe det; hun [180] svandt mere og mere hen, og livet vilde ligesom ikke tage fat igen, trods hendes sterke natur.

Grunden var fru Sigrid alene om at vide.

Han havde staaet som en bebreidelse for hende fra dag til dag, fra uge til uge. Bestandig saa hun ham, træt, lige efter reisen, han aabner det ulyksalige telegram ... Hun ser hans træk forandre sig, han faar det grusomme udtryk. Fra dag til dag, fra uge til uge saa hun det, til hun laa halv i vildelse.

Dette var i begyndelsen, mens hun var hos lægen. Han saa, at det var noget, som trykked hendes sind, og bad hende sige sig, hvad det var. Det vilde lette. Hun fortalte ham, at hun angred paa

et telegram, som hun havde afsendt. De talte sammen om det, han beroligede hende, kom hver dag og lagde hånden over hendes øjne og sa: Tænk ikke paa telegrammet. Det syntes at bli bedre. Men da gjorde hun noget, som doktoren ikke fik vide, og som holdt paa at koste hende livet.

Hun fik en af sygevogterskerne til at skaffe sig et verdenspostbrevkort. Paa det skrev hun nogen ord, vel noget for private til at staa paa et aabent kort, men *aabent* maatte det være, ellers læste han det ikke – hvis han da læste det nu? Hun vidste det ikke, men hun holdt jo paa at dø. Det var ikke mange ord og kun ganske simpelt: Hun var opgivet over altsammen og havde ikke haft en glad dag efter det ulykkelige telegram. Men nederst skrev hun: «Broder! Lys, glæde, helbred, hvis alt godt! Jeg ængstes. Svar ja!» Og hun lod det gaa til hans adresse, som hun havde faaet vide gennem Lisbet Dyring, som var i byen og besøgte hende.

Da en uge var gaaet, begyndte hun at vente; hun angred allerede. Der kom heller ikke svar.

[181] Saa laa hun der fra dag til dag, og dødens skygge var over hende. Men den maatte vige ... og nu blev det hende en trøst: han har *ikke* læst! Efter det kategoriske telegram en ny udenpaaskrift ... nei, hun vidste det nu: Han vil ikke se, han vil ikke mindes, han «trodses».

Og saa gav hun det hen. Hvis hun i det hele skulde leve, da maatte hun jo det.

Midt i den skønne vaar, i begyndelsen af juni maaned, blev Sigrød Strøm udskrevet som helbredet og vendte tilbage til «Fjeldslottet».

V.

Paa høiden. Tidlig morgen:

«Verden er ny. Det dæmrer; jeg vaagner. Har været under et slør.

Kan jeg aande frit? fyldes mine øine af lys, i hvile? Lever jeg uden at føle smerte? I aarvis var smerten min stadige ledsager, min trofaste page.^{k68} Men jeg hviler mod jorden, puster dybt og let; jeg kan tale, jeg kan synge, jeg kan le!

Verden er ny, verden er den gamle. Jeg hilser dig, jord, jeg kender dig igen! Har jeg ligget i en jordhøi og sovet? Nei, vidt omvankende uden hvile, bort fra mig selv, bort fra smerten! Men den fulgte, den drev mig, og jeg flydde, i forvildelse, i vanvid? Nei! i mig selv altid klar, men uklar, lukket for deres sjæle, som omgav mig; ved en mystisk *lidelse* ude af stand til at give mit væsen udtryk. Men jeg flydde for lidelsen, søgende det store, det altopfyldende, som kunde faa mig til at glemme den. – – – – –

[182] Her er det deiligste sted paa jord, og verden er ny!» – –

Fru Sigrid laa oppe paa en bjergknaus: hendes skrivebord var en mosgroet sten, og morgensolen spilled og glitred paa det lysgrønne løv nær ved. Luften var mild, lyset krystalklart, fortryllet. Hun skrev paa noget, som hun vilde sende til et blad.

Den forunderlige tid, rekonvalescenstiden, havde hun gennemlevet, eller hun var i den endnu, noget svag og tendre.^{k69} Men et nyt, *andet* menneske! Og *det* havde været ganske som et mirakel, da hun kendte igen sit gamle selv.

Saa meget underligt, menneskene skal gennemleve, tænkte hun. Er det virkelig nødvendigt, alt det?

I begyndelsen, da hun kom ud, ud i lyset, til sol og vaar og sommer, havde det været ubeskriveligt, ja forfærdeligt.

Med det mørke inde i sig, erindringen lige frisk (ti det var den), et *nyt* menneske, endnu med det gamle sønderrevne indhold, – erindringen, erindringen! Aa, kunde det fortrænges af nyt! – – glemsel, glemsel! hun vred hænderne i pine.

Det *var*jo nemlig ikke hende. Nei, nei! Det barn, som gik og virred om hjælp halv i drømme og ørske, det *var* jo ikke mig! Og hun *skrev* og digted og sang for at frigøre sig for alt dette, kaste det væk.

Og nu var han borte. Og nu skulde hun klaret det, klaret det som hans jevnbyrdige, om saa skulde være. Klare det? Ja, for det aller første lade ham i fred. Han kunde være tryg ... ja, tryg!! Om hun «elsked» ham, vidste hun ikke, ikke nu mere end før. *Nu* vilde hun mulig se ham paa en ny maade. Hun havde jo ikke været sammen med ham uden som syg.

[183] Ja, man fik ta det rolig. Og «træne sig». – Dagene gik, og med hver dag blev hun bedre.

*

Dette sted, ja, *det* var det deiligste paa jord!

Hun gik om i de lyse rum og de store gange, let paa foden, fra første til tredje etage og til første igen. Og hun blev ikke træt mere, som før.

Der var mange syge nu, sommertid. Hun hjalp doktoren og fru Gildebo. Og hun var ligesom en slags sjælesørger for mange, de kom til hende med sine sorger og fortalte hende hele sit livs historie. Var hun med de andre, kom de bort og napped i hende, og kunde hun hjælpe, da gik hun villig med – bort fra moroen.

Hun streifed om med dem i den vidunderlige natur, og hun streifed om alene. Men «bergtagen» var hun ikke, eller det føltes ikke paa den maade, fordi hun følte sig som et friskt menneske. Saa var hun inde hos «oldfruen», som aldrig kunde bli færdig med nogen ting. Hun var saa liden og vimset, stakkar. Og fru Sigrid hjalp hende, ud af sit gode humør.

Fra Erlandsen var der kommet et par breve til doktoren; han længted efter sit kursted. Særlig frisk var han ikke.

Og *hun* tænkte: «Var han her! Kunde han se, hvor deiligt her er og bli frisk!» Hun gik med stille, hemmelige samvittighedskvaler. Den tanke turde hun ikke tænke, men hun tænkte den: «Han er i «landflygtighed» ... og kanske, kanske er det min skyld!»

Men Dyring var muntrationsraad, doktor Bjørnsgaard sang.

Der var en sang, som hun aldrig kunde bli træt af at høre. Doktoren maatte synge den om og om igen:

[184] Elven er aldrig saa kæk og strid,
den kan dog sin art forandre,
hvor dalen sænker sig, lav og sid,
maa den lemfældig vandre, –
stanse sin fart og give sig tid.

Den gaar tilside, den skyder bugt
med sagte glidende vover,
den tornede gren med den fattige frugt
strækker sig hen derover.
Dalen er stille og indelukt. [k70](#)

Hun sad der og hørte, og hver gang tog det hende saa dybt, dybt ind: «Hvor det er vort forhold, saa ganske, ganske! ... 'Den tornede gren med den fattige frugt' ... ja, *det* har jeg været for ham.»

Og *under* altsammen, under hendes liv og dages gang deroppe gik denne halve bevidsthedsstrøm, anelser og tanker, en tyst ængstelse, hun aldrig rigtig kunde frigøre sig for: Hvordan vil det bli, hvordan vil det gaa? Har elven forandret sin art? Og det laa stundom saa tungt paa hende ja, saa tungt: at deres sidste afsked skulde faa det efterspil, den fik. *Der* skulde mulig *megettil* at forstaa. Og havde han tænkt sig ind i hendes lidelse? ... Kunde hun vente, at han skulde gøre det helt, mens han selv led og var træt og lidet orked? Forstod han? – *Forstod han?* –

*

[185] To-tre maaneder var paa denne vis forløbne.

Det var en dag, en dag med høi, klar luft i slutningen af august, at maleren Holger Dyring gik ud fra sin svalgang og nedover terrassen. Han saa speidende nedover gangene i haven, ned mod det yderste løvlysthus. Han saa efter fru Sigrid, som han vidste var gaat derned for lidt siden.

Han kaldte høit og syntes at høre hende svare dernede fra. Gik derned og ind under løvtaget, jo, hun var der.

«Ja, det var Dem, jeg skulde snakke med,» sa han. Hun saa lidt forundret paa ham, for hun syntes, der var noget uvisst, noget tungt eller alvorligt i hans tone, som ikke ligned ham. Noget var det.

De stod begge to i aabningen til løvhytten; hun var straks bange og saa paa ham igen. «Hvad er det?» spurgte hun.

«Jo, det er det,» sa han lidt langsomt, «at jeg har havt brev fra Erlandsen.»

«Har De?» sa hun.

«Ja. Han er kommet hjem. Han er i Kristiania.»

«Ja. Hvad saa?» spurgte hun, rolig, skønt hun baade blev en del betaget af nyheden og spændt paa, hvor dette vilde bære hen, for Dyring var saa underlig.

«Jo. Det er det, han tænker da altsaa at komme hid igen.»

«Ja, det gør han vel.»

«Men han stiller en betingelse, og den betingelse har han bedt mig sige Dem, henstille til Dem, – ja, jeg ved ikke, hvad jeg skal gøre, sige» ...» sa maleren, som tydelig fandt sin mission vanskelig eller pinlig. «Han vidste ingen anden maade at gøre det paa, fordi, siger han, jeg saa, hvordan det var – kort og godt,» [186] sa Dyring hurtig som for at faa en ende paa det, «han vil ikke komme hid, saa længe *De* er her.»

Fru Sigrid følte som en frysning nedover ryggen, en angst som overfor noget navnløst, en endnu ukendt lidelse, som var ved at gribe i hende. Hun stod og saa stumt paa ham.

Maleren rysted paa hodet. «Ja, hvad skal der gøres ved det? Jeg skønner det ikke. Han lader til at være bestemt. Han siger, han vil aldeles ikke jage Dem. Hvis De vil bli her, da lar han bare være at komme. Og det synes jeg, ved Gud, han helst skulde,» sa Dyring ærgerlig. «De har vel ligesaa stor ret til at være her som han.»

«Det har jeg ikke,» sa fru Sigrid. «Det var hans hjem, før det blev mit. Hvad siger han mere?»

«Ja –, han siger altsaa, han tror ikke, De og han har godt af at gaa sammen. At det vil bli det samme som før. Han maa tænke paa sin fremtid, siger han.»

«Men ... jeg er jo et andet menneske,» brød hun ud. «Jeg er jo ikke den samme. Det ved og ser dere alle, at jeg ikke er. Jeg er frisk, fri, uafhængig» ...

«Ja, det er saa sandt. De er forandret. Jeg kender Dem ofte ikke igen. Men ... han kan vel ha nogen ret i det, at der alligevel let kunde komme noget,» mente Dyring.

«Af det samme? Nei, De skal ha tak.» Fru Sigrid blev ganske harm. «Som jeg ikke skulde kunne greie ham nu. Jeg ligesaa godt som enhver anden.»

«Jo, det tror jeg ogsaa. Men» –

«Der er ikke noget «men». Der er *det*, at jeg har *ret* til at være sammen med ham som frisk, naar jeg har været sammen med ham

som syg,» sa hun ganske fortvilet. «Han behøver ikke at være ræd for mig, nei, han kan være saa tryg. Jeg skal ikke forstyrre ham, [187] jeg har jo dere andre, mit hjem, hele min verden,» – hun saa sig om i angst, tanken paa, om hun virkelig skulde bli nødt til at reise, forlade det altsammen, kom overvældende paa hende.

«Ja, det er jo noget vrøvl, og det maa kunne klare sig.»

«Sig ham,» sa fru Sigrid, «at jeg viger ikke herfra, før jeg har talt med ham. Han skal høre mit forsvar,» sa hun og saa sig om, rank, fuld af indignation, af energi og fortvilelse i sine øine.

«Jeg skal sige ham det,» sa Dyring, «jeg skal skrive det ind til ham.»

«Og at jeg er frisk. Sig ham det.»

«Det skal ske.»

«Men skriv nu idag. Med det samme. Jeg orker ikke at gaa længe i denne uvished.» Fru Sigrid saa sig om og syntes, verden og tilværelsen paa en gang var blit uhyggelig forandret.

«Ja vist.»

Og de var enige om, at det maatte klare sig.

– Holger Dyring havde sikkert den bedste vilje. Men han var vel ikke mere end nogen anden noksaa klartseende istand til at sætte sig ganske ind i fru Sigrids situation, i alt det eiendommelige, som havde ført hende hid, hvor hun nu stod. De inderste traade og strømninger, dem kendte han jo langtfra tilbunds, om end hans anelses-evne var stor. Nu havde *han* set

mest af det triste, han havde mulig aller inderst den tro, at de to ikke havde godt af at være sammen. Og det var vel aarsagen til, at hans brev, om end baade overtalende og varmt, ikke fik den karakter af noget i høi grad energisk pointeret, helt henvisende paa noget *ny*t, forandret i situationen, som det maatte ha, hvis [188] det skulde rokke en beslutning, som en mand har taget efter megen overveielse.

– Der gik tre-fire dage, og saa banked han en eftermiddag paa hendes dør, der hun sad oppe paa sit loftværelse. Fru Sigrd havde ikke havt det godt, man kunde straks se det paa hende. Og da hun saa ham, reiste hun sig, ganske hvid i ansigtet, for hun kunde omtrent se det paa *ham*, hvad bud han havde at bringe.

«*Nu?*» sa hun, kort og stakaandet.

«Ja,» sa han og prøved at sætte et saa beroligende og freidigt ansigt op, som han kunde. «Nei, sæt Dem, fru Strøm.» Og han satte sig selv paa en stol. «Jeg har jo faat brev. Men det lader til, det ikke nytter. Fan saa stivsindig potentat,»^{k71} sa han og saa ærgerlig hen i veiret.

«Hvad siger han? Vil han ikke tale med mig heller?»

«Han *vil* ikke, og han *tør* ikke, og han *kan* ikke, og han skal arbeide, og det blir det samme som før. Det er omkvædet paa visen.»

«Ja, men han skal ikke gøre det. *Jeg* tør heller ikke ... min tanke stanser» ... Og med ét, overvældet af smerte og fortvilelse, kasted fru Sigrd sig ned paa knæ foran sengkanten, gemte hodet i tæpperne og brast i en lidenskabelig graad.

Det varte lidt; Dyring var helt ude af det og forfærdet ... Saa reiste hun sig, tørred taarerne og blev staaende nogenlunde behersket:

«Bort ... herfra, fra dere allesammen ... nei, jeg tør ikke tænke det,» sa hun. «Og han? jeg forstaar det. Han vil skære mig væk fra sit liv, fra sin tilværelse ... Med ét slag.»

Og som hun stod der med en følelse af ydmygelse ^[189] overfor tredjemand, kom med en gang tanken paa al den lidelse, hun alt havde gennemgaat, overvældende – og *dentanke*: skal det begynde paa nyt? skal det bli endnu *værre, nu*, da hun stod ved maalet, havde overvundet «troldskaben» ... Og sorgen og ydmygelsen samled sig nu som før til et afmægtig fortvilet raseri mod den, som forvoldte den:

«Han jager mig paa porten – – han!» sa hun med et lyn i sine øine af vild smerte og ulykke. Men saa forandred hendes udtryk sig med ét, og med et stænk af overmod, af haan, næsten et smil la hun til: «Og det er ikke længer end siden ifjor, at jeg lukked min dør for *ham*, – en sommernat!»

Dyring saa hastig, forundret paa hende. Et øieblik, i et tankeglimt kom det for ham: «Da liegt der hund! Det skulde vel aldrig være *hevnfra* hans side?» Men han slap tanken igen øieblikkelig, rysted paa hodet; han følte, *det* indtryk var urigtigt. Men det hele forekom ham at være en stor uretfærdighed ialfald.

«Men menneske, hvem tvinger Dem til at reise? Bli De! Vig ikke for ham,» sa han ivrig.

Fru Sigr id rysted paa hodet. Ordene havde hun alt angret – eller glemt i sekundet.

«Nei,» sa hun. «Aldrig vil jeg være nogen hindring paa hans vei. Hverken for hans fremtid eller i hans hjem. Jeg reiser en af dagene; De kan sige det til ham,» sa hun roligere.

«Faar saa gøre,» sa Dyring. Han forstod, at som det nu stod, var tingen op og afgjort. *Nu* i hvert fald. «Men *det d r* –? Hm. D r skal min gode Leif Erlandsen ikke ganske faa d  i synden, jeg skal vel prikke ham lidt,» tænkte han i stilhed i sin indignation over uretfærdigheden, – og tænkte *ikke* paa, [190] at han ved at gøre dét kanskje vilde gøre fru Sigr id en daarlig tjeneste.

De skiltes, og dagen efter vidste alle paa «Fjeldslottet», at fru Sigr id tænkte paa at reise.

To dage efter havde hun forladt stedet.

VI.

Høstens storme havde raset i to dage; det var snart forbi med det aars herlighed. Den sidste rest af røde og gule og brune blade hang vel endnu læst dirrende paa tr rne; men det var skrøbeligt nu, ved første leilighed vilde det falde sammen, det hele.

Nu var det stille; stormen havde raset fra sig for den gang. Underlig stille, ikke engang videre susen i l vtr rne opover paa veien til «Fjeldslottet». Men fossens brusen hørtes fra veien ogsaa

den eftermiddag sterkt, genlydende, som den kunde være ganske nær, endda den var langt borte, og de folk, som hørte det, sa, det maatte være mod nyt uveir.

Opper veien, langs med genveien, som førte til «slottet», arbeided sig i halvmørket en kvindelig skikkelse.

Hun gik langsomt og lidt tungt, stansed undertiden og pusted ud. Hun havde en mørk, sid regnkaabe og bar en plaidrem uden tøj og ellers intet andet i haanden.

Det var Sigrud Strøm. Hun havde reist med jernbanen fra G ... og skulde op til «slottet» for at hente resten af sit tøj; hun havde i skyndingen ikke faat alt med, da hun reiste derfra. Hun valgte at gaa om eftermiddagen og beregnet, at hun kunde komme [191] derop i skumringen og da usét liste sig op paa loftet og faa pakket det sammen i remmen. Hente det selv maatte hun helst, for ingen af pigerne vidste fuld besked om, hvad der var hendes, og hvor det laa. Saa vilde hun gaa med toget tilbage til G ... om aftenen.

Og hun blev ved at arbeide sig opper bakkerne.

Fru Sigrud bode nede i den lille by; hun havde bod der, fra hun flytted. I udkanten havde hun leiet et værelse. Og der havde hun bod ensom nu i høst. Kunde ikke beslutte sig til at reise ind til Kristiania; hun holdt ikke ud efter dette at vende tilbage til det gamle kendte.

Men ligesaa meget som hun skyede det, ligesaa sterkt skyede hun at møde sine venner og bekendte paa det sted, hun var flyttet fra. Hun var kommet til det tilslut; hun taalte det daarlig, det

oprev og saared, hun drog sig mere og mere bort fra alt og alle. Det var, som denne længsel efter hjemmet virked dødende, mattende, – som den og de nagende tanker tæred paa hendes liv. Det huld,^{k72} hun havde vundet om sommeren, var borte, hun var aldrig frisk. Slaget, som havde rammet, var kommet for kort tid efter hendes vanskelige sygdom.

Hun holdt sig mest paa sit rum, gik sjelden ud; næsten aldrig, naar det var godt og lyst eller straalende veir. Den lyse dag gjorde ondt. Bestandig maatte hun da tænke paa, hvordan det var deroppe i hendes «tabte paradis». I de lyse haller deroppe, hvor hun havde gaat omkring med ligesaa stor ret som de andre. Nu var de der, de havde lov til at komme og gaa, disse lykkelige «andre».

Men *hun* var udestængt ... Og saa, hvad havde hun gjort, hvad havde hun sagt, hvad havde han ikke faat hende til at sige i sin fortvilelse og kval ... den [192] sidste gang! Alt var ødelagt nu, trampet paa; *hinstund* profaneret, fremstillet i et feilagtig, ja løgnagtig lys for en fremmed! *Vidste* han det? Havde Dyring talt –? Hun var bange for, at han havde det. Hun *turde* ikke spørge, turde ikke mere træffe nogen af dem.

Ham havde hun ikke set.

Men bo der gjorde han. Og nu steg hun opover bakkerne for at hente sit efterglemte tøj i høstens tid.

Ja, høst. Og hun havde vel høstet, hvad hun saadde – ivaar. Og hele hendes tilværelse gik nu op i at angre. Den gik op i at tænke igennem paany og paany, hver situation, alt hvad hun *kunde* gjort anderledes ... om det *da* havde været anderledes, hvis hun ikke havde gjort *detog det*.

Og igen havde hendes tanke faat fat i det ulykkelige telegram. *Dét*, og de to dage, som gik forud, de lykkelige dage, *de lykkelige*, da hun ikke havde afsendt det. Den aften, da han reiste ... .. hvorfor, hvorfor ... naar hun havde reddet sig ud af brændingerne, hvorfor blev hun ikke dér? Der, hvor hun var saa himlende lykkelig og traadte saa trygt paa gulvet den søndag morgen, da hun kom ned! Saa havde alt været godt nu ... Tænk, alt godt. Og hun var aldrig kommet til at sige *det*.

Men undertiden, undertiden kunde hun endog komme til det, at det var bra, at hun havde sagt *det*, ja *bra...* saa var alt *rigtig* galt, saa galt, som det kunde være og bli! Saa var hun færdig. Kunde hun ikke trodse, *trodse* hun ogsaa – som han.

Men færdig blev hun ikke. Og saadan kredsede hendes tanker om det samme og det samme fra dag til dag. Og hun taalte ikke dagen, men laa i et mørkt værelse, hvor gardinerne var nede hele formiddagen. [193] Hun laa og var oppe afvekslende; og hun sad hele dagen og grubled.

Saa havde det været en tid; nu i de aller sidste dage havde hun taget sig lidt sammen. *Hvis* hun i det hele skulde leve, maatte hun jo det.

Der var noget, hun ventede paa: det var det lille stykke, hun havde skrevet i sin rekonvalescenstid deroppe i vaar ... da hun sad ved den mosgrodede sten, og morgnerne var saa skønne, og luften og lyset krystalklart, fortryllet ... hun taalte ikke at tænke paa det. Og *dengang* syntes hun, at hun var ulykkelig ... Men det lille stykke havde hun sendt til et blad, det var taget imod, og hun ventede paa, at det skulde komme, men endnu var det ikke kommet.

Nu var hun kommet til den sidste bakke. Det var halvskummert, hun saa ingen. Ingen i gangen heller. Det lykkedes hende virkelig at komme usét op paa loftet, og der var saavidt lyst endnu, at hun til nød kunde finde sit tøj, som hun vidste, hvor laa.

Hun pakked og fik det da tilsidst sammen i remmen, det blev en temmelig stor byldt. Men det gik vel, det bar jo nedover hele tiden. Og hun havde mere end god tid til at naa stationen. I trapperne og gangen mødte hun et par skikkelser, da hun gik ned; men ingen kendte hende. Det var for mørkt.

Hun gik den brede landevei tilbage, gik og hørte paa fossens brusen i stilheden. Det var ikke første gang, hun færdedes her efter sin afreise. To-tre gange før havde dragelsen^{k73} ført hende til de kendte steder; som et genfærd havde hun vandret paa stierne, og en gang, en aften, havde hun været lige under de oplyste vinduer. Men nu vilde hun snart ikke gøre det mere.

Efter vel en halv time var hun nede. Paa stationen var det tummel, der var mange, som skulde med toget. [194] Stationshuset var oplyst, og det lyste ud paa platformen. Hun stod og saa efter en plads, kupédørene var aabnede.

Med det samme saa hun et menneske komme imod sig og følte i forveien, at det menneskes *blik* var lige paa hende. Stor og høi i sin kappe gik Leif Erlandsen ret forbi hende og stirred hende ind i ansigtet – uden at hilse. Fru Sigrid vakled, for han havde set forfærdelig ud ... Hans *blik*. Jo, han vidste det. Det saa hun.

Hun greb efter sin plaidrem, det var yderste tid, hun maatte skynde sig. Hun saa *ham* forsvinde ind i en af kupéerne, han skulde altsaa ogsaa til byen.

Ja. Hun var færdig. Færdig deroppe, og færdig med ham. Eller havde hun måske én ting at gøre endnu?

Fru Sigrød var kommet saa langt, at hun vidste: I de stunder, hvor man bare har én ting klar for sig, da er der snart ikke længer tale om mod eller feighed. Hun havde *erfare*t, at det var saa, men det var en stund siden; i de sidste tider var hun blevet for mat. Og det, hun tænkte paa, var ikke at ta livet af sig; det var at gøre ham en afbigt, ^{k74} i skælvende lidelse gøre ham en afbigt; han fik opta det, som han vilde. Og saa? Ja, bag det vidste hun ikke mere.

For naar man har stelt sig saa, at man siger til en, at man vil komme, og man saa kommer ... og man lukker en dør og siden fortæller til andre, at den dør har man lukket ... ja, da burde en mulig ikke kunne leve, hvis en var rigtig ved sin forstand, da en gjorde det. Naa ja ... omstændighederne.

Dette og mere tænkte hun paa ... Og saa var de i byen. Med det samme toget stansed, skyndte hun sig at gaa ud. Netop det samme gjorde han; og derfor [195] var de to et øieblik de eneste passagerer paa perronen, som ellers var omtrent tom – og sterkt oplyst.

Han stod der tre skridt fra hende. Hun maatte lige forbi ham med sin byldt. Han stod som en støtte, rank opreist og saa paa hende gaa forbi med sin temmelig store byrde. Saa paa hende med et blik, som nu var mere stille iagttagende end knusende forfærdeligt.

*

Fru Sigrød var saa glad, for nu havde hun fundet paa, at hun vilde gaa med en buket til ham, som afbigt. En pilgrimsgang vilde

hun gaa derop igen, hun vilde gaa selv.

Hun var betaget af en blid mathed; hendes hjerneforraad var udtømt. Hun orked ikke at gruble mere for en stund. Og nu hvilte hendes tanker i dette ene. Der var fred i det, hun vilde gøre det. Og saa –? Ja, bag det vidste hun ikke mere. Hun tænkte aldrig videre.

Doktor Bjørnsgaard, som havde en del praksis i byen, havde været hos hende, og Dyring ogsaa. De havde faat snuset hende op. Hun gjorde sig altid kæk, naar hun talte med dem. Men de maatte jo se, at sagerne stod bagvendt. De rysted paa hodet, naar de talte sig imellem om hende og var bekymrede.

Hun havde opmandet sig til at spørge Dyring, den sidste gang han var der, om han havde nævnt *det*? Jo, Dyring havde da «prikket ham lidt». Han kunde ikke negte for det.

«Hvad sa han?» spurgte hun og holdt aanden.

«Ikke et ord.»

[196] «Nei,» tænkte fru Sigrid og bøied sit hode. «*Han* er vist ikke den, som gidder «forklare» noget.»

«Jo, det er sandt,» sa Dyring. «Han stod der med korslagte arme, og da jeg slog paa, at De ganske vist var ulykkelig for hans skyld, sa han: 'Hun har aldrig bryd sig om mig. *Aldrig*.' Men man maa i det hele være lidt forsigtig med at nævne Deres navn.»

– Jo. En afbigt vilde hun gøre ham.

Hun sad inde paa sit rum og stelte med det. Paa et bredt hvidt silkebaand, som hun bandt om buketten, skrev hun seks ord, – ikke med sin egen skrift, men med en skrift, som hun kunde, et slags rundskrift. Hun tegnede de seks ord paa baandet: «Vilde Dem bedst. Gjorde Dem værst.» Og hun tænkte, mens hun gjorde det, at han kanske vilde slænge buketten fra sig, naar det gik op for ham, at den var fra hende. Men *det* maatte bli det samme. Ganske det samme.

Det var en aften omkring den 12te november, midt i stjerneskuddtiden, at hun gik fra stationen, saa som hun havde gaat saa mangen gang før, opover genveien, som bar til «slottet».

Der var alt faldt meget sne, overmaade meget, og det saa ud, som det kunde komme mere, skønt det var klart for øieblikket. Det snede og var klart vekselvis, saadan havde det været hele den dag. Fru Sigrid var kommet afsted med et senere tog, end hun vilde, der var kommet en forhindring i sidste øieblik. Men det gjorde ikke noget, om det var en time senere. Her mødte man ikke noget farligt, hun kendte veien og vidste, at hun rundelig godt vilde naa at komme ned igjen til sidste tog.

Benveien var temmelig snefri endnu paa de steder, hvor træerne tog for. Men paa de bare steder var det [197] alt noget tilføget. Himlen var dybblaa og klar nu, og hele stjernetæppet lyste og havde den eiendommelige pragt og klarhed, som det kan ha paa den tid af aaret.

Fru Sigrid gik ganske let opover genveien, og hun følte, som hendes sind var lettere iaften, end det havde været paa lange tider.

Hun saa op paa himlen; hun saa paa «Orions belte», den «vældige jæger» og paa Sirius og Syvstjernen og de andre.

– For en ro deroppe. Naar vi ser paa stjernehimlen, blir vore sorger saa smaa, tænkte hun. Eller er der kanske ikke ro der heller? – Vore teosofer lærer, at hele tilværelsen er en evig vekslen af hvile og arbeide. Naar vi har arbeidet meget en stund, da skal vi hvile. De taler om en vidunderlig tilværelse, et slags drømmeliv, som de kalder Devakan. Det er vel det, andre kalder «himlen». Men der skal vi ikke være bestandig. Om en tid skal vi saa til at arbeide igen, videre og videre – arbeide og erfare, faa mere og mere lys over tilværelsens gaader, – hvis vi vil.^{k75} Saadan gik hun og tænkte. Fru Sigrid var glad over en ting, mens hun gik. Hun vidste, at imorgen, – imorgen kom hendes artikel i det ugeblad, hun havde sendt den til. Ikke at hun satte saa meget haab til den, men den kunde kanske gi *nogen* forstaaelse i al fald.

Hun saa igen op mod himlen; nu var det ikke længer saa klart. Det var begyndt at fyge igen. Hun stansed og saa sig om, hvor langt hun var. Jo, dér var hun, netop ved det eiendommelige sted med stenbrokkene og buskene og – sneen. Det var første gang, siden hun blev helbredet for sygdommen, at hun gik her, naar det var sne. Og i den klarhed, hendes sanser i denne stund havde, erindred hun med ét, hvad der i flere aar [198] havde været ganske borte for hende. Hun erindred sin drøm.

«Ja, dér er det, – dér var det, jeg saa dette sted,» tænkte hun og følte en slags gysen. Og den underlige maade, hendes drøm lod til at gaa i opfyldelse paa, slog hende nu. Nei, hvor tydelig hun husked det. Hans blik ... hans bydende pegen derned, her, hvor hun nu stod. Hun fik med ét en fornemmelse af angst og skyndte

sig at komme forbi stedet; hun var ikke mere end halvveis; det gjaldt at komme frem. «Hvor det er underligt,» tænkte hun. «Underligt altsammen.»

Og hun gik og tænkte paa det hele, mens hun gik opover.ⁿ¹⁷ Hvad var det for en eiendommelig «skæbne». Og saa som hun var drevet op i det. Hænder der tilfældigheder, eller er alting *for* noget?

«Vi skal bygge hinanden op, rive hinanden ned ... lægge hinanden øde ... for tider. Blandes, gensidig gi hinanden af vort forskellige indhold, for at *det* kan ske om tusener, millioner aar, at vi kan forstaa *det hele*.» Hun erindred sin samtale med teosofen den gang. Hun husked alt saa klart nu. «Og blir vi ikke færdig i én tilværelse, da kommer modvægten i en anden – ti modvægt er der altid. Alt kommer til sin ret, det gaadefulde opklares. Men ... hvor megen lidelse. Slide sig op paa hinanden.» Hun maatte smile.

I den sidste bakke følte fru Sigrid sig træt og mat og maatte sætte sig ned og hvile en stund. Aa nei, kræfterne de var nok ikke saa store. Buketten havde hun i et papiromslag, den holdt sig prægtig, det vaade gik ikke igennem; hun maatte passe det for baandets skyld.

Hun tænkte med en gang paa, hvordan hun skulde faa afleveret den; jo, hun kunde vel træffe en af pigerne. ^[199] Men det var i grunden lidt vanskeligt, tænkte hun. De kendte hende jo.

Men da hun kom op den sidste bakke mod gaardspladsen, saa hun, at tingene lettedes hende. Dér stod den nye gaardsgut borte ved køkkenvognen, og han kendte hende ikke. Hun havde set ham fra og til nede ved banen.

Saa gik hun ganske ligefrem hen til ham og bad ham besørge budet. Jo da. Og paa hans spørgsmaal sa hun, han kunde bare sige, at der var en dame, som havde givet ham den.

Det skulde ske.

«Nu faar jeg nok skynde mig lidt,» tænkte fru Sigrid.

«Hvor det flyger.» Fint, fint og tæt la det sig omkring en og overalt, som fine rim og sølvstraaler. Skyerne drev, men for øieblikket var det saa taaget, at alt begyndte at gaa i et.

Hun gik noksaa fort, det gik jo brat nedover. Hun gik en stund. Med ét snubled hun, hun havde ikke gaat ganske forsigtig; hun traadte feil og faldt og var ikke ganske ved sig selv med det samme. Men lidt efter reiste hun sig og følte, at hun havde stødt hodet og ankelen og var ganske øm i foden af det, at hun havde traadt feil.

Hun begyndte at gaa igen, men det gik langsomt, og hun var en del svimmel og ør af faldet.

«Jeg kommer ikke tidsnok til toget,» tænkte hun om lidt.

Det føg til, og det gik langsommere. Svimmel var hun, og foden gjorde ondt. Veien var lidt vanskelig at se nu; det var ikke mørkt netop, men sneen skjulte den, og tungere og tungere blev det at gaa. Hun skønte lidt efter lidt, at hun vilde komme for sent, stationen naade hun ikke; *det* var temmelig haabløst.

[200] «Stationsmesteren maa vel kunne hjælpe mig til et rum inat,» tænkte hun.

Hun stansed og saa sig om. Hvor var hun? Jo, lige ved stedet, ved *det* sted.

Med ét blev hun sterkere betaget af den underlige svimle træthed, blandet med ængstelse. Hun følte, at hun maatte sætte sig ned et øieblik, før hun nu orked at gaa længer. Det hastede jo heller ikke nu, da hun alligevel kom for sent. Nei, hun var saa træt ... ligesom saa drømme-træt ... Men da hun vel havde sat sig ned, lige i den bløde sne ved en busk og en af de store stene, følte hun sig ikke ængstelig mere, men bare, at hun hvilte ...

Det føg saa fint, fint, men igen mindre tæt, det begyndte at klarne. Skyerne drev, drev forbi paa himlen, en kunde se lidt af den nu, skimte det dybt blaa stjernetæppe mellem skyrevnerne. Fru Sigrid laa og drømte ... eller hvad var det? *Hørte* hun noget? Det lød for hende: en melodi, eller linjer, strofer af en gammel sang; hun vidste ikke, om hun hørte den inde i sig selv ... eller lød den omkring hende, som sang i luften: Tag hende ømt og blidt! – Løft hende let! – Se! hun har drømt og lidt! ... nu er hun træt! [k76](#) ... Det toned, som paa harpestrengene, vuggende, – længere borte – nærmere ved – som en aandesang.

Og *varder* nogen der? Hun syntes, at hun *saa*? ... Men hvor skønt ... at hvile ... hun drog et dybt, sødt aandedrag ... og sovned.

– Alt samme aften blev hun opdaget af folk, som kom forbi – fra sidste tog. Det var ikke folk fra «Fjeldslottet». De fik lavet en baare af kviste og grene og bar hende ned i dalen.

Det blev klart for alle senere, at hun maatte være faldt og derefter havde sat sig ned i træthed. Læger [\[201\]](#) konstaterede, at hun

havde stødt sig i hodet og forvredet foden. Aarsag altsaa ikke frivillig.

Sigrud Strøms «stykke» stod i ugebladet dagen efter. Det var en symbolsk fortælling og kunde vel, som hun selv havde tænkt, gi et slags forstaaelse, skønt hun aldrig rigtig havde faat den til, som hun vilde. Leif Erlandsen læste den. Hvad han inderst tænkte eller følte, fik vel aldrig nogen vide. Han forlod stedet snart efter og begyndte paany at føre sit gamle urolige og omflakkende liv.

Noter

[n1](#). *Dobbeltgængere*, med undertittelen *Dramatisk situation i 1 akt* (45 sider, Chr. Mallings forlag) kom muligens ut i 1892, men har årstallet 1893 trykt på tittelsiden. Det var vanlig at man brukte årstallet fra året etter dersom en bok kom ut sent på høsten.

Enakteren ble også trykt i Anna Munchs *Eros. Tre skuespil*, sammen med *Skyggernes Dal* og *Psyche* (1893). *Dobbeltgængere* ble oppført på Christiania Theater høsten 1894 (28/9, 30/9, 9/10).

Annonce i *Aftenposten* 9. oktober 1894: «Christiania Theater. Tirsdag den 8de Okt. [trykkfeil for tirsdag 9. oktober] Kl. 7¹/₄–10¹/₄ gives 1. Dobbeltgængere, dramatisk Situation i 1 Akt af Anna Munch; 2. Kompositioner af Johan Selmer under Komponistens Ledelse: a) Finske festtoner; b) Sange, arrang. for Strygeorchester; c) Norge, Norge for Orchester: 3. Salig Baronessen, Skuespil i 3 Akter af Birger Mörner.» Det ble spilt litt ulike stykker ved siden av *Dobbeltgængere* i løpet av de tre aftenene.

[n2](#). Brev fra Anna Munch til Hanna Butenschøn, NB Ubehandlet 32: 5. Brevet er udatert, men poststemplet «9.5. 1897».

[n3](#). Brev fra Anna Munch til Hanna Butenschøn, 6. juli 1919, NB Ubehandlet 32: 5. Charles Victor Cherbuliez (1829–1899) var en kjent og populær forfatter i sin tid. Det hevdes at han var påvirket av forfatterinnen George Sand (1804–1876).

[n4](#). Strofen «Tag hende ømt og blidt! – Løft hende let! – Se! hun har drømt og lidt! ... nu er hun træt! ...» stammer fra diktet «Sukkenes Bro» («The Bridge of Sighs», 1844) av den engelske

poeten Thomas Hood (1799–1845). Diktet handler om en ung ensom kvinne som har druknet seg; det antydes at hun er en «fallen» kvinne, og at selvmordet er en soningsakt. Diktet er oversatt til dansk av Christian Preetzmann (1822–1893) og trykt i *Hundrede Digte*, Chr. Steen & Søns Forlag, Kbh. 1867 (2. utg.).

[n5](#). Brev fra Anna Munch til Hanna Butenschøn, NB Ubehandlet 32: 5. Brevet er udatert, men er antagelig fra 1903. Knut Hamsuns versedrama *Munken Vendt* kom ut i 1902. Anna Munch refererer dessuten til en bok hun selv nylig hadde utgitt, sannsynligvis *Verdens Herrer. En Kvindes Jagttagelser*, 1903.

[n6](#). Selma Lønning Aarøs bok om Annas Munch, *Hennes løgnaktige ytre*, er som nevnt en roman, men i et etterord gjør hun rede for at hun bygger på historiske fakta og dokumenter så langt det er mulig.

[n7](#). det.»] *rettet fra*: det » (trykkfeil)

[n8](#). fru] *rettet fra*: Fru (trykkfeil)

[n9](#). diskuterte] *rettet fra*: diskuterte (trykkfeil)

[n10](#). Hun] *rettet fra*: Han (trykkfeil)

[n11](#). aabnet.] *rettet fra*: aabnet (trykkfeil)

[n12](#). «Det] *rettet fra*: Det (trykkfeil)

[n13](#). Jo] *rettet fra*: «Jo (trykkfeil)

[n14](#). flinke] *rettet fra*: flink (trykkfeil)

[n15](#). «At] *rettet fra*: At (trykkfeil)

[n16](#). arbeide,] *rettet fra*: arbeie,d (trykkfeil)

[n17](#). opover.] *rettet fra*: opover (trykkfeil)

[k1](#). Apollo for de ni muser] Apollon er den viktigste guden i gresk mytologi, og leder for musene, som var sangens, dansens og diktekunstens skytsgudinner.

[k2](#). mille-fleurs] (fr.) tusen blomster, også navnet på en parfyme

[k3](#). virak] gummiarpiks som sammen med myrra utgjorde oldtidens røkelse; i overført betydning: ros, sterk hyllest

- [k4](#). Platon og Aristoteles] innflytelsesrike greske filosofer fra oldtiden
- [k5](#). denne nye Leif, som har oppdaget Amerika] referanse til den norrøne Leiv Eiriksson, som oppdaget Vinland (Amerika) omkring år 1000. Kanskje også en skjult referanse til Knut Hamsun, som hadde utgitt *Fra det moderne Amerikas Aandsliv* i 1889.
- [k6](#). teosofi] eg. visdom og kunnskap om Gud. Teosofisk samfunn stiftet av bl.a. Helena Petrovna Blatavsky i 1875 var en nyreligiøs bevegelse som ville forene religiøst tankegods fra de store vestlige og østlige religioner. Anna Munch var selv teosof.
- [k7](#). Nietzsche] Friedrich Wilhelm Nietzsche (1844–1900), tysk filosof og filolog
- [k8](#). «overmenneske» paa forskjellige maader] referanse til Nietzsches teori om «overmennesket». Ettersom Gud etter Nietzsches mening var død, står mennesket fritt til å skape seg selv.
- [k9](#). Teinten] hudfargen, ansiktsfargen
- [k10](#). autodidakt] selvlært
- [k11](#). betagen] overveldet
- [k12](#). betragtningsbøger] sannsynligvis kristne, oppbyggelige bøker
- [k13](#). Venus consolatrice] trøstende Venus
- [k14](#). skindbaret] liten lue
- [k15](#). fotografi i kabinetsformat] fotografisk portrett, format 12 x 16,5 cm, passe stort til å henge i et mindre rom (kabinett), derav navnet. Vanlig sist på 1800-tallet.
- [k16](#). au sérieux] (fr.) på alvor
- [k17](#). déjeuner i et «crémérie»] spise lunsj i en melkebar
- [k18](#). Il y a été une dame ici, monsieur] (fr.) det har vært en dame her, min herre
- [k19](#). Non, monsieur. Elle vient retourner] (fr.) nei, min herre, hun vil komme tilbake

- [k20](#). Il y a été une autre dame, monsieur] (fr.) det har vært en annen dame her, min herre
- [k21](#). Attendez un peu, s'il vous plait] (fr.) vent litt, er De snill
- [k22](#). Madame est sortie] (fr.) fruene er gått
- [k23](#). Oui certainement] (fr.) ja, bestemt
- [k24](#). Non, pas du tout] (fr.) nei, slett ikke
- [k25](#). jolie, très jolie] (fr.) vakker, meget vakker
- [k26](#). Il ne fait rien] (fr.) det gjør ikke noe
- [k27](#). Elle est jolie pourtant] (fr.) hun er likevel vakker
- [k28](#). malicieux] ondskapsfullt
- [k29](#). micarême-dagen] *Mi-carême*: midtfaste-torsdag, tidligere tradisjonell karnevalsdag i Frankrike
- [k30](#). peignoir] morgenkjole
- [k31](#). kaprice] innfall, grille
- [k32](#). Allons marche] (fr.) la oss gå
- [k33](#). proposeret] foreslått
- [k34](#). Yvette Guilbert] Yvonne Guilbert (1865–1944), berømt fransk kabaretsangerinne og skuespiller
- [k35](#). Rue des Rennes] gaten heter Rue de Rennes, ikke «des Rennes»
- [k36](#). vak] ble forskrekket
- [k37](#). konfus] forvirret
- [k38](#). «Lacmé»] opera i tre akter av Léo Delibes (1836–1891). Premiere på Opéra Comique våren 1883.
- [k39](#). forceret] anstrengt
- [k40](#). Max Müller] Max Müller (1823–1900), berømt tysk filosof og orientalist, som nærmest grunnla faget religionsvitenskap
- [k41](#). sherry-cobbler] en cocktail
- [k42](#). kokotter] *kokotte*: lettlivet kvinne, kurtisane
- [k43](#). citroyenne] ikke funnet i oppslagsbøker

[k44](#). Oui, madame, entrez, s'il vous plait. Mais monsieur est souffrent] (fr.) Ja, frue, gå inn hvis De vil. Men herren er ikke frisk.

[k45](#). Vaarnatten stille ... tilfange] Første strofe av J.S. Welhavens dikt «En Vaarnat», fra *Nyere Digte* (1845), skrevet i sorg over tapet av forloveden Ida Kierulf, som døde av tuberkulose 1840

[k46](#). fraicheur] (fr.) friskhet

[k47](#). brodstamper] jordstamper, redskap til å stampe jord med; her brukt i overført betydning?

[k48](#). benefice] teaterforestilling til inntekt for en skuespiller

[k49](#). kanapéen] polstret benk eller sofa

[k50](#). zefyrlet] *Zefyr*: mild vind fra nordvest

[k51](#). clair-voyant] synsk

[k52](#). «den flyvende hollænder»] referanse til myten om den flyvende hollender, som går ut på at han er dømt til å seile på de syv hav til evig tid og varsle død og ulykke for andre sjøfarende. Grunnen skal være at han spottet Gud.

[k53](#). odaliske] slavinne i osmansk harem

[k54](#). «Haakon Borkenskæg»] hovedperson i norsk folkeeventyr med samme tittel

[k55](#). bissekræmmer] kramkar, omreisende handelsmann

[k56](#). grudd] grut

[k57](#). lygtemandsskin] blafrende lysglimt over våtmark, som ifølge folketroen var overnaturlige vesener med lykter som ville lokke mennesker på avveie

[k58](#). divinationsevne] evne til å gjette

[k59](#). «Dobbeltørnen»] *Unter dem Doppeladler* (*Under dobbeltørnen*), også kalt *General-Lindler-Marsch*, ble skrevet av østerrikske militærmusikeren Josef Franz Wagner (1856–1908) i 1893. Tittelen refererer til den dobbelte ørnen i våpenskjoldet til Østerrike-Ungarn.

[k60](#). arnetaget] taket over ildstedet

[k61](#). mikkelsdag] religiøs fest 29. september til ære for St. Mikael, også høsttakkefest

[k62](#). determineret] bestemt

[k63](#). Krösos] Krösus, konge i oldtidens Lydia, nå del av Tyrkia. Visstnok den rikeste person i sin samtid. Navnet er blitt synonymt med «styrtrik person».

[k64](#). diorama] tredimensjonalt titteskap

[k65](#). chignon] hår oppsatt i en knute i nakken

[k66](#). Kleopatra ... Messalina] to oldtidsherskerinner som var kjent for sin skjønnhet og sin promiskuitet

[k67](#). retiré] tilbaketrukket

[k68](#). page] tjener, ledsager

[k69](#). tendre] tander

[k70](#). Elven er ... indelukt] De to første strofene av J.S. Welhavens dikt «Elveløbet», fra hans samling *Nyere Digte* (1845). I første strofe, tredje verselinje, har Anna Munch skrevet «sænker sig» i stedet for «aabner sig», og i siste verselinje «sin fart» i stedet for «sin Larm.». Her etter *Samlede verker*, b. II, red. Ingar Hauge, Universitetsforlaget 1990.

[k71](#). potentat] mektig leder

[k72](#). huld] hold

[k73](#). dragelsen] lengselen

[k74](#). gøre ... en afbigt] be om unnskyldning

[k75](#). De taler om ... hvis vi vil] et referat av teosofenes lære om Devachan og gjenfødelse

[k76](#). Tag hende ømt ... træt] En strofe fra diktet «The Bridge of Sighs» (1944) av den engelske forfatteren Thomas Hood (1799–1845). Diktet handler om en ung kvinne som har begått selvmord ved å drukne seg. Hun er ensom og forlatt, og har levd et syndig liv.

Anna Munchs *To Mennesker* er lastet ned gratis fra bokselskap.no